

Kriz Terimleri
SÖZLÜĞÜ

ISBN 978-625-7377-52-2

9 786257 377522

Kriz Terimleri Sözlüğü

Kriz Terimleri
SÖZLÜĞÜ

Kriz Terimleri Sözlüğü

ISBN: 978-625-7377-52-2

KRİZ TERİMLERİ SÖZLÜĞÜ

© 2023 CUMHURBAŞKANLIĞI İLETİŞİM BAŞKANLIĞI YAYINLARI

1. Baskı, Ankara, 2023

İletişim

Kızılırmak Mahallesi Mevlana Bulv. No: 144

Çukurambar / Ankara / TÜRKİYE

T +90 312 590 20 00 | webinfo@iletisim.gov.tr

Baskı

Vega Basım Hizmetleri - Bahadır Levendoğlu

Necatibey Cad. Lale Sok. No: 21/A

Çankaya/ANKARA

Matbaa Sertifika No: 43714

Kriz Terimleri Sözlüğü

Takdim

Toplumsal, siyasal, ekonomik ya da doğal alanlarda beklenmedik bir şekilde ortaya çıkan ve büyük bir belirsizlik ortamı yaratarak genel işleyişi aksatan veya tehdit eden durumlar kriz olarak tanımlanmaktadır. Altyapı, eğitim, sağlık, turizm, ticaret ve daha birçok alanda etkileri olabilen krizler türüne boyutuna göre birey yaşamı, kamu düzeni, milli güvenlik ve küresel istikrar açısından çeşitli seviyelerde tehditler oluşturabilmektedir.

İçinde bulunduğumuz belirsizlikler çağında, çatışmalar, savaşlar, salgınlar, insani trajediler, küresel terörizm, kuraklık, gıda ve enerji krizi gibi olumsuz pek çok gelişme dünyayı derinden etkilemektedir. Sosyal ve dijital medya vasıtasıyla dezenformasyonun hızla yayılması da hakikat krizinin toplumları tehdit eder hâle gelmesinin önünü açmıştır. Özellikle kriz durumlarında daha fazla yayılan dezenformasyon kriz yönetimi ve iletişimi sürecini sekteye uğratarak, devletlerin mücadele etmesi gereken başlıca sorunlardan biri haline gelmektedir.

Krizlerle mücadele süreci bireyler, toplumlar, devletler ve uluslararası camia için yeni sınamalar doğurmaktadır. Krizlerin kapsamının ve yol açtığı hasarın giderek artması, krizlerle başa çıkmak için kriz yönetimi ve iletişiminin önemini her geçen gün daha da hissettirmektedir.

Son yüzyılda çok sayıda kriz ve doğal afet ile karşı karşıya kalan ülkemizde de son 20 yıldır olası kriz ve afetlere karşı hazırlıklı hâle gelmek için birçok stratejik ve kurumsal adım atılmış; yerel ve ulusal planlar ile yasal düzenlemeler hayata geçirilmiştir. Ülkemiz bugün Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın liderliğinde afetlere müdahale ve krizlere dayanıklılık noktasında muazzam bir güce ulaşmıştır. Afet ve kriz iletişiminin yönetimi noktasında da Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığımızın koordinasyonunda ciddi bir kapasite geliştirilmiştir. Stratejik iletişim ve kriz yönetimi Türkiye İletişim Modelimizin önemli sütunlarından birini oluşturmaktadır. Bu model çerçevesinde kriz ve afet dönemlerinde

iletişim süreçlerinin etkin, şeffaf ve hızlı bir şekilde yönetilmesi Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığımızın asli görevleri arasındadır. Ayrıca Başkanlığımız tarafından tüm kamu kurum ve kuruluşlarıyla eş güdüm içerisinde söylem birliği ve koordinasyonu sağlama, dezenformasyonla mücadele etme ve kamuoyunu doğru bilgilendirme görevleri de yürütülmektedir.

Özellikle kriz ve afet dönemlerinde kamuoyunun en çok ihtiyaç duyduğu güvenilir bilginin sunulması ve dezenformasyonla mücadele edilmesi hayati bir öneme sahiptir. Bu kapsamda akademi, medya ve sivil toplum kurumlarıyla yakın iş birlikleri de gerçekleştiren Başkanlığımız, ulusal ve uluslararası boyutta panel-lerden kitaplara, saha çalışmalarından dijital mecralara ve medya ile ilişkilere geniş bir yelpazede birçok faaliyet yürütmektedir.

Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı olarak hazırladığımız “Kriz Terimleri Sözlüğü”nün de bu alandaki önemli bir boşluğu dolduracağını düşünüyoruz. 22 kamu kurum ve kuruluşunun kendi uzmanlık alanlarına giren konularda katkıda bulunduğu ve 1500’e yakın terimin yer aldığı sözlükte; afet, millî güvenlik, sağlık, ekonomi, dış politika, açık kaynak istihbaratı (OSINT), göç, siber güvenlik, meteorolojinin yanı sıra kimyasal, biyolojik, nükleer tehdit konuları başta olmak üzere toplamda 40 konu işlenmiştir. Özellikle 1999 yılı sonrasında ülkemizde ve dünyada meydana gelen krizler ve afetler detaylı olarak incelenerek ilgili terimler ve konu başlıkları bu çalışmanın içeriğine eklenmiştir.

“Kriz Terimleri Sözlüğü”nün, kriz ve afet iletişimi ekosisteminin tüm paydaşlarına teorik ve pratik çalışmalarında katkı sunmasını diliyor, sözlüğün yayına hazırlanmasında emeği geçenleri tebrik ediyorum.

PROF. DR. FAHRETTİN ALTUN
Türkiye Cumhuriyeti İletişim Başkanı

Aa

Kriz Terimleri Sözlüğü

Acil Barınma
Emergency Sheltering

Kriz hâllerinde, afetlerde, toplu nüfus hareketleri yaşandığında, seferberlik ve savaş hâli ilanı ve öncesinde harekâta sahne olabilecek yerlerde geçici barınak sağlanması ve barınma ihtiyacının karşılanması.

Acil Çağrı
Emergency Call

Kamu düzeni ve güvenliği, kişi sağlığı ve güvenliği, toplum sağlığı, su kaynakları ve sulak alanlar ile doğaya yönelik ani tehditler ve mala yönelik zararları içeren durumlara ilişkin her türlü çağrı.

Acil Çağrı Merkezi
Emergency Call Centre

Acil durumlarda kullanıcıların ya da acil durum tespit cihazlarının acil yardım taleplerine cevap verme sorumluluğu olan kuruluş.

Acil Çıkış
Emergency Exit

Kapalı ortamlarda bulunan ve herhangi bir acil durum ya da tehlike hâlinde hızlı ve güvenli bir şekilde tahliye imkânı sağlamak üzere önceden oluşturulan güvenli çıkış güzergâhı.

Acil Durum
Emergency

İnsan hayatına, sağlığına, mal ve mülklerine veya çevreye zarar vermek üzere risk taşıyan, ani olarak ortaya çıkan, ivedilikle müdahale edilmesi gereken beklenmedik olay veya durum.

Acil Durum Ekipleri

Emergency Teams

İlgili mevzuata uygun olarak her bina için söndürme, arama-kurtarma, tahliye ve ilk yardım konularında eğitilmiş personel.

Acil Durum Hizmeti

Emergency Service

Acil durumlarda insanları ve onların mal ve mülklerini korumak üzere özel sorumlulukları olan kurum ve kuruluşlarca yerine getirilen hizmetler.

Kriz Terimleri Sözlüğü

Acil Durum Levhaları

Emergency Signs

Bina/yapı içinde ve dışında bulunan ve herhangi bir acil durum ya da tehlike hâlinde hızlı ve güvenli bir şekilde tahliye imkânı sağlamak amacıyla görünür yerlere asılan tabelalar.

Acil Durum Mevki Belirtme Vericisi

Emergency Locator Transmitter (ELT)

Alarm verme ve homing sinyalleri göndermeye ilişkin tehlikeli durum vericisi.

Acil Durum Operasyon Merkezi

Emergency Operations Center

Afet ve acil durumlarda müdahalenin koordine edildiği 24 saat esasına göre çalışan kesintisiz ve güvenli bilgi işlem haberleşme sistemleri ile donatılan merkez.

Acil Durum Planı

Contingency Plan

Acil durumlarla ilgili planlama ve müdahale prosedürlerine rehberlik etmek için hazırlanan plan.

Acil Durum Planlaması

Emergency Planning

İnsanların canı ve malıyla diğer aktivitelerinin, olağan dışı olayların sonuçlarından en az kayıp ve zararla kurtulabilmesi için yapılması gereken iş ve işlemlerin önceden planlaması ve olay sırasında zamanında; hızlı ve etkili bir şekilde uygulanmasını gerektiren tüm faaliyetler.

Acil Durum Psikolojisi

Emergency Psychology

Acil durumu yaşamış olan bireylerin içinde bulunduğu duygu düzeyidir. Acil durum sırasında fiziksel veya sosyal olarak zarar görmüş ya da mal kaybına uğramış bireylerin, yardım ve müdahale çalışmalarına katılanların, normal yaşam düzenlerinin bozulması ile birlikte sinir, kaygı, güvensizlik vb. duyguları yoğun olarak yaşamaya başlaması.

Acil Durum Safhası

Emergency Phase

Şüpheli hâli, alarm hâli ve tehlike hâli anlamında kullanılan genel terim.

Acil Durum Toplanma Noktası

Emergency Assembly Point

Acil durumların olumsuz sonuçlarından çalışanların etkileneceği mesafede veya korunakta belirlenmiş güvenli yer.

Acil Durum Toplantısı

Emergency Meeting

Mevcut ya da potansiyel bir tehdide karşı hazırlık ve plan yapmak amacıyla düzenlenen toplantı.

Acil Durum Yardım Talebi

Emergency Assistance Request

Afetten veya acil durumlardan etkilenenlerin aranması, kurtarılması, tıbbi ilk yardım ve tedavileri, tahliye, barınma, beslenme, korunma, güvenlik, temizlik, haberleşme, psikolojik destek gibi hayati ihtiyaçlarının karşılanması için yardım talebinde bulunma.

**Acil Durum
Yer Belirleme
Cihazı***Beacon*

Devlet yetkililerinden yardım çağırmak için yaşamı tehdit eden bir acil durumda etkinleştirilebilen dijital bir 406 MHz radyo vericisi.

**Acil Durum
Yöneticisi***Emergency
Manager*

Her seviyedeki acil duruma zamanında, hızlı ve etkili olarak müdahale etmek ve kendi sorumluluk alanı içinde gerekli planlamaları ve hazırlıkları yapmak, yaptırmak, imkân ve kaynakları geliştirmek ve müdahale faaliyetlerini yürütmekle görevli kişi.

**Acil Durum
Yönetimi***Emergency
Management*

Acil durumun meydana gelmesinin hemen ardından başlayan, etkilenen toplulukların tüm ihtiyaçlarını zamanında, hızlı ve etkili olarak karşılamayı amaçlayan idare süreci.

**Acil Eylem
Planı (AEP)***Contingency
Plan*

Acil durumla karşılaşıldığında nasıl bir yol izlenip duruma nasıl müdahale edileceğini belirten yol haritası.

**Acil Gıda
Yardımları***Emergency Food
Assistance*

Acil durumda ortaya çıkan ihtiyaçları karşılamak üzere etkilenen kişilere karşılıksız verilen gıda maddeleri.

Acil İhtiyaç
Urgent Need

Mümkün olan en kısa sürede karşılanması icap eden gereksinim.

Acil Korunma Kararı*Emergency Protection Order*

Risk altındaki çocukların, sosyal inceleme raporuna dayanarak hâkim kararı ile belirli süreli veya sürekli olarak bakım ve korunma altına alınması.

Acil Müdahale Gücü*Emergency Response Force*

Bölgelere göre yetkilendirilen ve acil çağrı merkezinden gelen emirle olay yerine ulaşan arama-kurtarma ve tıbbi yardım ekibi.

Acil Sağlık Hizmeti*Emergency Medical Care*

Acil durumlarda ve afetlerde alanında eğitim almış ekipler tarafından olay yerinde ya da hastanede tıbbi araç gereçle gerçekleştirilen sağlık hizmeti.

Acil Servis*Emergency Service*

Hastanelere getirilen ve acilen bakılması gereken hastaların (traj sınıflandırılması yapıldıktan sonra) ilk bakım ve tedavilerinin yapıldığı bölüm.

Acil Teneffüs İstasyonları*Emergency Escape Breathing Devices*

Yer altı maden ocaklarında basınçlı hava hattı boyunca belirli noktalarda kurulan işçilerin mahsur kalma durumunda teneffüs edebilecekleri hayat kurtarma araçları.

Acil Toplanma Alanı

Emergency Muster Point

Afet ve acil durumlar sonrasında geçici barınma merkezleri hazır olana kadar geçecek süre içerisinde yaşanacak paniği önlemek ve sağlıklı bilgi alışverişini sağlamak amacıyla halkın tehlikeli bölgeden uzaklaşarak toplanabileceği güvenli alan.

Acil Toplumsal Gerekseim

Emergency Social Need

Bir arada yaşayan insan topluluklarının, toplu hâlde talep ettikleri ve ivedilikle karşılanması gereken her türlü ihtiyaç.

Acil Uzaktan Eğitim

Emergency Distance Education

Yüz yüze eğitimin yapılamadığı kriz durumunda teknolojik araçların yardımıyla ortaya konan eğitim süreci.

Acil Yardım

Emergency Relief

Afetlerde ve acil durum hâllerinde; arama, kurtarma, tıbbi ilk yardım, tedavi, defin, salgın hastalıkları önleme, yiyecek, içecek ve giyecek temini, acil barındırma, ısıtma, aydınlatma, ulaştırma, enkaz kaldırma, altyapıyı asgari seviyede çalışır hâle getirme, akaryakıt gibi acil hizmet ve ihtiyaçların karşılanması ve bu konularda yapılacak her türlü iş, işlem, tahsis, kiralama, satın alma, hibe, kamulaştırma ve benzeri faaliyetler.

Acil Yardım Araması

Emergency Relief Call

Cep telefonlarında sim kartı olmadan ya da telefonun bağlı olunan operatörün çekim alanında olmamasına rağmen yapılabilen arama.

Acil Yardım Çağrı Hizmeti

Emergency Relief Call Service

Yangın, sağlık, doğa kaynaklı afetler ve güvenlik gibi acil durumlara ilişkin bilgilerin ilgili acil çağrı merkezlerine en hızlı ve en uygun şekilde iletilmesini sağlayan hizmetler.

Acil Yardım Çağrısı

Emergency Relief Call

Ulusal ve uluslararası düzenlemelerde kabul görmüş yangın, sağlık, doğa kaynaklı afetler ve güvenlik gibi acil durumlara ilişkin olarak acil çağrı merkezlerine yapılan çağrı.

Acil Yardım Ödeneği

Emergency Fund

Yaşanması muhtemel doğa kaynaklı afetler veya acil durumlar nedeniyle ortaya çıkan beklenmedik harcamalar için bir finansal güvenlik ağı olarak ayrılan bütçe.

Acil Yardım Planlaması

Emergency Relief Planning

Müdahale ekipleri arasında iş birliğini sağlamak amacıyla acil yardım planlarının hazırlanmasını, güncel tutulmasını ve geliştirilmesini, görevli kişi ve kuruluşların eğitim ve tatbikatlarla geliştirilmesini ve koordineli çalışmasını kapsayan planlama süreci.

Acil Yardım Süresi

Emergency Relief Period

Afetin meydana gelmesi ile başlayıp afetin sona ermesinden itibaren on beş gün devam eden ve gerektiğinde AFAD tarafından uzatılabilen acil yardımlar ile bunlarla ilgili harcamaların yapıldığı süre.

Acil Yer Belirleyici Telsiz Vericisi

Emergency Position-Indicating Radio Beacon (EPIRB)

Arama ve kurtarma yetkililerine alarm verme sinyali gönderen, birimlerin tehlikeli durum olay yerini belirlemesini sağlayan ve genellikle deniz aracında taşınan cihaz.

Açık Kaynak İstihbaratı

Open Source Intelligence (OSINT)

Halka açık verileri istihbarat amacıyla toplama ve analiz etme eylemi.

Adli İstihbarat

Forensic Intelligence

Ceza soruşturmalarında karar vermek ve soruşturmayı desteklemek için kolluk kuvvetlerinin faaliyetleri tarafından elde edilen, kullanılan ve korunan bilgiler.

Afet

Disaster

Toplumun tamamı veya belli kesimleri için fiziksel, ekonomik ve sosyal kayıplara sebep olan, gündelik hayatı ve insan faaliyetlerini durduran veya kesintiye uğratan, etkilenen toplumun baş etme kapasitesinin yeterli olmadığı doğa, teknoloji veya insan kaynaklı yıkım.

Afet Bağışı *Disaster Donation*

Afet nedeniyle bireysel ya da kurumsal olarak yapılan her türlü aynı ve nakdî yardım.

Afet Bilgi Sistemi *Disaster Information System*

Afetlerin her aşamasında can kaybını ve ekonomik kayıpları en aza indirmek için konuyla ilgili verinin ve bilginin eş güdüm içinde zamanında sağlandığı ve bilgi değişimlerinin sanal bir ağ ortamında kolaylıkla yapılabildiği bütünsel bir teknolojik sistem.

Afet Bölgesi *Disaster Region*

Yapılan ön değerlendirme sonucu afetin etkilediği, hasar ve yıkıma sebep olduğu belirlenen ve bu veriler ışığında sınırları tespit edilen bölge.

Afet Çadırı *Disaster Relief Tent*

Afet veya acil durumdan etkilenenlerin kullanımı amacıyla olay yerine ilk anda gönderilen, farklı özellik ve görünüme sahip kısa süreli acil barınma malzemesi.

Afet Çöpi *Disaster Waste*

Afet karakteristiğinin fiziksel etkisi ile büyük hacimler hâlinde oluşan, afet alanındaki ya da afetin alana getirdiği çeşitli türlerdeki atıklar.

Afet Döngüsü *Disaster Cycle*

Bir afet olayını izleyen ve bir sonraki afete kadar birbirini takip eden müdahale, iyileştirme, yeniden inşa, zarar azaltma ve afete hazırlık aşamalarının tümü.

Afet Envanteri

Disaster Inventory

Afet durumunda hizmet verecek kuruluşların elinde bulunan malzeme, kaynak ve imkânların stok durumunu yönetmesini sağlamaya yarayan demirbaş listesi. Afetlerin yol açtığı zarar ve kayıpların listeleri.

Afet Epidemiyolojisi

Disaster Epidemiology

Afet nedeniyle meydana gelen ölümler, yaralanmalar, hastalıklar, psikolojik sorunlar gibi sağlığı etkileyen her türlü durum ve bunlara etki eden faktörlerin neden-sonuç ilişkilerinin ve gerçekleştirilen müdahalelerin yeterliliğinin incelenmesi ve raporlandırılması ile ilgilenen bir bilim dalı.

Afet Etkileri

Disaster Impacts

Afetlerin insanlar, insan yerleşmeleri ve çevre üzerindeki doğrudan etkileri, yol açtıkları zarar ve kayıplar ile ikincil etkileri dâhil meydana gelen olumsuzlukların tümü.

Afet Etüt Raporu

Disaster Survey Report

Afet etütleri sonucuna göre gerektiğinde alınabilecek önlemleri, afete maruz bölge sınırlarını, haritaları ve afet-zede listelerini içeren teknik rapor.

Afet Gönüllüsü

Disaster Volunteer

Afet öncesi veya sonrasında, ihtiyaç duyulan alanda karşılık beklemeden kamu kurum ve kuruluşları, Türk Kızılay veya başka bir insani yardım kuruluşu için hizmet vermek üzere önceden eğitilmiş kişi.

Afet Hazırlığı *Disaster Volunteer*

Beşerî ya da doğal kaynaklı afetlerin hemen ardından afetlere müdahale alanını geliştirmeyi amaçlayan önlemler.

Afet İrtibat Bürosu *Disaster Liaison Office*

Afet sonrasındaki faaliyetlerin iş birliği içinde gerçekleştirilebilmesi için il afet ve acil durum yönetim merkezinde oluşturulan ilk başvuru birimi.

Afet İstatistiği *Disaster Statistics*

Afetlere yol açabilecek olaylarla, afetlerin neden olduğu fiziksel, sosyal, ekonomik, çevresel zarar ve kayıplara ait bilgilerin, sistematik ve sürekli şekilde toplanarak işlenmesi sonucunda elde edilen istatistiki verilerin bütünü.

Afet Kanunu *Disaster Law*

Afetler ile ilgili olarak farklı düzeylerdeki politika ve stratejiler, kurumsal yapılanmalar, görev, yetki ve sorumluluklar, yapılması gereken çalışmalar, alınması gereken önlemler, iş birliği ve koordinasyon esasları, kaynaklar, yükümlülükler gibi konuları düzenleyen kanunlar.

Afet Koordinasyon Merkezi

Disaster Coordination Center

Afet ve acil durumlarda hizmet birimlerinin koordinasyon içerisinde çalışmasına imkân veren yapı.

Afet Lojistiği

Disaster Logistics

Afet ve acil durumlardan etkilenen bölgelere ve insanlara yardım malzemeleri ile diğer malzeme ve ekipmanların depolanması ve ulaştırılması.

Afet Lojistik Deposu

Disaster Logistics Warehouse

İhtiyaç duyulan araç gereçlerin afet ve acil durumlardan etkilenen bölgelere gönderilmek üzere tutulduğu depo.

Afet Lojistik Planı

Disaster Logistics Plan

Afet öncesinde ve sonrasında lojistik faaliyetlere ilişkin olarak haberleşme, taşımacılık, depolama, altyapı hizmetleri, geçici iskân hizmetleri, enkaz kaldırma hizmetleri ve dış kuruluşlar ile koordinasyon hizmetlerinin uygulama esaslarının yer aldığı plan.

Afet Lojistik Yönetimi

Disaster Logistics Management

Afet anında ve sonrasında ihtiyaç duyulan malzeme, ekipman, araç ve personel ihtiyacının temin edilerek doğru zamanda afet bölgesine ulaştırılması ve hayat şartları normale dönünceye kadar yardım faaliyetlerinin devamlılığının sağlanması.

Afet Mağduru

Disaster Victim

Olmuş ya da olması muhtemel afet ve acil durumlardan dolayı fiziksel, sosyal ve ekonomik yönden zarara uğrayan veya uğraması muhtemel kişi.

Afet Mevzuatı

Disaster Regulation

Afetlerin her yönü ile ilgili olarak yürürlüğe konulmuş ve uygulanmakta olan düzenleyici belgelerin tümü.

Afet Müdahale Ekibi

Disaster Response Team

Afete müdahale ve acil yardım çalışmalarında görev almış veya alması planlanmış resmî veya özel tüm kurum ve kuruluşlara ait, özel eğitilmiş kişilerden oluşan grup.

Afet Müdahale Merkezi

Disaster Recovery Center

Veri merkezlerinin afet, saldırı ve çeşitli müdahalelere maruz kalması durumunda hizmetlerin aksamaması için ana veri merkezinin hazırda tutulan kopyası.

Afet Planlaması

Disaster Planning

Ana hatlarıyla hazırlık, önleme ve risk azaltma, afete müdahale ve iyileştirme planları çerçevesinde afet öncesinde hazırlanması gereken planlama çalışmalarının tümü.

Afet Politikası *Disaster Policy*

Ülkenin yönetimindeki siyasi iradenin; afet risk ve zararlarının azaltılması konusundaki misyon ve vizyonunun ne olduğunu, hangi önlemleri almak için nasıl bir yol izleyeceğini, merkezi ve yerel düzeylerde nasıl örgütleneceğini, önceliklerinin neler olduğunu ve hangi kaynakları kullanacağını gösteren ve ulusal nitelikteki planların temelini oluşturan kısa, orta ve uzun vadeli faaliyetlerin tümü.

Afet Risk Azaltma Planı *Disaster Risk Reduction Plan*

Kurum ve kuruluşların, afet risklerinin azaltılması için gerekli hedef ve özel amaçlarının ve bunları başarmaya yönelik kısa, orta ve uzun vadeli politika, strateji ve eylemlerinin uygulanması için temel oluşturan ve risk yönetimi ile idare edilen proje çalışmaları.

Afet Risk Değerlendirmesi *Disaster Risk Assessment*

Afete dönüşebilecek tehlikenin gerçekleşmesi hâlinde fiziksel, sosyal, ekonomik ve çevresel kayıpların tahminen hesaplanması.

Afet Risk Yönetimi *Disaster Risk Management*

Yeni afet riskini önlemeye, mevcut afet riskini azaltmaya, artık (kalıntı) riski yönetmeye, bu şekilde dayanıklılığı güçlendirmeye ve afet kayıplarını azaltmaya yönelik afet risk azaltma politikaları ve stratejilerinin uygulanması.

Afet Riski *Disaster Risk*

Bir sistem, toplum ya da topluluğun belirli bir zamanda karşılaşabileceği, meydana gelme olasılığı, tehlike, tehlikeye maruzluk, zarar görülebilirlik ve kapasite ile bağlantılı olan, olası can kaybı, yaralanma veya varlıkların yok olmasına ya da zarar görmesine bağlı olası kayıplar.

Afet Senaryosu*Disaster Scenario*

Afet riskinin belirlenmesi çalışmaları sonucunda elde edilen, farklı büyüklük ve konumlardaki tehlikelerin gerçekleşmesi hâlinde meydana gelebilecek tüm zarar ve kayıpları tahmin etmeye yarayan bilimsel çalışma.

Afet Taraması*Disaster Survey*

Olmuş ya da olması muhtemel yerel ve bölgesel ölçekteki afet olaylarını jeolojik ve jeoteknik, jeofizik, hidrolojik, meteorolojik, yerleşime uygunluk ve benzeri bilimsel veriler ışığında değerlendiren, afete maruz bölge sınırlarını ve afetzede listelerini içeren teknik çalışmalar.

Afet Tehlike Haritası*Disaster Hazard Map*

Deprem, sel, çığ, kuraklık, tıbbi jeolojik faktörler, sanayi tesislerinden kaynaklanan tehlikeler gibi farklı türdeki doğa, insan ve teknoloji kaynaklı olayların meydana gelme sıklığının ve hızının, etki süresi ve dönemlerinin, etki alanlarının, yaygınlık ve şiddet derecelerinin olabilirliğini ortaya koyan belirli ölçütlere göre hazırlanmış harita.

Afet Tehlikesi*Disaster Risk*

Can ve mal kayıpları ile fiziksel, sosyal, ekonomik, politik ve çevresel kayıp ve zararlara yol açan doğa, teknoloji ve insan kaynaklı olayın belirli bir yerde ve zaman aralığında meydana gelme olasılığı.

Afet ve Acil Durum Çantası*Disaster Kit - Emergency Kit*

Afet anında ve sonrasında kullanılmak üzere bazı acil ihtiyaç maddelerinin ve belgelerin hazır bulundurulduğu çanta.

Afet ve Acil Durum Faaliyetleri

Disaster and Emergency Activities

Afet ve acil durumlar ile sivil savunmaya ilişkin hizmetlerin ülke düzeyinde etkin bir şekilde gerçekleştirilmesi için gerekli önlemlerin alınması ve olayların meydana gelmesinden önce hazırlık ve zarar azaltma, olay sırasında yapılacak müdahale ve olay sonrasında gerçekleştirilecek iyileştirme çalışmaları.

Afet ve Acil Durum Haberleşmesi

Disaster and Emergency Communication

Afet ve acil durumlarda, önceden tesis edilmiş kablolu ve telsiz haberleşme sistemleriyle ilgili kurum, kuruluş ve kişiler arasında yapılan ses, görüntü ve verileri içeren haberleşme.

Afet ve Acil Durum Hizmeti

Disaster and Emergency Service

Afet ve acil durum haberinin duyurulması, etki analizi, haberleşme, güvenlik, sağlık, trafik, arama-kurtarma, tahliye, yangınlar ve ikincil afetler, altyapı, ulaşım altyapısı, enerji, defin, barınma, beslenme, enkaz kaldırma, hasar tespit, zarar tespit, aynı ve nakdi bağış yönetimi, uluslararası destek ve iş birliği, satın alma, kiralama, el koyma, gıda, tarım ve hayvancılık, tehlikeli maddelerle ilgili kirlilik giderme, barındırma faaliyetleri ve psikolojik ve sosyal destek hizmetlerinin tümü.

Afet ve Acil Durum Toplanma Alanı

Emergency Assembly Area

Afet ve acil durumlar sonrasında geçici barınma merkezleri hazır olana kadar geçecek süre içerisinde yaşanacak paniği önlemek ve sağlıklı bilgi alışverişini sağlamak amacıyla halkın tehlikeli bölgeden uzaklaşarak toplanabileceği güvenli alanlar.

**Afet ve
Acil Durum
Yönetimi**
*Disaster and
Emergency
Management*

Afetlerin önlenmesi ve zararlarının azaltılması amacıyla bir afet olayının öncesi, sırası ve sonrasında yapılması gereken çalışmaların planlanması, yönlendirilmesi, koordine edilmesi, desteklenmesi ve uygulanabilmesi için toplumun tüm kurum ve kuruluşlarıyla bu kurum ve kuruluşların kaynaklarının söz konusu ortak hedefler doğrultusunda yönetilmesi.

**Afet Yardım
Ekibi**
*Disaster
Recovery Team*

Afet esnasında ve sonrasında afet kaynaklı olumsuzlukları ortadan kaldırmak, sorunları çözmek ve afetten etkilenen kişilere yardım etmek amacıyla kurulmuş ekip.

Afet Yardımı
Disaster Relief

Afet sonrasında afet kaynaklı olumsuzlukları ortadan kaldırmak, sorunları çözmek veya etkilerini hafifletmek amacıyla afetzedelerin ihtiyaçlarının karşılanması.

Afet Yöneticisi
*Disaster
Manager*

Kurumların afetle ilgili çalışmalarında, özellikle zarar azaltma ve hazırlık konularında görev yapan, ihtiyaç duyulduğunda acil durum yöneticisi olarak da görev yapabilen kişiler.

Afet Yönetimi
*Disaster
Management*

Afetlerin önlenmesi ve afet sonucu oluşan zararların azaltılması amacıyla, afet öncesi, sırası ve sonrasında alınması gereken önlemler ve yapılması gereken çalışmaların planlanması, yönlendirilmesi, koordine edilmesi, desteklenmesi ve etkin olarak uygulanabilmesi için toplumun tüm kurum ve kuruluşlarıyla, imkân ve kaynaklarının belirlenen stratejik hedefler ve öncelikler doğrultusunda kullanılmasını gerektiren, çok yönlü, çok disiplinli ve çok aktörlü, dinamik ve karmaşık bir yönetim süreci.

Afet Yönetimi Süreci

Disaster Management Process

Bir afet olayını izleyen ve bir sonraki afete kadar birbirini takip eden müdahale, iyileştirme, yeniden inşa, zarar azaltma ve afete hazırlık aşamalarının tümü.

Afete Dirençlilik

Disaster Resilience

Tehlikelere açık bir sistem, toplum veya topluluğun afet tehlikesine karşı dayanıklı olabilme, bununla baş edebilme, afetlerin etkisini kısa sürede gidererek iyileştirme kapasitesi.

Afete Duyarlı Planlama

Disaster Sensitive Planning

Yerleşime açılması düşünülen veya yerleşik alanlardaki her tür ve ölçekteki planlamada, tüm afet tehlike ve risklerini dikkate alan, bu tehlike ve risklerin önlenmesi, dışlanması veya olası zararlarının azaltılması amacıyla hazırlanan, kısa, orta ve uzun vadeli hedef, politika, strateji ve faaliyetleri belirleyerek eylem planlarının temelini oluşturan planlama süreci.

Afete Hazırlık

Disaster Preparedness

Afetlere zamanında, hızlı ve etkili olarak müdahale edebilmek için afet öncesinde yapılması gereken planlama, eğitim, tatbikat, erken uyarı sistemlerinin kurulması, acil yardım malzeme stokları, halkın bilgilendirilmesi ve bilinçlendirilmesi gibi faaliyetlerin sürekli ve sürdürülebilir olarak yürütüldüğü süreç.

Afete Hazırlık Planı

Disaster Preparedness Plan

Doğal ya da beşerî kaynaklı afet ya da potansiyel tehlikeler öncesinde can ve mal güvenliğini korumak ve bu durumların zararlarını en aza indirmek amacıyla hazırlanan eylem planı.

Afete Maruz Bölge*Disaster-Prone Area*

Afet etüt raporlarında, olmuş veya olması muhtemel afetlerden etkilendiği veya etkilenebileceği belirtilen, iyileştirme çalışmaları ile teknik ya da ekonomik olarak ıslah edilmesi mümkün olmayan, sınırları AFAD veya ilgili kurum teknik elemanlarınca tespit edilerek haritalanan bölge.

Afete Maruz Bölge Kararı*Judgment of Disaster-Prone Area*

Yetkili makamlarca, olmuş veya olması muhtemel afetlerden etkilenen veya etkilenebilecek durumda olan ve sınırları tespit edilerek haritalanan yapı veya ikamet için yasaklanmış alanları belirlemek üzere alınan karar.

Afete Mukavemet*Disaster Resilience*

Tehlikelere açık bir sistem, toplum veya topluluğun afet tehlikesine karşı dayanıklı olabilme, bununla baş edebilme, afetlerin etkisini kısa sürede gidererek iyileştirme kapasitesi.

Afete Müdahale*Disaster Response*

Ana hedefi; mümkün olan en kısa süre içinde çok sayıda insanın hayatını kurtarmak, yaralıların tedavilerini sağlamak, tedavisi sürenlerin tedavilerinin aksamamasını sağlamak, açıkta kalanların barınma, beslenme, korunma, ısınma, haberleşme, ulaşım, tahliye, güvenlik, psikolojik ve sosyal destek gibi hayati gereksinimlerini en kısa sürede ve en uygun yöntemlerle karşılamak olan; afetin oluşundan hemen sonra başlayıp afetin yol açtığı kayıp ve zararların büyüklüğüne bağlı olarak 1-2 aylık süre içinde gerçekleştirilen tüm faaliyetlere verilen genel ad.

Afete Müdahale Kapasitesi

Disaster Response Capacity

Kişi, kurum ve kuruluşların zarar azaltma ve hazırlık evrelerindeki çalışmalarının etkinliğine bağlı olarak afete zamanında, hızlı ve etkili olarak müdahale edebilmeleri ve acil yardım hizmetlerini yürütebilmelerini de kapsayan; afet müdahalesi için toplumda var olan imkân ve kaynakların tümü.

Afetin Büyüklüğü

Size of Disaster

Afetin yol açtığı ve afete bağlı nedenlerle oluşabilecek can kayıpları, yaralanma ve sakat kalmalar, yapı ve altyapı hasarları gibi fiziksel hasarlarla ekonomik, sosyal ve psikolojik kayıpların tümü.

Afetlere Dirençli Toplum

Disaster Resilient Community

Afet veya acil durumun ardından, toplumun olası yeni bir afete karşı daha dirençli kılınması amacıyla yapılan zarar azaltma, hazırlık ve iyileştirme faaliyetleri sonucunda ulaşılan yeterlilik düzeyi.

Afetlerin Doğrudan Etkisi

Direct Effect of Disasters

Can kayıpları, yaralanma ve sakat kalmalar, yapı ve altyapı hasarları, eşya ve stok kayıpları, hayvan, tarım alanları ve tarım ürünleri kayıpları, kültür mirası ve müzelerdeki kayıplar ile acil yardım, kurtarma, iyileştirme ve yeniden inşaa faaliyetlerine yönelik giderlerin bütünü.

Afetlerin Dolaylı Etkisi

Indirect Effect of Disasters

Üretim, turizm, ticaret ve hizmet sektörlerinin kısa veya uzun süreli devre dışı kalması nedeniyle uğranılan gelir kayıpları, eğitim, sağlık, ulaştırma, enerji vb. sektörlerdeki hasarlar nedeniyle uğranılan hizmet kayıpları, üretim ve hizmet azalmasının yol açacağı fiyat artışları, kalkınma planlarındaki yatırımların askıya alınmasının doğuracağı alternatif maliyetler, işsizlik, göç, sakat ve kimsesiz klanlarla, psikolojik travma yaşayanların yol açtığı sosyal maliyet vb. olumsuzluklar.

Afetlerin İkinci Etkisi

Secondary Effect of Disasters

Gayrisafi yurt içi hâsıla, tüketim, enflasyon, istihdam ve diğer makroekonomik göstergelerdeki olumsuz değişiklikler, kamu kaynaklarının yardım ve yeniden yapılanmaya aktarılmasından kaynaklanan ekonomik kayıpları da içeren; üretim ve hizmet kaybının yol açabileceği pazar kaybı, aşırı talebin neden olduğu karaborsacılık, sosyal dengelerin bozulmasının yol açabileceği asayişsizlik, hırsızlık, yağmacılık vb. olayların aşırı derecede artışı gibi etkiler.

Afetsellik

Disaster Risk Profile

Bir bölgedeki jeolojik, jeomorfolojik, meteorolojik, klimatolojik etkilerden ötürü; deprem, sel, kuraklık, yangın, heyelan gibi doğal afetlerin gelecekte meydana gelme potansiyeli.

Afetzede Psikolojisi

Disaster-Victim Psychology

Afeti yaşamış, can ya da mal kaybına uğramış olan bireylerin içinde bulunduğu duygu, düşünce ve davranış biçiminin tümü.

**Afetzede/Afet
Mağduru***Disaster Victim*

Afete uğramış, afetten etkilenmiş; olmuş ya da olması muhtemel afet ve acil durumlardan dolayı fiziksel, sosyal ve ekonomik yönden zarara uğrayan veya uğraması muhtemel kişi.

**Ağır ve
Tehlikeli İş***Heavy and
Dangerous Work*

Ağır ve tehlikeli işlerden kaynaklanan kazaların toplumsal hayatı etkileme riskinin olması durumu.

Ağır Yaralı*Seriously
Injured (SI)*

Öldürücü olmayan fakat sağlık kurulları raporlarına göre yaralanan şahsın, mesleğinde hizmet edemeyecek derecede devamlı sakat kalmasına sebep olan yaralanmalar ile yirmi bir (21) veya daha fazla gün sıhhi müdahaleyi veya istirahat etmeyi gerektiren yaralanma derecesi.

**Aile Afet ve Acil
Durum Planı***Family Disaster
and Emergency
Management
Plan*

Bir afet durumunda aynı evde yaşayan bireylerin afetin olası olumsuz etkilerinden korunabilmek veya afeti en az zararla atlatabilmek için neleri, ne zaman yapacaklarını gösteren, aile bireylerince hazırlanmış ve unutulmaması gereken bir davranış planı.

Aile İçi Şiddet*Domestic
Violence*

Bir aile üyesinin; diğer aile üyesi veya eski üyesine karşı fiziksel ya da psikolojik olarak zarar vermesi.

**Ajan
Provokatör***Agent
Provocateur*

Şüpheli kişileri, onları cezaya tabi kılacak yasa dışı bir eylem veya saldırıyı gerçekleştirmeye kışkırtmak için belirli kişi, kurum ya da kuruluşlarca tutulan gizli bir görevli.

Akın*Influx*

Aynı anda büyük bir grup yabancıнын ülkeye giriş yapması.

Aktif Fay*Active Fault*

Son on bin yıllık yakın geçmişte kırılmış olan ve gelecekte deprem üretme olasılığı olan fay.

Akut*Acute*

Hızlı başlayan veya çabuk ilerleyen hastalıkları tanımlamak üzere kullanılan sıfat.

Akut/Şiddetli**Kirlilik***Acute Pollution*

Kısa süreli veya çok şiddetli kirlilik.

Alabora*Capsizing/**Overturn*

Gemi, tekne veya bot gibi bir su taşıtının suda yan ya da ters dönmesi.

Alarm*Alarm*

Ülkemizin millî menfaatlerinin ve ahdî hukukunun korunması ve kollanması doğrultusunda meydana gelen veya gelebilecek risk ve tehditlerin en kısa zamanda önlenmesi amacıyla önceden belirlenen tertip ve tedbirlerin alınması.

Alarm**Mukabele****Tedbirleri***Alarm Response**Measures*

Millî güvenliğin sağlanması, savunma ihtiyaçlarının karşılanması, hibrit tehditlere mukabele edilmesi ve mukavemetin güçlendirilmesi, barış durumundan savaş durumuna düzenli geçişin sağlanması amacıyla sivil ve askerî hazırlıkların yapılmasına yönelik faaliyetleri içeren tedbirler.

Alarm Postası
Alerting post

Acil durumu rapor eden kişi ile kurtarma koordinasyon merkezi veya ikinci derecede kurtarma merkezleri arasında ara birim olarak hizmet veren herhangi bir tesis.

Alarm Safhası
Alert Phase

Uçak veya deniz teknesi veya içindeki kişilerin emniyeti ile ilgili bir endişenin ortaya çıktığı durum.

Alarm Uygulama Süreci (AUS)*Alarm Implementation Process*

Kriz ve gerginliğe ilişkin emare ve ikazların tespitinden itibaren yönlendirici kararlar alınmasından, uygun alarm tedbirlerinin zamanında alınıp etkili biçimde icra edilmesine kadar uzanan bütün safhalar.

Aldis (Sinyal Lambası)*Aldis (Signalling) Lamp*

Kule operatörü ile uçak pilotu arasındaki iletişimi sağlayan sistemlerin devre dışı kalması durumunda, mors kodları ile haberleşmeyi sağlamak üzere, kontrol kulesinde bulundurulmuş sinyal lambası.

Aletsel Dönem Depremleri*Instrumental Period Earthquakes*

1900'den günümüze aletsel ölçümlerle kaydedilen depremler.

Alevlenir Madde*Flammable Substance*

Parlama noktası 21°C - 55°C arasında olan sıvı hâldeki maddeler.

Algı Karartması *Spin*

Mesajın olumlu algılanmasının öngörüldüğü yönüne vurgu yaparken istenmeyen, aleyhte olan veya olumsuz bir algı oluşturulacağı düşünülen anlamının geri planda tutulması, saklanması ve karartılması durumu.

Algı Operasyonu *Perception Management Operation*

Kamuoyunu doğru olmayan bilgilerle yönlendirme ve etkileme faaliyetleri.

Algı Yönetimi *Perception Management*

Politikaların, stratejilerin ve programların bireyler üzerinde nasıl bir algı oluşturduğunun belirlenmesi ve oluşturulan algıların hedef kitleler doğrultusunda denetlenmesi, biçimlendirilmesi ve yönlendirilmesi.

Algı/Algılama *Perception*

Bir şeyin görülme, anlaşılma veya yorumlanma biçimi.

Algıda Seçicilik *Selective Perception*

Bireylerin sahip oldukları bilişsel şemaları nedeniyle karşıt bakış açılarını görmezden gelerek sadece belli medya mesajlarını algılama süreci.

Algısal Filtreleme *Perceptual Filtering*

Yeni bilgileri alıp önceki deneyimlere ve kültürel normlara göre yorumlama süreci.

Algısal Set *Perceptual Set*

Mevcut duyuşsal verilerin bazı yönlerini algılama veya fark etme ve diğerlerini görmezden gelme eğilimi.

Alo Kriz Hattı
Crisis Hotline

Kriz öncesinde, esnasında ya da sonrasında yardım istemek amacıyla bağlantı kuran kişilere destek vermeyi amaçlayan hat.

Altın Saatler
Golden Hours

Afet ve acil durumlarda ilk tıbbi yardım erişinceye kadar geçen, afetzedelerin kendi başlarına kalabilecekleri ve bu nedenle önceden hazırlıklı olunması gereken süreç.

Altyapı
Infrastructure

Bir toplumun veya işletmenin çalışması için gerekli olan temel fiziksel ve organizasyonel yapılar ve tesislerin tümü.

Ambargo
Embargo

Belirli bir ülke ile yapılan ticari faaliyetlere ilişkin resmî bir yasak getirilmesi.

Ana Şok
Main Shock

Bir deprem serisi içinde meydana gelen en büyük deprem.

Analitik İnceleme
Analytical Review

Verilerin, kendi içindeki ve aralarındaki rasyonel ilişkilere dayanarak bütünlüğünün değerlendirilmesi.

Anarşizm
Anarchism

Özel mülkiyetin ve devletin birer baskı aracı olduğunu ileri süren, bunların ortadan kalkmasının toplumları özgür kılacağını savunan siyasal öğretisi.

Antlaşma
Treaty

Devletler arasında yazılı şekilde akdedilmiş ve milletlerarası hukuka tabi olan uzlaşısı.

ANFO

ANFO

Ticari patlayıcılarda kullanılan amonyum nitrat-akaryakıt karışımları.

Angajman Kuralları

Rules of Engagement

Kuvvet kullanımının uygulanabileceği koşulları, durumları, eylemin derecesini ve tarzını tanımlayan, askerî unsurları ilgilendiren iç kurallar veya direktifler.

Ani Gelişen Afet

Rapid Onset Disaster

Deprem, fırtına, hortum, çığ, kaya düşmesi, volkan, yangın, heyelan, sel, su taşkını, tsunami gibi yıkıcı etkileri aniden ortaya çıkan doğa kaynaklı afetler.

Ani Müdahale

Crisis Response

Yaşanan olay veya krizlere yapılabilecek en hızlı ve etkili şekilde mukabele ve müdahale etme biçimi.

Ani Müdahale Mangası

Quick Response Team

Yaşanan olaylara hızlı bir şekilde müdahale etme amacıyla oluşturulan birlik.

Anket

Questionnaire

Herhangi bir konuyla ilgili durum ve tutumu belirlemek için düzenlenmiş ve içeriği ilgililer tarafından belirlenen ayrıntılı ve kapsamlı soru seti.

Anlaşma İhlali
Breach Of Agreement

Bağlayıcı bir anlaşmadaki taraflardan birinin anlaşmanın şartlarına, hukuka uygun bir sebep olmaksızın uymaması durumu.

Anomi
Anomie

Toplumsal yapının mevcut standart ve değerlerinde yaşanan ani değişimlerin sosyal sistemdeki kırılmalara yol açmasıyla, bireylerin kendilerini toplumsal hayata bağlayan ideal ve amaçlardan uzaklaştığı sosyal ortam.

Antropojenik İklim Değişikliği
Anthropogenic Climate Change

Karşılaştırılabilir zaman dilimlerinde gözlenen doğal iklim değişikliğine ek olarak, doğrudan veya dolaylı şekilde küresel atmosferin bileşimini bozan insan faaliyetleri sonucunda iklimde oluşan değişiklik.

Ara Buluculuk
Mediation

Üçüncü bir tarafın, bir çatışmayı önlemek, yönetmek ya da çözmek için iki ya da daha çok tarafa, kendi rızalarıyla yardımcı olmaya ve anlaşmazlıkların barışçıl yollardan çözümüne yönelik çabası.

Arama Kurtarma
Search and Rescue

Afetzedelere acil müdahale yapılarak zarar görmeden en yakın sağlık merkezine nakledilmesini de kapsayan; afet nedeniyle güç durumda kalmış insanların, özel olarak eğitilmiş ve donatılmış resmî veya özel ekipler tarafından aranması, bulunması ve kurtarılmasına yönelik çalışma.

Arama Kurtarma Birliği/Ekibi
Search and Rescue Unit/Team

Özel malzeme ve ekipman ile donatılmış, arama/kurtarma ve yardım eğitimi almış, afetlere ve acil durumlara müdahale edebilen profesyonel personelden teşkil edilmiş birlik/ekip.

Arama Kurtarma Bölgesi *SAR Zone*

Sınırları içerisinde arama kurtarma harekâtının görevlendirilmiş arama kurtarma koordinasyon merkezi tarafından yürütülüp kontrol edilen belirli bir coğrafi alandır.

Arama Kurtarma İhtisash Personel *SAR Master*

Arama kurtarma kurslarından mezun olmuş ve diploması usulüne uygun onaylanmış, özel teçhizata ve malzemeye sahip paraşütle atlayan, kurbağa adam olarak dalış yapabilen, ilk yardım usullerini bilen, her türlü arazi ve hava şartlarında özel malzeme teçhizat kullanarak arama kurtarma yapabilen personel.

Arama Nesnesi *Search Object*

Aramanın yapıldığı, kayıp veya tehlikede olan gemi, uçak veya başka bir araç veya hayatta kalanlar veya ilgili arama nesnelere veya deliller.

Arama ve Kurtarma Alt Bölgesi *Search and Rescue Sub Center*

Kurtarma alt merkezi ile ilişkili olan arama ve kurtarma bölgesi içindeki belirli bir alan.

Arama ve Kurtarma Birimi
Search and Rescue Unit

Eğitilmiş personelden oluşan ve arama ve kurtarma iş-
lemlerinin hızlı şekilde uygulanması için uygun ekipman-
la donatılmış birim.

Arama ve Kurtarma Bölgesi
Search and Rescue Region

Boyutları tanımlanmış, kurtarma koordinasyon merkezi
ile ilişkilendirilmış, içerisinde arama ve kurtarma servis-
leri sağlanan alan.

Arama ve Kurtarma Görev Koordinatörü
Search and Rescue Mission Coordinator (SMC)

Gerçek veya görünürdeki tehlikeli duruma karşı müdaha-
leyi koordine etmek üzere geçici görevli kişi.

Arama ve Kurtarma Koordinasyon Haberleşmesi
Search and Rescue Coordination Communication

Arama ve kurtarma operasyonuna katılan araçların koor-
dinasyonu için gerekli olan muhabereleler.

Arama ve Kurtarma Koordinatörü
Search and Rescue Coorsdinator (SC)

Arama kurtarma hizmetini oluşturma, verme ve bu hiz-
metlerin düzgün bir şekilde koordinesine ilişkin planla-
mayı sağlama sorumluluğu olan yönetim içerisindeki bir
veya daha fazla kişi veya kurum.

Arama ve Kurtarma Planı

Search and Rescue Plan

Arama ve kurtarma hizmetlerinin hazırlıklarını destekleyen amaçları, düzenleri ve usulleri açıklamak için ulusal ve uluslararası arama ve kurtarma yapısının tüm seviyelerinde mevcut olan dokümanlar.

Arama ve Kurtarma Temas Noktası

Search and Rescue Point of Contact

Tehlikedeki kişilerin kurtarılmasını sağlayacak Cospas-Sarsat alarmlarını alma sorumluluğunu kabul edebilen kurtarma koordinasyon merkezleri ve kurulmuş olan diğer ulusal temas noktaları.

Arama ve Kurtarma Veri Sağlayıcısı

Search and Rescue Data Provider (SDP)

Arama ve kurtarma operasyonlarını destekleme, muhabere ekipmanı kayıt veri tabanlarından, gemi rapor verme sisteminden ve çevre veri sistemlerinden (hava durumu ve deniz akıntısı gibi) bilgi almak amacıyla veri temin etmek için kurtarma koordinasyon merkezi ile temas kurma kaynağı.

Arama ve Kurtarma Aracı

Search and Rescue Facility

Arama ve kurtarma operasyonlarını yapmak için kullanılan arama kurtarma birimleri de dâhil olmak üzere herhangi bir mobil kaynak.

Araştırmacı İzleme Birimi

Investigative Monitoring

Çevresel hedeflere ulaşamama sebebinin ve kazara, kasten, doğal afet veya diğer sebeplerle oluşan kirliliğin boyutunun ve etkisinin belirlenmesi amacıyla yapılan izleme.

Arındırma*Decontamination*

Kişi, araç, malzeme ve binalar ile alanlar üzerinde etki gösteren kimyasal, biyolojik, radyoaktif ve nükleer maddelerin etki seviyesinin en aza indirilmesi için yapılan temizleme işlemi.

Arıza*Failure*

İşleyişte aksaklık meydana gelmesi, bozulma durumu.

Artçı Deprem*Aftershock*

Ana depremin ardından aynı bölgede meydana gelen daha küçük depremler.

Arz Zinciri*Supply Chain*

Son kullanıcının mal veya hizmet ihtiyaç ve isteklerine cevap verebilmek üzere planlama, tedarik, üretim, nakliye, depolama, kontrol başta olmak üzere birçok süreçte organize olan tedarikçi, üretici, toptancı, perakendeci gibi birimlerin oluşturduğu kolektif sistem.

Asayiş*Public Order*

Bir ülkenin bireylerinin hak ve özgürlüklerinden yararlanabilmeleri için gereken genel düzen ve güvenlik hâlinde bulunması durumu.

Asgari Düzey*Minimum Level*

Bir sürecin gerçekleşmesini mümkün kılan en küçük miktar.

Asgari Sektör İrtifai*Minimum Sector Altitude*

Acil durum şartlarında kullanılacak, bir radyo seyri-sefer yardımcısı merkez olmak üzere; 46 km yarıçaplı bir sektör içinde kalan sahada bulunan tüm manialardan asgari 300 m (1000 feet) yükseklik sağlayan en düşük irtifa.

Asimetrik Savaş

Asymmetric Warfare

Askerî güçleri, stratejileri ya da taktikleri birbirine kıyasla önemli ölçüde farklı olan taraflar arasındaki, gayrinizami harp teknikleri de kullanılan savaş türü.

Asimilasyon

Asimilation

Bir toplumda farklı özelliklere sahip kesimleri, özendirici tedbirler veya cebir yoluyla toplumun çoğunluğuna benzetmeye yönelik siyasa.

Asit

Acid

Reaksiyon esnasında hidrojen iyonları veren madde.

Askerî

Military

Silahlı kuvvetler ile ilgili olan veya silahlı kuvvetler tarafından yürütülen süreçleri betimlemede kullanılan sıfat.

Askerî Köpek Timi

Military Dog Team

Askerî köpek ve onun eğiticisinden/kullanıcısından oluşan ikili.

Askerî Hareketlilik

Military Activity

Silahlı kuvvetlerle ilgili veya silahlı kuvvetler tarafından yürütülen eylemler ve hareketler.

Askerî Kriz *Military Crisis*

Doğrudan ülke sınırlarına saldırı, askerî hedeflere saldırı veya tehdit hâlinin var olması ile tırmanan; niteliği bakımından ulusal güvenliği doğrudan bir fiilî saldırı hâli ile etkileyen ve hızla askerî önlem almayı gerektiren kriz durumu.

Askerî Müdahale *Military Intervention*

Kapsamı ve süresi sınırlı olmakla birlikte, siyasi dinamiklerini değiştirmeyi amaçlayan askerî unsurların kullanıldığı yasal olmayan müdahale.

Askerî Olmayan Baskı *Non-Military Pressure*

Kriz analiz ve yönetim sürecinde savunmacı tarafın strateji belirlerken askerî olmayan fakat karşı tarafta kararlılık ve direnç olarak algılanmasına yol açacak baskı/etki tekniklerinden yararlanması durumu.

Askerî Şiddet İçeren Çoklu Tepki *Multiple Reactions Including Military Violence*

Siyasal karar alıcı ve krizi yöneten aktörlerin kriz olarak algıladıkları durumu tetikleyen eylem, olay, değişiklik veya meydan okumaya gösterdikleri tepkiyi belirlerken bir yandan diplomatik, siyasi, hukuksal araç ve yöntemlerden yararlanıp diğer yandan bunları destekleyecek şekilde askerî şiddet içeren yöntemleri uygulaması.

Askerî Şiddet İçermeyen Çoklu Tepki *Multiple Reactions Excluding Military Violence*

Siyasal karar alıcı ve krizi yöneten aktörlerin kriz olarak algıladıkları durumu tetikleyen eylem, olay, değişiklik veya meydan okumaya gösterdikleri tepkiyi belirlerken diplomatik, siyasi, hukuksal araç ve yöntemleri kullanarak askerî şiddet içeren yöntemleri uygulamaması.

Askerî-Siyasi Destek*Military-Political Support*

Saldırganı, gerçekleştirdiği saldırıdan caydırmayı ve yaratılan fiilî durumu durdurmayı amaçlayan; kriz sırasında üçüncü aktörlerin krizi sona erdirebilmek için taraflardan birine -genellikle savunmacı tarafa- askerî destek verdiği durum.

Aşındırıcı
Corrosive

İnsan derisine veya akciğer dokusuna zarar verebilecek, metalleri aşındırabilecek sıvı veya katı madde.

Aşırı Buzlanma
Severe Icing

Ulaşım, enerji ve iletişim hizmetlerinin durması ya da aksamasına yol açacak derecelere varan buzlanma biçimi.

Aşırı Kar Yağışı
Excessive Snowfall

Belli bir yerde, belirlenmiş veya kabul edilmiş limitlerden daha fazla miktarda kaydedilen, normal değerlerin üzerinde kar yağışı olması durumu.

Aşırı Sağ Terör Örgütü
Far Right Terrorist Organization

Aşırı sağ ideolojiler tarafından motive edilen terörizm.

Aşırı Soğuk
Extreme Cold

Belirgin veya normalin altında olacak şekilde sıcaklığın aşırı düşük olması durumu.

Aşırı Sol Terör Örgütü
Far Left Terrorist Organization

Mevcut kapitalist sistemleri devirmek ve onların yerine komünist veya sosyalist toplumları yerleştirmeyi amaçlayan terörizm.

Aşırılık
Extremism

Bir görüş, kanı ya da tutumun en uç biçimiyle benimsenmesi.

Atık
Waste

Herhangi bir endüstriyel veya yaşamsal faaliyet sonunda oluşan, depolanan veya çevreye bırakılan katı ya da sıvı hâldeki madde.

Atık Bertarafı
Disposal of Waste

Düzenli depolama, çevreleme, yer altına atma, denize boşaltma ve diğer tüm bertaraf yöntemlerini içeren atık giderme teknikleri.

Atık Su
Waste Water

Evsel ve endüstriyel kullanımlar sonucunda kirlenmiş olan, özellikleri kısmen veya tamamen değişmiş su.

Atıl
Inert

Kimyasal tepkimeye girmeyen madde.

Atropin
Atropine

Muharebe ortamında veya terör eylemlerinde, kimyasal harp maddelerinden sinir gazlarının kullanılması sonucu oluşan zehirlenmelerde panzehir olarak kullanılan ilaç.

Avro Krizi
Eurozone Crisis

2009 yılının sonundan bu yana Avrupa Birliği'nde yaşanan bir borç krizi.

Aynı Yardım
Aid In Kind

Nakdî olmayan, ürün veya hizmet olarak sağlanan yardım.

Ayrımcılık
Discrimination

Objektif ve makul bir neden olmaksızın, aynı durumdaki kişilere farklı muamelede bulunulması.

Azınlık
Minority

Çoğunluktan farklı özellikler taşıyan, sayı bakımından genellikle küçük olan ve kendini çoğunluktan farklı hissetmenin yanı sıra çoğunluk tarafından ezildiği kanısını taşıyan grup.

Azınlık
Hükûmeti
Minority
Government

Meclisinde çoğunluğu bulunmayan parti veya partilerin yönetimi.

Bb

Kriz Terimleri Sözlüğü

B Planı*Contingency Plan*

Ana planın aksaklığa uğraması durumunda başvurulmak üzere hazırlanan yedek yol haritası.

Bağış Yönetimi*Donation Management*

Yapılacak aynı ve nakdî bağışların teşvik edilmesi, bu amaçla kampanyalar düzenlenmesi, kampanyaların yönlendirilmesi, bağışların toplanması, tasnif edilmesi, paketlenmesi, gerçek ihtiyaç sahiplerine ulaştırılması ve bağışçının bilgilendirilmesi gibi aşamalardan oluşan, afet öncesinde planlanması gereken faaliyetlerin tümü.

Barınak*Shelter*

Afet sonrası kısa ve uzun süreli barınma ihtiyacının karşılanmasına yarayan yer.

Bariyer/Koruma Bariyeri*Containment Barrier*

Dökülen petrolü tutmak veya yönlendirmek için inşa edilmiş yüzer olmayan tedbirler.

Basın Açıklaması/ Duyurusu/ Bildirisi*Press Release*

Bir konuyla ilgili bilgi vermek üzere medyaya servis edilen resmî açıklama.

Basın Bilgi Merkezi*Press Information Center (PIC)*

Bölgesinde harekât/tatbikat icra edilen komutanlığın basın ve yayın organlarına gelişmeleri duyurmak amacıyla kurduğu ve basın mensuplarının teknik ihtiyaçlarına destek olduğu merkez.

Basın Mensubu
Press Member

Kitle iletişim araçlarında haber yapma ya da haberi yayına hazırlamakla görevli kişi.

Basın Sözcüsü
Press Agent

Afet yönetim merkezinin veya ilgili kurum ve kuruluşların afete ilişkin olarak yapacağı düzenli açıklamaları basın yayın aracılığı ile halka duyuran ve basın ile ilgili işleri düzenleyen özel eğitilmiş kişi.

Basın Toplantısı
Press Conference

Yetkili bir kişinin bir veya birden fazla konu üzerine açıklamada bulunmak amacıyla kitle iletişim araçları temsilcileriyle yaptığı toplantı.

Basın ve Halkla İlişkiler Birimi
Press and Public Relations Unit/Section

Kurumların dış çevre ve medya ile iletişimini yürüten birim.

Başa Çıkma Yeteneği
Coping Capability

Kurum, kuruluş, işletme ve bireysel olarak var olan kaynakların, afet olayı veya sürecinin alıılmamış, normal olmayan ve zorlu koşulları süresince yapılacak çalışmalarda durumu iyileştirici yönde ve olumlu sonuçlara ulaşmak amacıyla kullanılabilme düzeyi.

Baz İstasyonu
Base Station

Cep telefonlarıyla radyo sinyalleri aracılığıyla iletişim kurulmasını sağlayan bir mobil iletişim ağının her hücrendeki sabit alıcı-verici aygıtı.

Bekleme Noktası *Standby Point*

Acil durumun çeşidine göre kurtarma ve yangınla mücadele ekiplerinin daha etkin olabilmeleri için hazır buldukları bölgeler.

Beklenen En Büyük Deprem *Maximum Expected Earthquake*

Jeolojik ve sismolojik verilere dayanarak belirli bir deprem kaynak bölgesi içinde ve belirli bir sürede meydana gelme ihtimali olan en büyük deprem.

Beklenen En Şiddetli Deprem *Maximum Expected Earthquake Intensity*

Tasarım depremi olarak da anılan, yapıların depreme dayanıklı olarak yapılabilmesi için tasarım hesapları yapılırken esas alınan gerçekleşebilir özelliği olan en şiddetli deprem.

**Bekletme
Merkezi**
 Holding Center

Düzensiz durumdaki sığınmacı veya göçmenlerin, kabul eden ülkeye varır varmaz bekletildikleri tesis.

**Belirlenmiş
Giriş Noktası**
 *Designated Point
Of Entry*

Uluslararası Sağlık Tüzüğü 2005 EK-1 B'de belirtilen halk sağlığı kapasitelerini geliştirerek halk sağlığı acil durumlarına hazır olmasını sağlamak amacıyla belirlenmiş olan giriş noktası.

Belirsizlik
 Uncertainty

Olası sonuçların öngörülmesinin mümkün olmadığı durumlar.

**Belirsizlik
Safhası**
 *Uncertainty
Phase*

Uçak veya deniz aracı veya içindeki kişilerin emniyeti açısından şüphenin olduğu durum.

**Beşinci Kol
Faaliyetleri**
 *Fifth Column
Activities*

Bir devletten fiilî müdahale ile çıkar sağlanamadığı durumda o devleti propaganda, casusluk ve terör yoluyla bertaraf etmeye yönelik faaliyetler.

Bilgi Akışı
 *Information
Flow*

Her türlü bilginin insanlar arasında dolaşımı.

Bilgi Düzensizliği
Information Disorder

Bilgi kirliliğinin üç türü olan dezenformasyon, mezenformasyon ve malenformasyonu içeren şemsiye terim.

Bilgi Güvenliği
Information Security

Mevcut verinin yetkisiz kişilerce ele geçirilmemesi ve bilgiye yetkili kişiler tarafından istendiğinde sağlıklı bir şekilde erişilebilmesi.

Bilgi Harekâtı
Information Operation

Bir rakip hakkında taktiksel bilgi toplama ve rakibe karşı avantaj elde etmek için propaganda yayma faaliyetleri.

Bilgi Kirliliği
Information Pollution

Herhangi bir konu hakkında doğru ve konuyla ilgili bilgilerle beraber yalan, yanlış, yanıltıcı veya doğruluğu kanıtlanmamış bilgilerin dolaşıma girmesi.

Bilgi Varlığı
Information Asset

Kişi veya organizasyon için kıymetli olan veriler ile bu verilerin taşındığı, saklandığı, aktarıldığı veya işlendiği sistemler, yazılımlar, BT donanımları ve iş süreçleri.

Bilgilendirme
Dissemination of Information

Afet sonrasında idarece yapılan ve yapılması planlanan işler yanında halkın nasıl davranması gerektiği ve halktan beklenen katkılar konularında toplumun aydınlatılması eylemi.

**Bilgisayar
Korsanı**
Hacker

Bilgiye, bilgisayara veya ağı yetkisiz erişim sağlayan kişi.

**Bilgisayar
Yazılımı**
*Computer
Software*

Program da denilen, bir bilgisayarı belirli işlevleri yerine getirmek üzere yöneten, bilgisayara ne yapacağını söyleyen, kodlanmış komutlar dizisi.

Bilinçlendirme
*Awareness
Building*

İnsanların alışkanlık ve davranış biçimlerini, belirli bir anlayış doğrultusunda değiştirmek amacıyla sürekli olarak yapılan eğitim ve bilgilendirme çalışmaları süreci.

**Bilişim
Sistemleri**
*Information
Systems*

Bilgi ve iletişim teknolojileri vasıtasıyla sağlanan her türlü hizmet, işlem, veri ve bunların sunumunda yer alan sistem veya sistemler.

Bina Göçmesi
*Building
Collapse*

Binalarda taşıyıcı sistemlerinin büyük oranda kalıcı yer değiştirerek kısmen veya tamamen yıkılması ve çatının çökmesi durumu.

**Birleştirilmiş
Hava Harekât
Merkezi (BHHM)**
*Combined Air
Operation Center
(CAOC)*

Barişta ve harpte her türlü uçuş faaliyetinin, hava harekâtının planlandığı, icra edildiği, izlendiği, komuta ve kontrol edildiği harekât merkezi.

Biyo-Güvenlik
Bio-Security

İnsan, hayvan ve bitki sağlığı ile çevre ve biyolojik çeşitliliği korumak için GDO ve ürünleri ile ilgili yürütülen biyoteknolojik faaliyetlerin doğayı ve insan yaşamını etkilemeyecek güvenli bir şekilde yapılması.

Biyokaçakçılık
Biosmuggling

Belli bir bölgedeki ve o bölgeye has endemik bitki ve hayvanların yetkili makamların izni olmadan toplanıp yurt dışına kaçırılması.

Biyolojik Çeşitlilikte Azalma
Decrease in Biodiversity

Bir ekosistemde, bölgede, ülkede veya dünyada yaşayan herhangi bir canlı türünün yok olması, o canlının neslinin tükenmesi.

Biyolojik Etkenler
Biological Factors

Herhangi bir enfeksiyona, alerjiye veya zehirlenmeye neden olabilen, genetik olarak değiştirilmiş olanlar da dâhil mikroorganizma, hücre kültürleri ve insan parazitleri.

Biyolojik İyileştirme
Bioremediation

Yağı parçalamak veya çıkarmak için mikroorganizmaların veya biyolojik ajanların kullanımını içeren işlemdir.

Biyolojik Harp Maddeleri
Biological Agents

İnsan, hayvan, bitki ve bunların ürünleri üzerinde hastalık, sakatlık veya ölüm meydana getirmek amacıyla kullanılan canlı mikroorganizmalar (mikroskopla görülebilen küçük canlılar) veya bunların zararlı zehirleri.

Biyolojik Savaş*Biological Warfare*

Bulaşıcı ajanların, biyolojik veya biyokimyasal toksik maddelerin; insanları, bitkileri, hayvanları; yaralamak, etkisiz hâle getirmek ya da öldürmek amacıyla kullanıldığı savaş türü.

Biyolojik Savaş Ajanı*Biological Warfare Agent*

İnsan, hayvan ve bitkilerde ölüm, hastalık oluşturmak veya malzeme de dâhil olmak üzere zarara sebep olmak amacıyla silah yapımında kullanılan organizmalar ve bunların toksinleri.

Biyolojik Savunma*Biological Defence*

Biyolojik harp maddeleri kullanılan saldırılara karşı savunma önlemleri olarak saptanan veya icra etmede kullanılan yöntem, plan ve usul.

Biyolojik Sınır Değeri*Biological Limit Value*

Kimyasal maddenin, metabolitinin veya etkilenmeyi belirleyecek bir maddenin uygun biyolojik ortamdaki konsantrasyonunun üst sınırı.

Biyolojik Silah*Biological Weapon*

Biyolojik savaş ajanlarının atılmasını, yayılmasını veya dağıtılmasını sağlayan silah sistemi.

Biyolojik Tehlike*Biological Hazard*

İnsanlar, hayvanlar ve bitkiler üzerinde her türlü hastalık yapıcı, zehirleyici veya ölümcül özellikleri bulunan canlı organizmaların, bu organizmaların ürettiği biyolojik maddeler ve emniyetsiz laboratuvar prosedürleri gibi koşulların oluşturduğu tehditlerin tümü.

Biyoterörizm *Bioterrorism*

Bulaşıcı ajanların veya diğer zararlı biyolojik veya biyokimyasal maddelerin terörizm silahları olarak kullanılması.

Boğucu *Asphyxiant*

Havadaki oksijen miktarını değiştirerek bilinç kaybına veya ölüme neden olabilen ve özellikle kapalı alanlarda tehlikeli olan madde.

Bomba *Bomb*

Hava araçlarından atılan, canlılar üzerinde ölüm ve yaralanmaya, malzeme, teçhizat, bina, yol ve cansız malzemelerde hasara sebep olan veya tahrip eden, kuvvetli patlayıcı, kimyevi veya biyolojik harp malzemeleri ihtiva eden mühimmatlar.

Bomba Alarmı *Bomb Alert*

Yetkili makamlar tarafından bomba tehdidine karşı uygulanmak üzere, acil durum planının harekete geçirilmesi için verilen alarm durumu ile hava aracında veya herhangi bir sivil havacılık tesisinde, şüpheli bir cismin bulunması üzerine ilan edilen durum.

Bomba İmha*Bomb Disposal*

Patlayıcı maddelerin uzman kişilerce, insanlara ve çevreye zarar vermeden özel teknik ve ekipman kullanarak etkisiz hâle getirilmesi işlemi.

Bomba İmha Ekibi*Bomb Squad*

Bir patlayıcı madde veya şüpheli cismin oluşturduğu tehdidin ortadan kaldırılmasını sağlayan profesyonel ve ekipmanla donatılmış ekip.

Bomba Tehdidi*Bomb Threat*

İçinde patlayıcı madde ihtiva ettiği bilinen cisimlerin bulunduğu çevrede oluşturduğu tehdit.

Bombalı Mektup*Letter Bomb*

Zarfı açıldığında patlayacak şekilde hazırlanmış olan sabotaj amaçlı posta gönderisi.

Bombalı Paket*Parcel Bomb*

Sarsıntı, uzaktan kumanda, elektronik veya zaman ayarlı düzeneklerle infilak edecek şekilde hazırlanmış, sabotaj veya terör amaçlı, içinde bomba bulunan paket.

Bombalı Saldırı*Bomb Attack*

Canlıları yaralamak veya öldürmek, cansızlara hasar vermek veya tahrip etmek, kamuda korku ve endişe yaratmak gibi maksatlarla patlayıcı madde kullanılarak yapılan saldırı.

Bombalı Yüklü Araç*Bomb-Rigged Vehicle*

İçerisine el yapımı patlayıcı madde yerleştirilerek, istenilen yer ve zamanda patlatılmak üzere tasarlanmış araç.

**Borç Bunalımı/
Borç Krizi**
Debt Crisis

Bir hükümetin, devlet borcunu geri ödeme kabiliyetini kaybettiği durumda ortaya çıkan kriz hali.

Böcek İstilasası
Insect Invasion

Zararlı böceklerin bir bölgede aşırı derecede artması veya bu böceklerin başka bir bölgeye yayılması durumu.

Bölge Planı
Regional Plan

Sektörel hedef ve politikaları, yerleşmelerin gelişme potansiyellerini, faaliyetlerin ve altyapıların dağılımlarını belirleyen ve bölgeler arası gelişme farklılıklarını ortadan kaldırmayı amaçlayan plan.

Bölgeleme
Zoning

Şehir planlaması disiplininde yerleşimlerin işlevsel açıdan konut, ticaret, sanayi, yönetim vb. bölgelere ayrılarak planlanması sistemi.

Bölgesel Afet
Regional Disaster

Birden çok il, ilçe veya köyde hasar ve kayıplara yol açan ya da bir il, ilçe veya bölgenin fiziksel, ekonomik ve sosyal yapısını etkileyen büyük afet.

Bölgesel Güvenlik
Regional Security

Belirli bir bölgede yer alan devletlerin iş birliği içerisinde hareket etmeleri yoluyla sağlanan güvenlik.

Bölgesel Kriz
Regional Crisis

Bir bölgedeki ikiden fazla devletin ve/veya bölgesel örgütün tarafı olduğu kriz türü.

Buhran Dönemi *State of Crisis*

Millî menfaatleri doğrudan veya dolaylı olarak tehdit eden veya etmesi muhtemel olan iç ve dış olay veya olayların, ayrı ayrı veya birlikte vuku bulduğu ve bir çatışmaya ve/veya savaşa dönüşecek seviyeye gelmesiyle ortaya çıkan kriz hâlleri.

Bulaşıcı Hastalık *Contagious Disease*

Virüs, bakteri, mantar gibi hastalık yapıcı organizmaların sebep olduğu ve bireyden bireye ya da türden başka bir türe geçebilen hastalık.

Kriz Terimleri Sözlüğü

Bulgu *Finding*

Araştırma verilerinin çözümlenmesinden çıkarılan bilimsel sonuç, netice.

Buzlanma *Icing*

Hava sıcaklığının sıfıra veya sıfır derecenin altına düşmesiyle, sıvı yüzeylerin donarak buz haline gelmesi.

Bütünleşik Afet Yönetimi *Integrated Disaster Management*

Afetlerle baş edebilen, dayanıklı ve dirençli bir toplum oluşturmak için tüm tehlikeleri dikkate alan, afet yönetiminin önleme, zarar azaltma, hazırlık, müdahale ve iyileştirme aşamalarında yapılması gereken çalışmalar ve alınması gereken önlemleri, toplumun tüm güç ve kaynaklarını kullanarak gerçekleştirebilen bir yönetim süreci.

Büyük Göç Hareketi *Great Movement of Migration*

Komşu bir ülkenin ülke sınırları içerisinde başlatmış olduğu bir eylem sonucunda ortaya çıkan; insanların baskı, şiddet ve tehdit altında olması nedeniyle kitlesel olarak göç etmek ve komşu ülke topraklarına sığınmak zorunda kaldığı durum.

Cc

Kriz Terimleri Sözlüğü

C Düzeyi Kişisel**Koruyucu
Donanım***C Level Personal
Protective
Equipment*

KBRN olaylarına müdahale eden ekiplerin kullandığı, solunum, göz ve deri korumasını sağlayan kişisel koruyucu donanım.

Can Güvenliği*Life Safety*

Acil durumlarda güvenliği tehdit altında olan kişilerin tehlikeye atılmasını önlemek için alınan önlemler.

Canlı Bomba*Suicide Bomber*

Üzerinde istenilen yer ve zamanda patlatılmak üzere tasarlanmış el yapımı patlayıcı madde bulunan canlılar.

Casusluk*Espionage*

Bir organizasyona veya bir ülkeye ait sırların, kişisel, ticari, siyasi veya askerî bilgilerin izinsiz veya gizli şekilde elde edilmesine yönelik girişimler.

Ciddi Çatışma*Serious Conflict*

Krize yol açan olaya ilişkin değerlendirmeler çerçevesinde savunmacı tarafın risk, tehlike, tehdit algısında karşı tarafın düşmanca bir eylem içerisinde olduğu ve saldırgan kuvvet kullanarak ilişkileri çatışma sürecine soktuğu kanısının oluşmasıyla taraflar arasında gerilimin hızla artması ve sıcak bir çatışmaya sürüklenme riski.

Cisim Dalgası*Body Wave*

Sismik hareketlere bağlı olarak yerkürede oluşan; yerin içi boyunca sadece dalga ilerleme yönüne paralel ve/veya dik yayılan, kayıtcıya ilk önce varan birincil ve ikincil (P ve S dalgaları) yüksek hızlı sismik dalgalar.

Coğrafi Bilgi Sistemi (CBS)

Geographic Information System (GIS)

Yeryüzüne ait bilgileri belirli bir amaca yönelik olarak toplama, bilgisayar ortamında depolama, güncelleştirme, kontrol etme, analiz etme ve görüntüleme gibi işlemlere olanak sağlayan karar destek sistemi.

Coğrafi Veri

Geographic Data

İçerisinde konum bilgisini barındıran ve farklı öznelikteki bilgileri de ihtiva edebilen her türden veri.

Cospas-Sarsat Sistemi

Cospas-Sarsat System

406 MHz frekansları üzerinden gönderilen tehlikeli durum işaret ışığını tespit etmek için dizayn edilmiş bir uydu sistemi.

Cumhurbaşkanlığı Uygulama Direktifi

Presidential Enforcement Directive

Kriz, gerginlik, buhran veya savaş hâllerinde Cumhurbaşkanlığı kararı ile Millî Güvenlik Siyaset Belgesi ve Millî Strateji Belgeleri'nde yer alan millî hedeflere ulaşılmasını teminen uygulanacak tedbirleri içeren direktif.

ÇÇ

Kriz Terimleri Sözlüğü

**Çağrı İşareti
(Kodu)**
Call Sign

Telsiz haberleşmelerinde kişi ve istasyonlar için önceden verilen ve diğer kullanıcılara duyurulan kimliklendirme.

Çalışma İzni
Work Permit

İlgili Bakanlıkça resmî bir belge şeklinde düzenlenerek geçerlilik süresi içinde yabancıya Türkiye’de çalışma ve ikamet etme hakkı veren izin.

**Çamur ve Moloz
Akması/Akıntısı**
*Debris Flow/
Mudflow*

Çamur seli olarak da adlandırılan; kurak ve yarı kurak bölgelerde kuru dere yataklarındaki ince, iri taneli ve gevşek birikintilerin şiddetli yağışlar sırasında sel sularıyla karışarak yamaçtan hızla akması.

Çatışma
Conflict

Biri diğerini dışarıda bırakan, birbirine zıt olan olay, davranış, istek, tutum, duygu ve benzerlerinin oluşturduğu durum. Siyasi askerî literatürde muhasım ülkelerce güç kullanımını içeren eylem.

Çatma/Çatışma
Collision

Geminin başka bir gemiye ya da sabit bir nesneye çarpması.

Çevre
Environment

Canlıların yaşamsal ilişkilerini sürdürdükleri ve karşılıklı olarak etkileşim içinde buldukları biyolojik, fiziksel, sosyal, ekonomik ve kültürel ortam.

Çevre Felaketi *Environmental Disaster*

İnsan faaliyetlerinden kaynaklanan, doğal çevre ile ilgili veya doğal çevreyi etkileyen felaketler.

Çevre Islahı *Environmental Remediation*

Toprak, yer altı suyu, tortu veya yüzey suyu gibi çevresel ortamlardan kirlilik veya kirleticilerin uzaklaştırılması.

Çevre Kirliliği *Environmental Pollution*

Doğal çevrede meydana gelen ve canlıların sağlığını, çevresel değerleri ve ekolojik dengeyi bozabilecek her türlü olumsuz etki.

Çevre Koruması *Environmental Protection*

Çevresel değerlerin ve ekolojik dengenin tahribini, bozulmasını ve yok olmasını önlemeye, mevcut bozulmaları gidermeye, çevreyi iyileştirmeye ve geliştirmeye, çevre kirliliğini önlemeye yönelik çalışmaların tümü.

Çevre Sağlığı *Environmental Health*

Yaşam kalitesi dâhil olmak üzere insan sağlığını fiziksel, biyolojik, sosyal ve psikososyal yönlerden etkileyen doğal ve doğal olmayan çevrenin tüm yönleriyle ilgilenen halk sağlığı dalı.

Çevreleme *Containment*

Kirliliği en aza indirmek için petrolün döküldüğü alanın çevrelenerek yayılmasını önleme süreci.

Çevresel Hassasiyet *Environmental Sensitivity*

Yerel bir çevrenin veya alanın, kısa veya uzun vadeli olumsuz etkilere neden olabilecek herhangi bir dış etmene olan duyarlılığı.

Çevresel Risk *Environmental Risk*

Ekosistemde yaşanacak değişimlerin yaşamı olumsuz etkileme olasılığı.

Çığ *Avalanche*

Dağın bir yerinden koparak yuvarlanan ve yuvarlandıkça büyüyen kar yığını.

Çığ Düşmesi *Avalanche*

Dağ yamaçları gibi eğimli yüzeylerde biriken büyük kar kütlelerinin kendiliğinden veya tetikleyici bir etki sonucunda dengenin bozulması nedeniyle, aniden ve büyük bir hızla harekete geçip yamaç eğimi yönünde gösterdiği akma hareketi.

Çığ Kontrolü *Avalanche Control*

Çığı önlemek amacıyla barajlar, kar ağları, bentler, mahmuzlar, seddeler rüzgâr perdeleri ve kar köprüsü gibi mühendislik yapılarının kurularak çığın kontrol edilmesi.

Çığ Riski *Avalanche Risk*

Çığ olasılığının insan sağlığı, çevre, kültürel miras ve ekonomik faaliyetler üzerindeki olumsuz etkileri ile birlikte değerlendirilmesi.

Çığ Uyarısı *Avalanche Warning*

Çığ düşmesi olasılığının yüksek olduğu yerlerde çığ tehlikesi ve riski konusunda halka, dağcılara, kayakçılara ve görevlilere, çeşitli iletişim araçları ile duyuru yapılması.

Çift Kullanımlı Eşya ve Malzemeler *Dual-Use Goods and Items*

Hem sivil, hem de askerî kullanım uygulamaları olan eşya ve malzemeler.

Çocuk İstismarı *Child Abuse*

Çocuğun sağlığını, fiziksel ve psikososyal gelişimini olumsuz etkileyen, bir yetişkin, toplum ya da organizasyon tarafından bilerek ya da bilmeyerek uygulanan tüm davranışlar.

Çok Kolay Alevlenir Madde *Highly Flammable Substance*

0°C'den düşük parlama noktası ve 35°C'den düşük kaynama noktasına sahip sıvı hâldeki maddeler ile oda sıcaklığında ve basıncı altında hava ile temasında yanabilen, gaz halindeki maddeler.

Çok Taraflı Kriz *Multilateral Crisis*

Tek veya iki taraflı başlayan bir krizin tırmanma sürecinde yeni aktörlerin dâhil olmasıyla çok taraflı hâle gelmesi.

Çok Toksik Madde *Very Toxic Substance*

Çok az miktarlarda bulunduğu, ağız yoluyla alındığında, deri yoluyla emildiğinde insan sağlığı üzerinde akut veya kronik hasarlara veya ölüme neden olan maddeler.

Çoklu Koordinasyon Grubu *Multiagency Coordination (Mac) Group*

Olaylara müdahalede kurumlar arası planlama, koordinasyon ve operasyon liderliğini sağlayan ulusal, bölgesel veya yerel bir yönetim grubu.

Çoklu Tehlike Yaklaşımı *Multi Hazard Approach*

Tek bir tehlikeye odaklanmadan, afetlere neden olabilecek ikincil tehlikelerin de ele alınıp değerlendirilmesine yönelik rasyonel yaklaşımların tamamı.

Çökme *Collapse*

Yer altı boşluğu üzerinde uzanan örtü malzemesinin, aşağıya doğru düşey yönde yer değiştirmesi ve yer kabuğunun bir kısmının çökmesi durumu.

Çöküntü Depremler *Collapsed Earthquake*

Yer altındaki boşlukların, kömür ocaklarında galerilerin, tuz ve jipsli arazilerde erime sonucu oluşan boşlukların tavan blokunun çökmesi sonucu oluşan küçük depremler.

Çölleşme

Desertification

Kurak, yarı kurak ve az yağış alan bölgelerde iklim değışiklikleri, insan faaliyetleri, doğal etmenler gibi faktörlerden kaynaklanan verimli toprak kalitesinin bozulması.

Çözölme

Dissociation

Çoğu kez bütünleşmiş bilinç, bellek, kimlik ya da çevrenin algılanması işlevlerinde ortaya çıkan bozulma.

Dd

Kriz Terimleri Sözlüğü

**D Düzeyi
Koruyucu
Kıyafet**

*Level D
Protective Suit*

Tehlikeli maddenin cilde bulaşma olasılığının bulunmadığı durumlarda kullanılan, en az seviyede koruma sağlayan koruyucu kıyafet.

**Dağıtıcı/
Dispersant**
Dispersant

Su ile yağ arasındaki yüzey gerilimini azaltarak yağın küçük damlacıklara ayrılmasına neden olan kimyasal.

Dairesel Göç
*Circular
Migration*

Ülkeler arasında geçici ya da daha kalıcı şekilde gerçekleşen akışkan insan hareketi.

Darbe
Coup

Ülkede bir grup tarafından örgütlü bir biçimde silah zoruyla baskı kurularak veya seçim dışındaki demokratik usulleri kötüye kullanarak mevcut hükümeti istifa ettirme veya rejimi değiştirecek biçimde yönetimi devirme işi.

Darboğaz
Lean Times

Piyasalarda üretimin, kredilerin, döviz imkânlarının, sürümün, ham madde arzının ve malzeme stoklarının gereksinim düzeyinin altına düştüğü sıkıntılı durum.

Dedektör
Detector

KBRN maddelerinin tespit ve teşhisi için kullanılan algılayıcı cihazlar.

Değişime Neden Olan Kriz
Catalyst Crisis

Kriz sonrasında taraflar arasındaki ilişkilerde bir değişimin ortaya çıkması hali.

Değişime Neden Olmayan Kriz
Crisis That Does Not Cause Change

Kriz sonrasında taraflar arasındaki ilişkilerde herhangi bir değişim ortaya çıkmaması hali.

Dehşet Dengesi
Balance of Terror

Düşmana karşı güçlü silah kullanma tehdidinin düşmanın aynı silahları kullanmasını engellediğini belirten caydırıcılık teorisine dayanan; iki ya da daha çok tarafın karşılıklı olarak birbirini tümüyle ortadan kaldırmasına yönelik askerî bir strateji ve ulusal güvenlik politikası.

Dekontaminasyon
Decontamination

Ortamin, ekipmanın ya da bir nesnenin biyolojik, kimyasal, radyoaktif, vb. tehlikeli maddelerden arındırılması.

Delil
Evidence

Anlaşmazlık konusu olan bir hususta, yargıcın kanılarını oluşturanların tamamı.

**Demir Yolu
Kazası***Railway Accident*

Vagonların raydan çıkması, devrilmesi, trenlerin çarpışmasını içeren demir yolu taşımacılığında meydana gelen kazalar.

**Deniz Dibi
Tarama***Dredge*

Denizin dibindeki sedimanları çıkarmak için kullanılan bir cihaz.

Deniz Güvenliği*Maritime
Security*

Gemi, liman tesisi ve bunlarla ilgili unsurların yasa dışı eylem ve tehditlere karşı korunmasına yönelik alınan önleyici tedbirler.

Deniz Kazası*Maritime
Accident*

Deniz araçlarını ve/veya kişileri tehlikeye sokan; kıyıya, açık deniz yapılarına veya çevreye ciddi zarar vermeye sonuçlanabilecek olay.

**Deniz
Yükselmesi***Sea Level Surge*

Ayın devirsel hareketleri, atmosfer basıncı değişimi ve şiddetli rüzgâr gibi meteorolojik faktörler, büyük tektonik hareketlerle oluşan deprem, kıyı çökmesi, heyelan, küresel ısınma ve buzul erimeleri gibi nedenlerle ortaya çıkan; deniz seviyesinin geçici veya sürekli olarak yükselmesi durumu.

**Denizde
Emniyet***Safety at Sea*

Limanlar ve açık denizlere uzanan denizcilik faaliyetlerinin yarattığı doğal ve insani tehditler ile tehdit algısından uzak olma.

Denizde Kurtarma *Rescue at Sea*

Hem antlaşmalarda hem de uluslararası teamül hukukunda yerleşik bir kural olan denizde tehlike altındaki kişileri kurtarma görevi.

Deplase *Displacement*

Bir enerji hattı, yol hattı gibi önemli hatların yeniden yönlendirilmesi ya da yerinin değiştirilmesi.

Deprem *Earthquake*

Tektonik kuvvetlerin veya volkan faaliyetlerinin etkisiyle yer kabuğunun kırılması sonucunda ortaya çıkan enerjinin sismik dalgalar hâlinde yayılarak geçtikleri ortamları ve yeryüzünü kuvvetle sarsması.

**Deprem
Fırtınası**
*Earthquake
Swarm*

Büyükklükleri birbirine çok yakın olduğundan ana şok veya artçı deprem olarak adlandırılmayan; sınırlı bir alan ve belli bir sürede çok sayıda meydana gelen deprem.

**Deprem
Habercisi**
*Earthquake
Precursor*

Deprem öncesinde, kaynak zonlarında ölçülen veya gözlenen arz manyetik ve elektrik alanlarındaki değişimler, yer kabuğundaki farklılaşmalar, yer altı su seviyesindeki ve suların asal gaz yoğunlaşmasındaki, depremsellikteki değişimler gibi fiziksel parametrelere verilen genel ad.

Deprem Kuşağı
*Seismic Belt,
Earthquake Belt*

Tektonik levha (plaka) sınırlarında oluşan ve bu sınırlar boyunca büyük depremlerin meydana geldiği küresel ölçekteki zonlara verilen ad.

**Deprem
Master Planı**
*Earthquake
Master Plan*

Yerleşim alanlarının stratejik planlarıyla bütünleşik, deprem zararlarını azaltmayı hedefleyen, deprem afeti olayının öncesi, anı ve sonrasında yapılacak çalışmaları ve alınacak önlemleri içeren, yaşam kalitesi artırılmış bir toplum oluşturma yönünde ilerleyen dinamik ve katılımcı bir planlama süreci.

**Deprem
Merkez Üssü**
Epicentre

Deprem odak noktasının yeryüzündeki iz düşümü.

**Deprem
Odak Derinliği**
Focal Depth

Depremde enerjinin açığa çıktığı noktanın yeryüzünden en kısa uzaklığı.

**Deprem
Odak Noktası**
Hipocentre

İç merkez olarak da adlandırılan; yerküre içinde, depreme neden olan kırılmanın başladığı ve enerjinin açığa çıktığı yer.

Deprem Riski
Earthquake Risk

Temelini sismik tehlike analizleri oluşturan; deprem tehlikesinin gerçekleşmesi durumunda, fiziksel, ekonomik ve sosyal kayıpların meydana gelme olasılığı.

**Deprem
Şiddeti**
Seismic Intensity

Depremlerin insan, çevre, yapı ve doğa üzerinde meydana getirdiği etkiler, hasarlar veya değişimlerin gözleme dayalı olarak derecelendirilmesi.

**Deprem
Tahmini**
*Earthquake
Forecasting*

Belirli bir bölgede, belirli büyüklükteki bir depremin öngörülen belirli bir zaman içerisinde meydana gelme olasılığının bilimsel olarak kabul gören yaklaşımlar ve yöntemlerle tahmin edilmesi süreci.

**Deprem
Tehlikesi**
*Earthquake
Hazard*

Hasar ve can kaybı yaratabilecek büyüklükte bir depremden kaynaklanan yer hareketinin belirli bir yerde ve belirli bir zaman aralığında oluşma ihtimali.

**Depremin
Büyüklüğü**
*Magnitude of
Earthquake*

Depremin ortaya çıkardığı toplam enerjiyi karakterize eden, aletsel ölçüm ve hesaplama sonucunda bulunan değer.

**Depremin
Süresi**
*Earthquake
Duration*

Kuvvetli yer hareketini kaydeden ivme kayıtçıları kullanılarak elde edilen, yapılar üzerinde hasara yol açan kuvvetli yer hareketinin başlangıcı ve bitişi arasında geçen süre.

**Depremsellik /
Sismisite**
Seismicity

Depremlerin zaman ve mekân içindeki oluşum miktarı ve sıklığı.

Deratizasyon
Deratting

İnsanlara doğrudan hastalık nakleden veya bu hastalıkları taşıyan vektör böcekleri üzerinde barındıran fareleri kontrol etmek veya öldürmek için her türden önlemlerin uygulandığı operasyon.

Deray
Derailment

Demir yolu vasıtalarının herhangi birinin veya tümünün raydan çıkması durumu.

Derin Sahte
Deep Fake

Mevcut bir görüntüde yer alan bir kişinin yapay sinir ağları kullanılarak bir başka kişinin görüntüsü ile değiştirildiği medya türü.

Destek
Reinforcement

Bir şeyin yıkılmaması için konulan eğik veya düz dayak, payanda.

Devlet
State

İnsan topluluğu, ülke ve kendi üstünde herhangi bir siyasi otoriteye bağlı olmayan bir siyasi yönetimi haiz uluslararası hukuk kişisi.

Devlet Dışı
Nonstate

Herhangi bir hükûmete bağlı olmayan, herhangi bir hükûmet tarafından yönetilmeyen veya finanse edilmeyen kuruluşlar ve/veya bireyler.

Dezenfeksiyon
Disinfection

Hastalık yapıcı organizmaların yok edilmesi ya da etkisiz hâle getirilmesi için cansız nesnelere uygulanan işlem.

Dezenformasyon
Disinformation

Bilgilerin/haberlerin çarpıtılarak ya da manipüle edilerek kasıtlı ve zarar vermek için paylaşılması.

**Dezensektizasyon
(Böceklerden
Arındırma)**
Disinsection

İnsanlara hastalık nakleden vektör böcekleri kontrol etmek veya öldürmek için her türden önlemlerin uygulandığı operasyon.

Dış İletişim
*External
Communication*

Kurumun, kurum dışındaki paydaşlarıyla arasındaki iletişim.

Dış Politika
Foreign Policy

Bir ülkenin dış dünya ile siyasi, ekonomik ve kültürel ilişkileri başta olmak üzere her çeşit ilişkilerinin yönetimi.

Dış Tehdit
External Threat

Bir ülkenin varlığına ve birliğine ülke dışından yöneltilen tehdit.

Dış Yardım
Foreign Aid

İlgili ülke tarafından yabancı ülkelere, uluslararası yardım konsorsiyumlarına, yabancı sivil toplum kuruluşlarına, özel hukuk tüzel kişileri ve gerçek kişilere yapılacak hizmetler dâhil her türlü yardım ile uluslararası ve bölgesel kuruluşlara yardım faaliyetlerinde kullanılmak üzere yapılan veya üyelikten kaynaklanan katkı payları, aidat ve sair ödemelerin tümü.

Dijital Dönüşüm*Digital Transformation*

Bilgi ve iletişim teknolojilerinin gelişmesiyle toplumsal ihtiyaçların değişmesi ve çeşitlenmesi sonucunda insan, iş süreçleri ve teknoloji unsurların dijitalleşerek verimin, hizmet kalitesinin ve etkinliğin artması.

Dijital Güvenlik*Digital Security*

Çevrim içi kimliğin ve verilerin korunması, siber güvenliğin ekonomik ve sosyal yönleri.

Dijital Medya*Digital Media*

Ekranlar aracılığıyla yayınlanan herhangi bir bilgiyi ifade eden; farklı cihazlar tarafından okunabilen formatlarda kodlanmış ortamlarda kullanılan her türlü dijital araç.

Dijital Seçici Arama*Digital selective calling (DSC)*

Dijital kodlar kullanarak, bir radyo istasyonunun bir başka istasyonla veya istasyonlar grubuyla irtibat kurmasını, bilgi aktarmasını sağlayan bir teknik.

Dijitalleşme*Digitalization*

Ulaşılabilir bilgilerin herhangi bir bilgisayar, akıllı telefon, tablet vb. teknolojik araçlar tarafından okunabilecek, o ortamlarda düzenlenebilecek ve iş akışlarına dâhil edilecek şekilde dijital ortama aktarılması süreci.

Dilatasyon*Dilatation*

Deprem, genleşme, farklı oturma gibi hareketlerin yapılardaki etkisini karşılayabilmek için yapıdaki farklı bloklar arasında bırakılan boşluğa verilen ad.

Diplomatik İlişkilerin Kesilmesi*Breaking off Diplomatic Relations*

Devletlerin çıkarlarının bir başka devlet ya da teşkilat nezdinde diplomatlar aracılığıyla korunması ve bu çerçevede yürütülen faaliyetlerin sona erdirilmesi.

**Diplomatik
Kanal***Diplomatic
Channel*

İki taraf arasında var olan sorunun barışçıl biçimde ve müzakereler yoluyla çözülmesinde kullanılan yöntem.

**Diplomatik
Sığınma***Diplomatic
Asylum*

Ülke dışı sığınmanın özel bir görünümü olup diploma-si ve konsolosluk ayrıcalıklarının söz konusu olduğu alanlarda gerçekleştirilen sığınma türü.

**Dirençli
Topluluklar***Resilient
Communities*

Kriz, afet ve acil durumların ardından operasyonlarını sürdürebilen veya hızla normale dönebilen topluluklar.

Dirençlilik*Resilience*

Bir birey, toplum veya sistemin, afet ve acil durumların etkilerini zamanında ve etkili olarak öngörme, önleme, azaltma ve durumu eski hâline döndürme kabiliyeti.

**Doğa Kaynaklı
Afet***Natural Disaster*

Büyük hasara veya can kaybına neden olan sel, deprem, kasırga gibi doğa olaylarının sonuçlarına verilen genel ad.

**Doğada
Çözünen Madde***Biodegradable*

Doğada zamanla yok olan madde.

**Doğal Afet
Sigortası***Natural Disaster
Insurance*

Doğa kaynaklı afetler nedeniyle yapı ve altyapılarda, sı-nai, ticari, tarım ürünlerinde meydana gelen hasar, zarar ve kayıpları maliklerine karşı teminat altına alan ve zarar-ların tazminini öngören sigorta sistemi.

**Doğal Kaynaklı
Tehlike**
Natural Hazard

Orman yangını, zararlı böcek/mantar/bakteri/virüs/nematod, kasırga, çığ, dolu, taşkın, sel ve deprem gibi doğa olaylarının yol açabileceği riskli durum.

Doğal Tehlike
Natural Hazard

Orman yangını, kasırga, sel ve deprem gibi doğa olaylarının yol açabileceği riskli durum.

Doğru Bilgi
*Right
Information*

İçinde şüphe barındırmayan, gerçeğe tam olarak uyan ve kesin güven duyulan bilgi.

**Doğrudan
Şiddet Eylemi**
*Direct Act
of Violence*

Taraflar arasında kriz yaratan olayın taraflardan birinin uygulamış olduğu şiddet eylemine dayanması durumu.

Doğrulama
Verification

Bir şeyin doğruluğunu, gerçekliğini veya geçerliliğini belirleme süreci.

**Doğruluk
Kontrolü**
Fact Checking

Bir yazı, haber makalesi, konuşma vb. içinde geçen tüm bilgilerin doğruluğunu kontrol etme süreci.

**Dolaşım
Hâlindeki
Mülteciler**
Refugees in Orbit

Doğrudan zulme uğrayabilecekleri bir ülkeye geri gönderilmemiş olmalarına rağmen sığınma talepleri reddedilen veya taleplerini incelemeye istekli bir devlet bulamayan ve sığınma arayışı içerisinde bir ülkeden diğerine giden veya gönderilen mülteciler.

Dolaylı Kriz
Indirect Crisis

Krizi çıkaran tarafın eylemlerinden dolayı olarak etkilenme ve krize taraf olma durumu.

Dolu
Hail

Kümülonimbus gibi dikey gelişmeli bulutlardan çapı 5 mm ila 50 mm arasında değişen küresel veya düzensiz şekilli opak buz parçası yağışı.

Dolu Fırtınası
Hailstorm

Genellikle şiddetli ve uzun süreli bir orajla beraber oluşan dolu yağışının gözleendiği orta kuvvetli fırtınaya verilen isim.

Don
Frost

Hava sıcaklığının sıfırdan aşağı düşmesiyle, hava içindeki su buharının yoğunlaşması sonucu oluşan buz tabakası veya kristallerine verilen isim.

Don Isırması
Frostbite

Burun, kulak, parmaklar gibi çıplak uzuvların yüzeyinde aşırı soğuk nedeniyle oluşan yara.

Düşük Yoğunluklu Çatışma
Low-Intensity Conflict

İki ülkenin, politik veya askerî gücün resmî bir savaş ilanı olmaksızın birbirlerine karşı yürüttükleri her türlü askerî hareketlilik.

Düzensiz Göç
Irregular Migration

Gönderen, transit ve alıcı ülkelerin mevzuatlarının dışında bir ülkeye yasa dışı giriş yapmak, bir ülkede yasa dışı şekilde kalmak veya yasal yollarla girip yasal süresi içerisinde çıkmamak.

Düzensiz Göçmen *Irregular Migrant*

Yasa dışı giriş veya vizenin geçerlilik tarihinin sona ermesi yüzünden transit veya ev sahibi ülkede hukuki statüden yoksun kişi.

Düzey-II Bölgesi *NUTS-II Region*

Bölgesel istatistiklerin toplanması, geliştirilmesi, bölgelerin sosyo-ekonomik analizlerinin yapılması, bölgesel politikaların çerçevesinin belirlenmesi ve Avrupa Birliği Bölgesel İstatistik Sistemi'ne uygun karşılaştırılabilir istatistiki veri tabanı oluşturulması amacıyla yapılan ve ülke çapında 26 bölgeden oluşan İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması.

Ee

Kriz Terimleri Sözlüğü

Egemenlik
Sovereignty

Devletin doğası gereği hiçbir üst otoriteye tabi olmaması durumu.

Eğitim Krizi
Education Crisis

Eğitim kurumlarının niteliksel ve niceliksel yetersizliğini, eğitimde eşitsizliği ve eğitim hakkının sağlıklı bir şekilde kullanılmadığı durumları içeren kriz türü.

Ekoloji
Ecology

Canlıların hem kendi aralarındaki hem de çevreleriyle olan ilişkilerini tek tek veya birlikte inceleyen bilim dalı.

Ekolojik Afet
Ecological Disaster

Ekolojik dengeyi bozarak çevreye büyük zarar veren genellikle insan kaynaklı afet.

Ekolojik Denge
Ecological Balance

Bir ekolojik sistemin dışarıdan bir müdahale yapılmadıkça genel karakterini koruduğu, genetik, tür ve ekosistem çeşitliliğinin nispeten istikrarlı kaldığı, belli bir coğrafik alanda birlikte yaşayan canlı popülasyonların oluşturduğu topluluk içindeki dinamik denge durumu.

Ekonomik Dalgalanma
Economic Fluctuation

Ekonomide büyüme ve bunalım dönemlerinin birbirini izlediği, döngüsel olarak süregelen inişler ve çıkışlar, yavaşlamalar ve hızlanmaların yaşandığı süreçler.

Ekonomik Kayıp
Economic Loss

Afetlerin ekonomi üzerinde meydana getirdiği, doğrudan, dolaylı veya ikincil kayıplarının tümü.

Ekonomik Kırılganlık
Financial Fragility

Tehlikelerin yol açabilecekleri zarar ve kayıpların yerel ve ülke ekonomisi üzerindeki olası etkileri.

Ekonomik Kriz
Economic Crisis

Ekonominin temel yapı taşları olarak kabul edilen mal, hizmet, üretim, döviz fiyatları üzerinde kabul edilebilir seviyelerin ötesinde yaşanan şiddetli dalgalanma.

Ekonomik Tehdit
Economic Threat

Krize neden olan olayın savunmacı tarafın ekonomik yaşamı ve kapasitesi üzerinde etki yaratacak türden olması durumu.

Ekonomik Tepki
Economic Response

Savunmacı tarafın, taraflar arasında kriz yaratan sözselle ve/veya eylemsel davranışı (tetikleyici davranış) ekonomik avantajlarını ve seçeneklerini kullanarak karşılamaya çalışması.

Ekonomik Zarar Görebilirlik
Financial Fragility

Tehlikelerin yol açabilecekleri zarar ve kayıpların yerel ve ülke ekonomisi üzerindeki olası etkileri.

Ekonomiklik
Economy

Bir faaliyetin planlanmış sonuçlarına ya da çıktıklarına ulaşmak için uygun düzeydeki kaliteyi de gözeterek, kullanılan kaynakların maliyetinin en aza indirilmesi.

Ekosistem
Ecosystem

Belirli bir alanda bulunan canlılar ile bunları saran çevrenin karşılıklı ilişkileri ile meydana gelen ve süreklilik gösteren ekolojik sistem.

El Yapımı Patlayıcı (EYP)
Improvised Explosive Device (IED)

Ticari olarak temin edilebilir içerik maddelerinin birleştirilmesi yoluyla yapılan patlayıcı madde.

El Yapımı Patlayıcı Madde (EYP) Düzenegi
Improvised Explosive

Öldürmek, tahrip etmek, zarar vermek, şeklini bozmak, ilgiyi başka yere çekmek, taciz etmek için standart dışı olup, elde mevcut veya temin edilebilen askerî, ticari, sanyai, zirai veya tıbbi amaçla imal edilmiş malzemelerin amacı dışında el ile veya başka usullerle bir araya getirilmesi ve yerleştirilmesi ile yapılmış patlayıcı düzenekler.

Elektromanyetik Darbe
Electromagnetic Pulse

Elektronik devreler kullanan modern cihazları bozmak, istenmeyen sinyal çıkarmasına neden olmak suretiyle malzeme hasarına ve haberleşmenin durmasına neden olan nükleer silah etkilerinden birisi.

Elektronik Haberleşme
Electronic Communication

Elektriksel işaretlere dönüştürülebilien her türlü işaret, sembol, ses, görüntü ve verinin iletim sistemleri vasıtasıyla gönderilmesi ve alınması eylemi.

**Elektronik
Haberleşme
Altyapısı***Electronic
Communication
Infrastructure*

Elektronik haberleşmenin, üzerinden veya aracılığıyla gerçekleştirildiği anahtarlama ekipmanları, donanım ve yazılımlar, terminaller ve hatlar da dâhil olmak üzere her türlü şebeke birimleri, ilgili tesisler ve bunların bütünleyici parçaları.

**Elektronik
İş Yürütme***Electronic
Business*

İş ve işlemlerin kriz anlarında sağlıklı ve düzenli ilerleyebilmesi için elektronik ortamda yapılan işlemlerin tümü.

Emici*Sorbent*

Yağı emen veya yağın yapıştığı oleofilik ve hidrofobik madde.

Emme/Soğurma*Absorption*

Bir maddenin başka bir maddenin içine girmesine neden olan işlem.

**Emniyet
Gözlüğü***Safety Goggles*

Gözleri zarar verebilecek sıçramalardan ve tahriş edici buharlardan korumak için kullanılan gözlükler.

Emülsifikasyon*Emulsification*

Sadece enerji uygulandığında karıştırılabilen su ve yağ karışımının oluşumu.

Endemik*Endemic*

Belirli bir popülasyonda, toplumda ya da coğrafik konumda sürekli var olan bir hastalığı tanımlamak için kullanılan bir terim.

**Endüstriyel
Kayıp***Industrial Loss*

Afetler nedeniyle sanayi tesislerinde ve stoklarında meydana gelen doğrudan, dolaylı ve ikincil nedenlerle ortaya çıkan kayıpların tümü.

**Endüstriyel
Kaza***Industrial
Accident*

Bir veya birden fazla tehlikeli maddenin taşınması, işlenmesi ve depolanması sırasında kontrolsüz gelişmelerden kaynaklanan, çevre ve insan sağlığı için anında veya daha sonra ciddi tehlikeye yol açabilen büyük bir emisyon, yangın veya patlama olayı.

Enerji Güvenliği*Energy Security*

Enerjinin sürdürülebilir kesintisiz ve uygun fiyatta üretimi, dağıtımı ve tüketimini kapsayan süreç.

Enerji Krizi*Energy Crisis*

Enerji kaynaklarının arzında oluşan darboğaz veya fiyat artışı gibi nedenlerle talebin karşılanamaması sonucu ortaya çıkan durum.

Enerji Tedariki*Energy Supply*

Enerjinin doğal kaynaklardan elde edilmesi, bulunması, transfer edilmesi ve sürdürülebilir enerji akışının sağlanması.

Enfeksiyon*Infection*

Halk sağlığı riski oluşturabilecek enfeksiyöz bir etkenin bir insan ya da hayvanın bedenine girmesi ve gelişmesi veya çoğalması.

Enformasyon*Information*

Her türlü bilgi, bilgilendirme, haber alma ve haber verme faaliyeti, haberleşme.

Enformasyon Düzensizliği *Information Irregularity*

Zarar verme amacı güderek veya masumca yanlış bilgilerin paylaşılması veya geliştirilmesi.

Enformasyon Savaşları *Information Warfare*

Bilgi ve iletişim teknolojilerinin, kendi bilgi alanını ve bu alana erişimi korurken, karşı tarafın bilgisinin elde edilmesi, kullanılması, yok edilmesi ve bilgi akışının bozulması amacıyla kullanılması ve yönetilmesi.

Engelli Bireyler *People with Disability*

Fiziksel, zihinsel, ruhsal ve duyuşsal yetilerinde çeşitli düzeyde kayıplarından dolayı topluma diğer bireyler ile birlikte eşit koşullarda tam ve etkin katılımını kısıtlayan tutum ve çevre koşullarından etkilenen bireyler.

Enkaz *Wreck, Debris*

Bir kaza veya afet sonrasında çöken, ağır hasara uğrayan veya tamamen kullanılamaz hâle gelen yapı ve eşya kalıntıları.

Enkaz Kaldırma
Removal of Debris

İnsan can ve malı için tehlike arz eden, ulaşımı aksatan, çeşitli çevre sorunlarına neden olabilen kısmen veya tamamen yıkılmış yapı, tesis, ekipman ve malzemelerin toplanarak belirlenmiş bölgelere taşınması işlemi.

Enkaz Yönetimi
Debris Management

Afet sonrasında onarılması mümkün olmayan ve kısmen yıkık binaların yıktırılması, yıkılmış binaların moloz atıklarının toplanması, belirlenmiş bölgelere taşınması ve inşaat sektöründe yeniden kullanılması ile ilgili çalışmalarla afet öncesinde bu çalışmaların nasıl yapılacağına dair planlamaların tümü.

Entegre Sınır Güvenlik Modeli
Integrated Border Security Model

Sınırların korunması ve sınır yönetimi kapsamında görev alan farklı kurumların ve uluslararası düzeyde ülkelerin etkin iş birliği.

Ekonomik Savaş
Economic Warfare

Ekonomik nitelikli tedbir ya da tedbirlerin, bir ülke veya ülke grubunun ekonomik, siyasi ve askerî gücünün zayıflatılması; dost ve müttefik ülkelerin ekonomik, siyasi ve askeri gücünün ise artırılması amacıyla doğrudan ya da dolaylı olarak uygulanması hâli.

Epidemi
Epidemic

Bir hastalığın veya sağlıkla ilgili olayın belli bir bölgede beklenenden daha fazla görülmesi.

Epidemiyoloji
Epidemiology

Belirli bir toplumda, sağlıkla ilgili olgu ve durumların ve bunların belirleyicilerinin dağılımının incelenmesi ve bu çalışmaların sağlıkla ilgili sorunların kontrolünde kullanılması.

**Erken Hasar
Tahmin Sistemi***Early Damage
Estimation
System*

Bir afet sonrasında kısa sürede hasar ve kayıp tahminleri yaparak olaya zamanında, hızlı ve etkili olarak müdahale etmeyi amaçlayan sistem.

**Erken Uyarı
Early Warning**

Gelmekte olan tehlike veya tehdidin, kaynağı, yeri, zamanı, şiddeti veya büyüklüğü, olasılığı, muhtemel etkileri belirlenerek, resmî kurum ve kuruluşlar tarafından duyurulması.

**Erken Uyarı
Sistemi
Early Warning
System**

Risk altındaki bireylerin, toplulukların ve kuruluşların, zararı veya kaybı azaltmak için uygun şekilde ve yeterli zamanda hazırlanmasını ve hareket etmesini sağlayan, zamanında ve anlamlı uyarı bilgileri üreten, sensörler, olay algılama ve karar alt sistemlerini içeren bilgi iletişim zincirleri sistemi.

**Erozyon
Erosion**

Yer kabuğunu oluşturan kayaların, başta akarsular olmak üzere türlü dış etmenlerle yıpratılıp yerinden kopararak eritilmeleri veya bir yerden başka bir yere taşınması olayı, aşınma, aşınım durumu.

**Eş Güdüm
Coordination**

Kriz yönetimi ve iletişimi sürecinde ilgili kişi, birim ve kurumların görev alanlarını belirleyerek uyumlu hareket etmesi ve kriz yönetim sürecinde eş güdüm sağlaması.

**Etik
Ethics**

Çeşitli meslek kolları arasında tarafların uyması veya kaçınması gereken davranışlar bütünü.

Etki
Effect

Mevcut durumun belirlenen kriterlerle aynı olmaması sebebiyle denetlenen idare ve/veya diğer ilgililerin karşılaşılabileceği risk veya bu riske maruz kalma hâli.

Etki Ajanı
Agent of Action

Hedef ülkenin bilim, siyaset, ekonomi, basın, sosyal medya veya toplumsal yapısı içinde önemli bir konumu olan ve kamuoyunun ya da devletin karar alma mekanizmasını herhangi bir biçimde etkileme olanağına sahip kişi.

Etki Analizi
Impact Analysis

Afetin oluşundan hemen sonra, olaya zamanında, hızlı ve etkili olarak müdahale edebilmek için olayın yol açtığı zarar ve kayıpların belirlenip değerlendirilmesi süreci.

Etkilenen Nüfus
Affected Population

Afet bölgesinde yaşayan, afetten etkilenen, yaralanan, evsiz kalan ve acil olarak sağlık müdahalesi, su, yiyecek, barınma, psikososyal destek gibi yaşamsal konularda destek ihtiyacı olan nüfus.

Etkilenmiş
Affected

Halk sağlığı riski oluşturabilecek şekilde enfekte / kontamine olmuş veya enfeksiyon ya da kontaminasyon kaynağı taşıyan kişiler, eşya, yük, konteynırlar, taşıtlar, posta paketleri veya insan cesedi.

Etkilenmiş Bölge
Affected Area

Dünya Sağlık Örgütü tarafından, Uluslararası Sağlık Tüzüğü kapsamında, sağlık önlemlerinin özellikle alınmasının tavsiye edildiği coğrafi bölge.

Etnik Grup
Ethnic Group

Ortak bir inanış, din, dil, kültürel ve biyolojik özellikler etrafında bir araya gelen ve bu özellikleri ile ayrılan grup.

Etnik Terör
Ethnic Terrorism

Etnik gruplar tarafından ayrımcılığı da içeren politik hedeflere ulaşmak için korku ve panik yaratmak suretiyle uygulanan şiddet hareketleri.

Etnisite
Ethnicity

İnsan topluluklarını ortak bir inanış, din, dil, kültürel ve biyolojik özellikler etrafında bir araya getiren ve birbirinden farklılaştıran kurgulanmış kimlikler.

Evrensel Sağlık Güvencesi
Universal Health Coverage

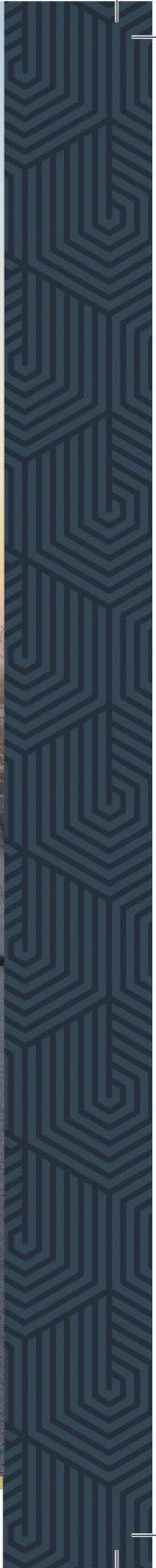
İnsanların ihtiyaç duydukları sağlık şartlarının teşviki ve geliştirilmesi, önleme, tedavi, rehabilitasyon ve palyatif bakıma kadar tüm temel sağlık hizmetlerine ihtiyaç duydukları zamanda ve yerde, maddi sıkıntı yaşamadan erişebilmeleri.

Eylem Çağrısı
Clarion Call

Savunmacı tarafın bir kriz sırasında saldırgan karşısında direnç gösterememesi ve uluslararası yardıma ihtiyaç duyduğu durumlarda üçüncü aktörlerin saldırgana karşı ortak ve/veya bireysel destek verebilecek ülke ve/veya aktörlere çağrıda bulunarak saldırgan tarafı caydıracak bir uluslararası destek yaratma çabası.

Eylem Planı
Action Plan

Bir işin amacına uygun bir biçimde gerçekleştirilebilmesi veya bir durumun daha ileriye taşınabilmesi için tamamlanması gereken adımları ve/veya eylemleri listeleyen ve açıklayan belge.

Ef

Kriz Terimleri Sözlüğü

Faaliyet
Activity

Belirli bir amaca ve hedefe yönelen, başlı başına bir bütünlük oluşturan, yönetilebilir ve maliyetlendirilebilir üretim veya hizmetler.

Fahiş Fiyat Artışı
Exorbitant Price Rise

Olağanüstü hâl, afet ve ekonomik dalgalanma dönemleri ile diğer acil durumlarda üretici, tedarikçi ve perakende işletmeler tarafından satışa sunulan ve kamunun beslenme, sağlıklı yaşama ve korunma gibi temel ihtiyaçlarını karşılamak için zorunlu olan mal ve hizmetlerin fiyatında girdi ve diğer üretim maliyetlerindeki artış gibi haklı bir sebebe dayanmaksızın yapılan aşırı ve adil olmayan artış.

Fail
Culprit

Hukuken suç olarak tanımlanan fiilî irtikap eden kişi.

Farkındalık
Awareness

Kişinin kendi içinde ya da dışında algıladığı bir uyarımın (düşüncenin, duygunun, algının vb.) farkında olma durumu.

Farkındalık Oluşturma
Awareness Building

İnsanların alışkanlık ve davranış biçimlerini belirli bir anlayış doğrultusunda değiştirmeleri için farkındalık oluşturmak amacıyla sürekli olarak yapılan eğitim ve bilgilendirme çalışmalarını süreci.

Fay
Faultline

Tektonik hareketlerin etkisiyle yer kabuğunun kırılarak yer değiştirmiş kısmı.

**Fayda-Maliyet
Analizi***Cost-Benefit
Analysis*

Çeşitli yatırım alternatifleri arasında ekonomik açıdan getirisi en yüksek olanı tespit edebilmek için yatırımların gerektirdiği tüm maliyetlerin ve sağlayacakları tüm faydaların parasal değerlerle ifade edilip sistematik olarak karşılaştırılması ve aralarından en optimal olanın tercih edilmesi.

**Faylanma
Faulting**

Tektonik kuvvetlerin etkisiyle yer kabuğunu oluşturan kayaçların kırılması ve yer değiştirmesi olayı.

**Felaket
Disaster**

Büyük zarar, üzüntü ve sıkıntılara yol açan olay veya durum, yıkım ya da bela.

**Fırtına
Storm**

Rüzgâr çizelgesinde hızı 34-40 deniz mili olan ve kuvveti 8 ile gösterilen, yağmur ve kasırga getiren çok güçlü rüzgâr.

**Fırtına Dalgası
Storm Surge**

Fırtınalarla ilgili olarak aniden yükselen deniz su seviyesi neticesinde yaygın su baskınlarına yol açabilen dalgalar.

**Fırtına Gelgiti
Storm Tide**

Şiddetli fırtınaların deniz suyu seviyesinde yol açtığı yükselme veya alçalma olayı.

**Fırtına
Hareket Yolu
Storm
Motion Path**

Bir fırtınanın atmosfer koşullarına bağlı olarak izlediği yol.

Fırtına Ölçeği
Storm Scale

Fırtınaların hızı ve neden oldukları zararlar esas alınarak hazırlanmış cetvel.

Fikir Ayrılığı
Disagreement

Aynı düşüncede birleşememe durumu.

Fizibilite Çalışması
Feasibility Study

Olası problemlerin önceden tanımlanması ve düşünülen yatırımların yapılabilirliğini ölçmek için gerçekleştirilen ön araştırma.

Fiziki Kanıtlar
Physical Evidences

Kişilerin ve olayların gözlemlenmesi ya da varlıkların incelenmesi yoluyla elde edilen kanıtlar.

Fiziksel Planlama
Physical Planning

Kentsel yerleşim alanlarının, çeşitli faktörler ve eşik değerler dikkate alınarak şehir plancıları tarafından düzenlenmesi işi.

Fiziksel Zarar Görebilirlik
Physical Vulnerability

Bir tehlikenin insanlar, yapılar, çevre ve ekonomi üzerinde meydana getirebileceği hasar ve kayıpları ifade etmek için kullanılan terim.

Fujita Cetveli*Fujita-Pearson
Scale*

Fırtınaların şiddetini gösteren uluslararası cetvel.

Fumigasyon*Fumigation*

Böcek, mantar gibi zararlı haşereleri yok etmek için kapalı bir ortama (belirli bir ısıda ve belirli miktarda) gaz hâlinde kimyasal bir madde (fumigant) verme ve belirli bir süre gazı bu ortamda tutma işlemi.

Gg.

Kriz Terimleri Sözlüğü

Gayrisıhhi Müessese *Non-Sanitary Enterprise*

Faaliyetiyle canlılara ve çevreye zarar veren veya zarar verme ihtimali olan iş yerlerine verilen genel isim.

Gaz Dedektörü *Gas Detector*

Ana işlevi bir ortamdaki belirli gazların tespitini yapmak olan ve genellikle güvenlik amacıyla canlılar için tehlike arz eden gazların tespit edilmesi için kullanılan cihaz.

Gaz Kaçağı *Gas Leak*

Boru hattından veya başka bir muhafazadan gazın bulunmaması gereken herhangi bir alana sızması.

Geçici Barınma *Temporary Housing*

Konutu afet ve acil durum nedeniyle kullanılamaz hâle gelen veya konutun kullanılmasının riskli olması sebebiyle açıkta kalan afetzedeler ile tahliyeye tabi olanların buldukları yerlerde veya başka yerlerde münferit veya toplu hâlde geçici olarak hayata devam etmelerinin sağlanması.

Geçici Barınma Merkezi *Temporary Shelter*

Geçici Koruma Yönetmeliği kapsamındaki yabancıların toplu olarak barınma ve yaşelerinin sağlanması amacıyla kurulan merkezler.

Geçici Hayvan Barınağı *Temporary Barn*

Afetlerde büyükbaş, küçükbaş, kanatlı ve kanatsız, karada suda yetiştirilen ve doğada yaşayan hayvanların beslenmesini ve barındırılmasını sağlayan geçici yapı.

Geçici İyileştirme *Temporary Recovery*

Afetten etkilenen toplulukların arama kurtarma, tıbbi ilk yardım, tedavi, barınma, beslenme, haberleşme, güvenlik, psikososyal destek gibi temel ihtiyaçlarının asgari düzeyde karşılanabildiği süreç.

Geçici Koruma *Temporary Protection*

Kitlesel olarak bir ülkenin sınırlarına gelen ve uluslararası koruma talebi bireysel olarak değerlendirmeye alınamayan yabancıların uluslararası koruma ihtiyacının sağlanması için acil çözümler bulmak üzere geliştirilen korumayı ifade eden istisnai özellikteki prosedür.

Gelgit *Tide*

Ay ve Güneş'in konumlarındaki değişimler sonucu kütle çekimlerindeki farklılıklar nedeniyle deniz seviyesindeki alçalma ve yükselme olayı.

Gelişen Kriz*Escalating Crisis*

Zamana yayılarak gelişen ve tırmanma eğilimi gösteren krizler.

Gemi**Çarpışması***Ship Collision*

İki gemi veya bir gemi ile buzdağı, kum tepesi, köprü, yüzen veya hareketsiz bir nesne arasındaki yapısal etki.

Gemi Güvenlik**Alarm Sistemi***Ship Security**Alert System**(SSAS)*

Bir geminin denizde veya limanda güvenlikle ilgili bir eyleme maruz kalması sonucu aktif hâle getirilen, Ana Arama ve Kurtarma Koordinasyon Merkezi tarafından ivedilikle alınan, olaya müdahale edilebilmesi açısından sorumlularca koordine edilen duruma özgü bir alarm sistemi.

Gemi Yakıtı**Derecesi***Fuel Oil Grade*

1'den 6'ya kadar sayısal değerlerle ifade edilen ve yağ inceliğini ve buharlaşma hızını gösteren derece.

Genel Acil Alarm*General**Emergency Alarm*

Gemi düdüğü ile verilen yedi kısa ve bir uzun düdükten oluşan ses işareti.

Genel**Ekonomik Kriz***General**Economic Crisis*

Ulusal veya uluslararası ekonomide ortaya çıkan olayların, ülke ekonomisini ve dolayısıyla iş yerini ciddi anlamda etkileyip sarstığı durumlar.

**Genel
Haberleşme**
*General
Communications*

Radyo ile gönderilen veya alınan tehlikeli durum, acil durum veya emniyet mesajları dışındaki operasyonel ve kamu haberleşmesi.

**Genel Hayata
Etkililik Oluru**
*Formal Decision
of a Region
Affecting the Life
of General Public*

Afet ve acil durumdan etkilenen bölgenin bir kesiminde veya tamamında; kullanılamaz hâle geldiği belirlenen bina sayısı, zarar gören yapı ve tesislerin önemi, mahallin ekonomik ve sosyal özellikleri, normal hayat düzenindeki aksamaları, afet ve acil durumun etkilediği alanın büyüklüğü gibi hususlar gözetilerek alınan etkililik kararı.

**Genel Maksat
Helikopteri**
Utility Helicopter

Ulaştırma, sıhhi tahliye, lojistik, komuta-kontrol, keşif ve gözetleme, arama-kurtarma, doğal afetler, yangın söndürme ve askerî maksatlı harekâtlarda silahlı/silahsız kullanılabilen helikopterler.

**Genel
Seferberlik**
*General
Mobilization*

Ülkenin tamamına yönelik bir tehdide karşı, mevcut bütün güç ve kaynakların kullanılması ve seferberlik halinin ülkenin bütününde uygulanması.

Gerçek
Truth

Bir durum, olay veya kişi hakkındaki nesnel bilgiler.

Gerçek Ötesi
Post-Truth

İnsanların nesnel bilgiler yerine duygularını veya hâlihazırda sahip oldukları inançları gerçek olarak benimsedikleri durumlar.

Gerçek Zamanlı İzleme*Real Time Monitoring*

Su havzalarda belirlenmiş örnekleme noktalarında, otomatik cihazlar vasıtasıyla sürekli ölçülen parametrelerin değerlerini ve zamanla değişimini uzaktan izlemeyi mümkün kılan ölçüm sistemi.

Gereksiz Arama Kurtarma İhbarı*Unnecessary SAR Alert*

SAR sistemi yanlış bir uyarı ile gereksiz yere etkinleştirildiğinde, RCC tarafından ilgili makamlara takip amacıyla gönderilen bir mesaj.

Gerginlik Hâli*State of Tension*

Millî menfaatleri ülke içinde ve dışında olumsuz yönde etkileyebilecek olayların, ülkeyi buhran hâline taşıyacak şekilde tırmanması hâli.

Gerginlik Stratejisi*Tension Strategy*

Belirli operasyonlarla bir grubun, bir bölgenin ya da bütün bir ülkenin psikolojik, sosyal ve siyasi anlamda istikrarsızlaştırılması.

Geri Dönüş*Repatriation*

Çeşitli uluslararası hukuki belgelerde öngörülen koşullar çerçevesinde, mülteci veya savaş esirlerinin vatandaş oldukları ülkeye geri dönme hakkı.

Geri Gönderme Merkezi*Removal Centre*

Ülkede kalmak için yasal izni olmayan ve idari gözetim altında tutulan göçmenlerin sınır dışı edilinceye kadar temel ihtiyaçlarının (konaklama, sağlık, temizlik ve beslenme) karşılandığı merkez.

Geri İtme
Push back

Mültecilerin ve sığınmacıların ülke sınırlarına gelmeden veya sınırları geçtikten sonra durdurulması için başvurulan uygulama.

Gerilla Savaşı
Guerrilla Warfare

Asimetrik savaşta güçsüz taraf tarafından sıklıkla kullanılan terör ve vurkaç eylemleri, intihar saldırıları, uçak ve adam kaçıрма, suikast vb. eylemlere verilen isim.

Gezgin Mühimmat
Loitering Munition

Uzak mesafeden atılarak görüş hattı dışındaki hedef alan üzerinde gezinip gizlenmiş önemli/değerli hedefleri hızlı şekilde belirleyerek imha edebilen, ayrıca saldırı iptali kolaylıkla yapılabilen harp malzemesi.

Gıda Arz Güvenliği
Safety of the Food Supply

Talebin yeterli derecede karşılanmasını sağlayacak şekilde ülkede/dünyada gıda arzının garanti edilmesi.

Gıda Güvencesi
Food Security

Bütün insanların her zaman aktif ve sağlıklı bir yaşam için gerekli olan besin ihtiyaçlarını karşılayabilmek amacıyla yeterli, sağlıklı, güvenli ve besleyici gıdaya fiziksel ve ekonomik bakımdan sürekli erişebilmeleri durumu.

Gıda Güvenilirliği
Food Safety

Gıdalarda olabilecek fiziksel, kimyasal, biyolojik ve her türlü zararların bertaraf edilmesi için alınan tedbirler bütünü.

Gıda Krizi *Food Crisis*

Açlık ve yetersiz beslenme oranlarının yerel, ulusal veya küresel düzeyde keskin bir şekilde artması.

Gıda Savunması *Food Defence*

Gıda ürünlerinin, normal şartlarda üretim zinciri içinde yer almayan biyolojik, kimyasal, fiziksel ve radyolojik etkenlerle kasıtlı olarak kontamine edilmesini önleme çabası.

Giriş Noktası *Point of Entry*

Uluslararası yolcu, bagaj, kargo, konteyner, taşıt, mal ve posta paketlerinin giriş ve çıkışına imkân tanıyan geçit ile bunlara giriş/çıkış hizmeti sunan kurum ve alanlar.

Giriş Noktası Halk Sağlığı Acil Durum Planı *Point of Entry Public Health Emergency Plan*

Uluslararası önemi haiz bir halk sağlığı aciliyeti durumuna yol açabilecek olaylara yanıt vermek için çok disiplinli/çok sektörlü ekiplerin oluşturulması da dâhil olmak üzere, bir ulusal halk sağlığı acil durumu yanıt planı.

Gizli Göç *Clandestine Migration*

Göç hukuku kurallarını çiğneyerek, gizli ya da saklı şekilde gerçekleşen göç.

Gizli Sızıntı *Mystery Spill*

Kaynak veya sorumlu tarafın tanımlanmadığı bir petrol veya kimyasal sızıntı.

Global Denizcilik Tehlikeli Durum ve Güvenlik Sistemi (GMDSS)

*Global Maritime
Distress and
Safety System*

Tehlikeli durum alarmı ve denizciler için deniz emniyetini yürürlüğe koyan, hem uydu bazlı, hem de karasal otomatik sistemlere dayandırılan global haberleşme hizmeti.

Global Yer Tespit Sistem

*Global
Positioning
System (GPS)*

Mobil ekipmanın kesin konumunu belirlemek için mobil ekipman ile birlikte kullanılan uydu esaslı sistem.

Göç Migration

Süresi, yapısı ve nedeni ne olursa olsun bir kişinin veya bir grup insanın uluslararası bir sınırı geçerek veya bir devlet içinde yer değiştirmesi.

Göç Bölgesi Migration Zone

Devletlerin göç kanunlarının geçerli olduğu açık deniz alanları ve kara ülkesi.

Göç İdaresi Migration Management

Devlet sınırları içerisinde göçü düzenlemeye ve göçmenleri korumaya yönelik kurumsal, yasal düzenlemeler ve uygulamalar.

Göç Krizi Refugee Crisis

Yerinden edilmiş birçok insanın kendi ülkelerinden başka bir ülkeye zor veya tehlikeli bir şekilde taşınmasını, bu durumun kaynak, transit ve hedef ülkelerde meydana getirdiği sorunları ve göç süreci üzerinde yetkililerin kontrolünün kaybolduğu veya önemli ölçüde azaldığı durum.

Göçmen *Migrant*

Ülkesini gönüllü olarak terk ederek yerleşmek için başka ülkeye giden kişi.

Göçmen **Kaçakçılığı** *Migrant* *Smuggling*

Doğrudan veya dolaylı olarak, çıkar elde etmek amacıyla, bir kişinin vatandaşı olmadığı ya da daimî olarak ikamet etmediği bir devlete yasa dışı girişinin sağlanması.

Göçmen **Kaçakçısı** *Migrant* *Smuggler*

Doğrudan doğruya veya dolaylı olarak maddi menfaat elde etmek amacıyla yasal olmayan yollardan bir yabancıyı ülkeye sokulmasına veya ülkede kalmasına imkân sağlanması ile birlikte Türk vatandaşlarının ya da yabancıların yurt dışına çıkmasına imkân sağlayan kişi.

Göçük *Collapse*

Kaya veya cevherin kendi kendine yer altına doğru çökmesi ile yıkıntı oluşturması.

Gönüllü
Volunteer

Krizlerde, afet ve acil durum ve sivil savunma hizmetlerinde görev almak isteyen gerçek ve tüzel kişi.

Görev Gücü
Task Force

Bir görev için özel olarak oluşturulmuş birim.

Görev Kontrol Merkezi
Mission Control Center (MCC)

Uygun kurtarma koordinasyon merkezlerine veya diğer arama ve kurtarma temas noktalarına göndermek için lokal kullanıcı terminallerinden ve diğer görev kontrol merkezlerinden mesajları alan Cospas – Sarsat Sistemi'nin bir parçası.

Grev
Strike

İş bırakma eylemi.

Grizu
Firedamp

Normal sıcaklık ve basınçta kömür ocaklarında açığa çıkan ve büyük bölümü saf metandan oluşan, kolayca tutuşabilen gaz.

Grizu Patlaması
Firedamp Explosion

Maden ocaklarının galerilerinde bulunabilen metan gazı ile havanın karışması sonucu meydana gelen patlama.

Güven Krizi
Crisis of Confidence

Toplumda hükûmetin veya mevcut ekonomik sistemin ekonomide yaşanan bunalım veya dalgalanmaları gideremeyeceği yönünde oluşan kanı.

Güvenilir Gıda
Safe Food

Sağlık ve beslenme yönünden insan tüketimi için uygun olan gıda.

Güvenilir Kaynak
Reliable Source

Güçlü kanıtlara dayanan, kapsamlı iyi gerekçelendirilmiş bir teori, argüman, tartışma vb. sağlayan kaynak.

Güvenli Bölge
Safe Haven

"Yaralı ve hasta muhripler" ile "savaşlarda yer almayan siviller"in savaşın etkilerine karşı korunduğu tarafsız bölgeler.

Güvenli Menşe Ülke
Safe Country of Origin

Bir sığınmacının vatandaşı olduğu ya da uyruğunu taşıdığı ve korunma ihtiyacı duyulmasına sebep oluşturacak şiddet, zulüm gibi unsurların bulunmadığı ülke.

Güvenli Üçüncü Ülke
Safe Third Country

Bir sığınmacının iltica başvurusu yaptığı ülkeye varmadan önce fiziksel olarak bulunduğu ve etkili bir iltica rejimine erişim sağlama imkânı olan ülke.

Güvenli Yerleşme
Safe Settlement

Afet risklerinden korunmuş veya afet riskleri azaltılmış, sağlıklı bir çevreye sahip, yasa ihlali olaylarının en az düzeyde olduğu bir yerleşmeye verilen genel isim.

Güvenlik
Security

Sahip olunan değerlere yönelik herhangi bir tehditin ve böylece bu değerlere bir saldırı olacağı korkusunun bulunmaması hâli; istenmeyen veya beklenmeyen durumlara karşı zarara uğrama ihtimalinin olmaması durumu.

Güvenlik Alarm Seviyeleri
Security Alert Levels

Askerî ve sivil varlıkların bekasının sağlanmasına yönelik olarak herhangi bir terör saldırısı veya sabotaj ihtimalinin söz konusu olduğu durumlarda, saldırı ve sabotajlara karşı koyma faaliyetlerinin süratli ve etkili şekilde yürütülmesi amacıyla kademeli biçimde A, B, C ve D olmak üzere dört safhada ilan ve icra edilecek tedbirler.

Güvenlik Çemberi
Security Line

Bir kaza yeri veya afet bölgesinde afetzedelerin ve diğer kişilerin can ve mal güvenliğini sağlamak için olayın meydana geldiği yerin çevrilerek giriş ve çıkışların kontrol altına alındığı bölüm.

Güvenlik Riski
Security Risk

Belirli bir tehdidin, güvenlik zafiyetinden yararlanarak sisteme zarar verme ihtimali.

Güvenlik Soruşturması
Security Clearance

Kişilerin sicil kaydının temiz olup olmadığı, yıkıcı ve bölücü etkinliklerde bulunup bulunmadığı gibi pek çok bilgiyi veren ve doğrudan doğruya ilgili kişiye yönelik gerçekleştirilen soruşturma çeşidi.

Güvenlik Tedbiri
Security Precautions

Bir şeyin güvenli ve tehlikeli olmadığından emin olmak için alınan önlem.

Güvenlik Zafiyeti
Security Vulnerability

Bir kişinin veya kurumun, riskleri önleme kapasitesinin sınırlı ve saldırılara açık olma durumu.

Güvenlikleştirme
Securitization

Bir sorunun güvenlik tehdidi olabilmesi için herhangi bir öznenin varlığına yöneltilen ve bu nedenle acil önlemler alınmasını gerektiren bir tehdit olarak ilgili aktörlerce tanımlanması.

Hh

Kriz Terimleri Sözlüğü

Haber Alma ve Yayma Sistemi*Data Collection and Dissemination System*

Erken uyarı sistemlerinden alınan, risk değerlendirmesi yapılmış anlamlı tehlike haberlerini ikaz ve alarm sisteminin bileşenlerine aktaran ve AFAD tarafından ülke çapında kurulmuş olan sistem.

Haber Merkezi
Information Center

Afet ve acil durum yönetim merkezleri ile afet ve acil durum arama ve kurtarma birlik müdürlüklerinde yerleşmiş, 24 saat esasına göre çalışan, telsiz sistemleri dâhil çeşitli iletişim sistemleri/cihazları ile donatılmış ve bu sistemleri kullanma yeterliliğine sahip personelin görevlendirildiği merkez.

Haberleşmede Kodlama Sistemi
Communication Coding System

Haberleşme sırasında bir mesajın veya çağrı işaretinin anlaşılması zor veya önemli bölümlerinin kodlanması için önceden belirlenmiş harfleri belirten kelimelerin oluşturduğu alfabe.

Hafif Arama Kurtarma
Light Search and Rescue

Özel eğitilmiş toplum afet müdahale ekipleri veya yerel afet gönüllüleri tarafından hafif ve orta hasar görmüş yapılarda profesyonel ekipler gelinceye kadar gerçekleştirilen arama ve kurtarma faaliyeti.

Hak Sahipliği
Ownership

Afetzedelerin yıkılan veya ağır hasar görmüş binaları üzerindeki mülkiyet ilişkisine göre ilgili yasa çerçevesinde yeniden yapılacak konutlardan veya inşaat kredisinden yararlanma haklarını düzenleyen hukuki terim.

Hakikat
Truth

Bir durum, olay veya kişi hakkındaki gerçek.

Hakikat Sonrası
Post-Truth

İnsanların gerçek bilgilerden çok, duygularından veya hâlihazırda sahip oldukları inançlardan etkilendikleri bir durum.

Hâlihazır Harita
City Basemap

Belediyelerin yapacağı teknik hizmetlerin proje planlaması, tasarım çalışmaları, uygulaması ve işletmesi, imar planı ve çeşitli projelerin gerçekleşmesi amacıyla belediyelerce veya İller Bankasınca yaptırılan ve yeryüzü topoğrafyasının yanı sıra insan yapımı objeleri de gösteren bir harita türü.

Halk Sağlığı
Public Health

Organize edilmiş toplumsal çalışmalar sonunda evre sağlık koşullarını düzelterek, bireylere sağlık bilgisi vererek, bulaşıcı hastalıkları önleyerek, hastalıkların erken tanı ve koruyucu tedavisini sağlayacak sağlık örgütleri kurarak, toplumsal çalışmaları her bireyin sağlığını sürdürecektir bir yaşam düzeyini sağlayacak biçimde geliştirerek hastalıklardan korunmayı, yaşamın uzatılmasını, beden ve ruh sağlığıyla çalışma gücünün arttırılmasını sağlayan bir bilim dalı.

Halk Sağlığı Acil Durum Tatbikati
*Public Health
Emergency
Exercise*

Halk Sağlığı Acil Eylem Planları'nın test edilmesi için belli bir senaryoya bağlı kalarak yapılan uygulama.

Halk Sağlığı Önlemi *Public Health Measure*

Genellikle hastalığın yayılmasını azaltmak için tıbbi olmayan veya farmasötik olmayan eylemlere atıfta bulunan prosedür.

Halk Sağlığı Riski *Public Health Risk*

Uluslararası düzeyde yayılabilecek veya ciddi ve doğrudan bir tehlike gösterebilecek durumlar başta olmak üzere, insan sağlığını olumsuz yönde etkileyebilecek bir olayın gerçekleşme ihtimali.

Halk Sağlığı Sürveyansı (Gözetimi) *Public Health Surveillance*

Halk sağlığı çalışmalarının planlanması, verilerin sürekli toplanması, toplanan verilerin analiz edilmesi, bu bilgilerin sağlığın geliştirilmesi, iyileştirilmesi ve/veya hastalıkların kontrolü uygulamaları için ihtiyacı olan kişilere ve bildiri mi yapan kaynaklara dağıtılmasına ilişkin iş ve işlemler.

Halkla İlişkiler *Public Relations*

Kurum ve kuruluşların belirledikleri hedef kitleyi istenilen yönde etkilemek amacıyla hedef kitle üzerinde güven, anlayış, empati, uzlaşma yaratmak ve problemleri çözmek için gerçekleştirilen stratejik iletişim yöntemi.

Hardal Gazı
Mustard Gas

Deriyi tahriş ederek solunum yollarını ve gözleri etkileyen, yiyeceklerle birlikte alınması durumunda yemek borusu ve bağırsaklarda ağır yaralar açan kimyasal silah.

Harekât Merkezi
Operations Center

Jandarma Genel Komutanlığının normal şartlarda icra ettiği emniyet ve asayiş faaliyetleri, meydana gelen olaylar, terörle mücadele harekâtı, lojistik destek faaliyetleri, birlik intikalleri, iç ve dış toplumsal olayların takibi ile önemli olayların Komuta Katı'na arzı ve Komuta Katı tarafından verilen emir ve direktiflerin ilgili personel veya birliklere ulaştırılması görevini yürüten birim.

Hareket Kısıtlılığı Olan Bireyler
Immobile Persons

Diğer kişilerin sürekli yardımı olmaksızın bir yerden başka bir yere hareket edemeyen veya talimatları anlamakta ve uygulamakta güçlük çeken veya bağımsız olarak tekerlekli sandalye, protez, yürüteç gibi bir cihazı kullanamayan kişiler.

Hareketli Komuta Merkezi
Mobile Command Center

Tüm tehlikeler ve her düzeydeki acil müdahale durumunun yönetiminde, müdahale edilen olay için eldeki imkânları en doğru ve etkin şekilde kullanabilmek amacıyla oluşturulan geçici ve dar kapsamlı, olay yeri amirinin bulunduğu kurtarma operasyonlarına ilişkin kararlar aldığı merkez.

Harita
Map

Coğrafya, tarih, dil, nüfus vb. konularla ilgili yeryüzünün veya bir parçasının belli bir orana göre küçültülerek düzlem üzerine çizilen taslağı.

Hasar
Damage

Herhangi bir afet veya olayın yol açtığı kırılma, dökülme, yıkılma gibi zarar.

Hasar
Değerlendirme
Süreci*Damage*
Assessment
Process

Afet etkisini belirleme, kesin hasar tespiti ve itiraz edilen hasar tespiti çalışmalarını içeren süreç.

Hasar
Görebilirlik
Damageability/
Vulnerability

Değişik türdeki yapıların farklı büyüklüklerdeki afetler karşısında hasar görebilme eğilimi veya bir yapının var olan bir tehlikeden dolayı görebileceği hasara ilişkin ölçü.

Hasar Tespit
İsim Listesi
List of Damage
Assessment

Hasar tespit raporlarına istinaden düzenlenen, afetzedelerin binalarının hasar derecelerine göre sınıflandırılan ve ilan olunan resmî belge.

Hasar Tespit Raporu *Damage Assessment Report*

Hasar tespit çalışmaları sonucunda düzenlenen ve yapının hasar derecesi ile yapıya ait diğer idari ve teknik bilgileri içeren belge.

Hasar Tespiti *Damage Assessment*

Bir afetin neden olduğu fiziksel, ekonomik, sosyal ve çevresel hasar, zarar ve kayıpların teknik ekiplerce belirlenmesi işlemi.

Hassas Alanlar *Sensitive Areas*

Okullar, parklar, meskenler, yerleşim yerleri, halka açık yollar, sulak alanlar veya dışsal faktörlerin insanları, hayvanları, mahsulleri veya çevreyi tehlikeye atabileceği alanlar.

Hassas Görev *Sensitive Task*

Birimin temel işlevini etkin biçimde yerine getirmesini etkileyebilecek riskler içeren, zamanında ve/veya doğru bir şekilde yerine getirilmesi hâlinde karar alma süreçlerini güçlendiren ve kaynakların etkin kullanımını sağlayan kritik öneme sahip sınırlı sayıda görevler.

Hassas Gruplar *Vulnerable Groups*

Çatışma, kriz ve afetlerin tehlike ve riskleri karşısında, buldukları ortam ve durumlar kırılganlık gösteren; fiziksel, sosyal, ekonomik, kültürel ve çevresel koşulları nedeniyle zarar görebilirlik riski daha yüksek olan grup ve topluluklar.

Hastane Afet ve Acil Durum Planı (HAP) *Hospital Disaster and Emergency Planning*

Hastanelerde afet ve acil durum yönetimini geliştirmek, hastanelerin fiziksel ve fonksiyonel olarak afete hazırlıklı ve dayanıklı olmasını, afet hâlinde zamanında, hızlı ve etkili müdahaleyi sağlamak amacıyla hazırlanan planlar.

Hata
Mistake

İstemeyerek ve bilmeyerek yapılan yanlış.

**Hava Aracı
Kaza-Kırım**
*Aircraft
Accident-Crash*

Uçuş harekâtı esnasında bir veya birkaç hava aracının havada veya yerde kazaya uğrayarak hasarlanmasına, hava aracı içindeki veya dışındaki şahısların ölümüne veya yaralanmasına kamu veya özel mülkiyetin hasarlanmasına veya kaybına sebebiyet veren kazalar.

**Hava Kalite
Standartı**
*Air Quality
Standard*

Bir bölgede belirli bir zaman sürecinde aşılmaması gereken hava kirleticisi derişimi.

Hava Kirliliği
Air Pollution

Havanın doğal bileşiminin katı, sıvı ve gaz hâlindeki yabancı maddelerin etkisiyle bozularak insan sağlığına, canlı hayatına ve ekolojik dengeye zarar verecek miktar, yoğunluk ve sürede atmosferde bulunması.

Hava Sahası
Air Space

Kara veya hava kütlesi üzerinde anlaşma veya kanunlarla sınırları belirlenmiş atmosfer kütlesi.

**Havacılık
Güvenliği**
Aviation Security

Yetkili olmayan kişilerin, potansiyel silahların ve yasaklanmış tehlikeli maddelerin uçakların kalkışından önce kontrol edilerek uçaklara intikalinin önlenmesi.

**Havadan
Gözetleme**
*Aerial
Observation*

Suya dökülen kirleticinin niteliğini ve kapsamını izlemek ve değerlendirmek için hava aracı kullanımı.

**Havalandırma
Planı***Ventilation Plan*

Yer altı maden ocaklarının havalandırma unsur ve güzergâhlarını gösteren plan.

**Havayla
Tepkimeye Giren***Air-Reactive*

Kuru hava veya nemli hava ile hızlı veya şiddetli reaksiyona girmesi muhtemel olan madde. Ayrıca havaya maruz kaldığında zehirli ve aşındırıcı dumanlar çıkarabilir veya alev alabilir.

Hazır Kıta*Quick Reaction
Force*

Hâl ve vaziyetin icap ettirdiği zamanlarda her kışla konak ve ordugâhda derhal kullanılmak üzere ayrıca hazır bulundurulan kuvvet.

Hazırlık İkazı*Preparedness
Warning*

Bir savaş tehlikesinde sivil halk ve müesseselerin gereken son hazırlık önlemlerini alabilmeleri için yetkililerce gerekli görüldüğü takdirde radyo, televizyon vb. yayın araçlarıyla duyuru ve uyarı yoluyla yapılan ikaz.

Hazırlıklı Olma*Preparedness*

Hazırlık, özellikle savaş veya felaket gibi gelişmelere hazır olma durumu.

Hedef Kitle*Target Audience*

Planlanmış iletişim çalışmaları sonucunda verilmek istenilen mesajların ulaştırılması amaçlanan kişiler ya da kitleler.

**Hemzemin Geçit
Kazası***Level Crossing
Accident*

Hemzemin geçitlerde meydana gelen çarpışmalar.

Heyelan *Landslide*

Kaya, toprak veya arazi parçalarının, yer çekimi, depremler, eğim, su ve benzeri diğer kuvvetlerin etkisiyle aşağı doğru kayması veya hareket etmesi durumu.

Heyelan Kontrolü *Landslide Control*

Heyelanı önlemek amacıyla istinat duvarı, yamaç ıslahı yöntemleri gibi mühendislik yapıları kurularak kontrol edilmesi süreci ve işi.

Heyelan Riski *Landslide Risk*

Heyelan olasılığının insan sağlığı, çevre, kültürel miras ve ekonomik faaliyetler üzerindeki olumsuz etkileri ile birlikte değerlendirilmesi.

Hızlı Sağlık Değerlendirmesi *Rapid Health Assessment*

Yıkım ve zararı ölçmek ve acil müdahale bekleyen etkilenmiş toplumun temel ihtiyaçlarını belirlemek için kısıtlı bir zaman içinde veya afet ve acil durumun hemen sonrasında objektif ve subjektif bilgilerin toplanması işi.

Hibrit Savaş *Hybrid Warfare*

Konvansiyonel olan ya da olmayan, açık veya örtülü, düzenli veya düzensiz pek çok savaş vasıtasının kullanılabilirdiği ve tüm bu vasıtaların iç içe geçtiği savaş biçimi.

Hibrit Tehdit

Hybrid Threat

Savaş ile barış arasındaki çizginin kaybolduğu, savaş hâline ilişkin tespit, isnat ve savaş ilanı eşiği altında, herhangi bir ülkenin güç unsurlarını bir diğer devleti ve toplumu hedef alarak doğrudan, dolaylı ve/veya örtülü şekilde, konvansiyonel ve/veya asimetrik yöntemlerle koordineli olarak kullandığı öngörülemez bir saldırı hâli.

Hidrolik

Hydraulic

Sıvı basıncıyla çalışan cihaz.

Hidrolojik Kuraklık

Hydrological Drought

Meteorolojik kuraklık nedeniyle akarsular, yer altı suları ve göllerdeki debi azalması ve seviye düşmesi durumu.

Hidro-Meteorolojik Tehlike

Hydrometeorological Hazard

Can kaybı, yaralanma, sağlık sorunları, mal kaybı, yaşam alanları ve hizmetlerine olumsuz etki eden, ekonomik bozulma ve çevresel hasara neden olabilecek atmosferik, hidrolojik ve oşinografik tehdit.

Hiposantır

Hypocenter

İç merkez olarak da adlandırılan yerküre içinde depreme neden olan kırılmanın başladığı ve enerjinin açığa çıktığı yer.

Hipotermi

Hypothermia

Vücut merkez sıcaklığının 35°C 'nin altına düşmesi sonucu yaşanan rahatsızlık.

Hissedilen Sıcaklık

Sensible Temperature

Hava sıcaklığının, rüzgâr hızının ve bağıl nemin etkileri sonucunda insanlar tarafından algılanan sıcaklık.

Hortum*Tornado/Twister*

Doğada havadaki basınç değişimlerine bağlı olarak küçük ve güçlü alçak basınç alanlarında oluşan, kendi ekseninde dönerek hareket edebilen, yüksek hızlara ulaşabilen ve yıkıcı etkileri olan şiddetli bir rüzgâr çeşidi.

Hukuki İşlemler*Legal Transactions*

Hukuki öznelerin kendilerinin veya diğer kişilerin hukuki durumlarını kasıtlı olarak değiştirebilecekleri araçlar.

Hukuki Kriz*Judicial Crisis*

Kriz kaynağının taraflar arasında hukuki nitelikte bir uyumsuzluktan veya üzerine anlaşılan hukuki konu veya statünün taraflarca tek yanlı eylemle değiştirilmesi, ortadan kaldırılmasından doğması durumu.

Hukuki Sorumluluk*Legal Liability*

Bir kişinin veya kurumun eylemleri nedeniyle sahip olduğu sorumluluk.

Hücreyel Yayın Sistemi*Cell Broadcast Service - CBS*

Aynı anda belirli bir bölgedeki bütün kullanıcılara metin tabanlı mesaj iletilmesini sağlayan ETSI TS 123.041 standardına veya bu standardın yerini alan ulusal ve uluslararası standartlara uygun teknoloji.

İİ

Kriz Terimleri Sözlüğü

Ilık Bölge*Warm Zone*

Tehlikeli maddenin tespit edildiği sıcak bölge sınırından itibaren rüzgârın tersi yönde kalan, arındırma faaliyetlerinin yürütüldüğü ve bu faaliyetler nedeniyle kirlenme riski bulunan çalışma alanı.

İrkçılık*Racism*

İnsanların toplumsal özelliklerini biyolojik, ırksal özelliklerine indirgeyerek bir ırkın başka ırklara üstün olduğunu öne süren öğretisi.

Isı*Thermal*

Nükleer patlamada ortaya çıkan yangınlara ve ciltte ciddi yanıklara sebep olan yüksek sıcaklık.

İç Güvenlik*Internal Security*

Ülke genelinde emniyet ve asayişin sağlanmasını, ülkenin siyasi sınırları içerisinde emniyet, asayiş, halkın huzurunun ve devletin bekasını sağlamak amacıyla alınan tedbirler.

**İç Güvenlik
Siyaseti***Internal Security
Policy*

Ülke genelinde emniyet ve asayişin sağlanmasına yönelik yapılan düzenleme ve yürütme faaliyetleri.

**İç Güvenlik
Stratejisi***Internal Security
Strategy,
Domestic
Security Strategy*

Ülke genelinde emniyet ve asayişin sağlanmasına yönelik belirlenen hedefleri gerçekleştirmek amacıyla benimsenen yolların ve uygulanan yöntemlerin tümü.

İç İletişim

Internal Communication

Bir kurumdaki katılımcılar arasında etkili bilgi akışı ve iş birliği oluşturmayı amaçlayan iletişim biçimi.

İç Kontrol

Internal Control

İdarenin amaçlarına, belirlenmiş politikalara ve mevzuata uygun olarak faaliyetlerin etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde yürütülmesini, varlık ve kaynakların korunmasını, muhasebe kayıtlarının doğru ve tam olarak tutulmasını, mali bilgi ve yönetim bilgisinin zamanında ve güvenilir olarak üretilmesini sağlamak üzere idare tarafından oluşturulan organizasyon, yöntem ve süreçle iç denetimi kapsayan mali ve diğer kontroller bütünü.

İç Savaş

Civil War

Bir ülke sınırları içerisinde yaşayan insanların çeşitli politik, etnik, dinî kutuplar altında çeşitli motivasyonlar ile organize olarak birbirleriyle yaptıkları silahlı çatışmalar.

İç Sular

Inland Waters

Kara suların berisinde kalan ve devletin egemenliğine tamamen tabi olan deniz alanları.

İç Tehdit

Internal Threat

Devletin veya bir organizasyonun iç unsurlarından yönelen zararlı sonuç doğurabilecek durumlar.

İdari Gözetim

Administrative Detention

Hakkında sınır dışı etme kararı alınanlardan; kaçma ve kaybolma riski bulunan, Türkiye'ye giriş veya çıkış kurallarını ihlal eden, sahte ya da asılsız belge kullanan, kabul edilebilir bir mazereti olmaksızın Türkiye'den çıkmaları için tanınan sürede çıkmayan, kamu düzeni, kamu güvenliği veya kamu sağlığı açısından tehdit oluşturanların Geri Gönderme Merkezi'nde tutulması.

İdari Gözetim Kararı*Administrative Detention Decision*

Hakkında sınır dışı kararı alınanlardan; kaçma ve kaybolma riski bulunan, Türkiye'ye giriş veya çıkış kurallarını ihlal eden, sahte ya da asılsız belge kullanan, kabul edilebilir bir mazereti olmaksızın Türkiye'den çıkmaları için tanınan sürede çıkmayan, kamu düzeni, kamu güvenliği veya kamu sağlığı açısından tehdit oluşturanlar hakkında valilik tarafından alınan karar.

İhtilaf
Dispute

Çekişme, reddetme, itiraz etme, kabul etmeme durumu.

İhtilal
Revolution

Bir devletin siyasi, sosyal ve iktisadi yapısını veya yönetim düzenini değiştirmek amacıyla hukuk kurallarına ve kanunlara uymaksızın cebir ve kuvvet kullanarak yapılan geniş halk hareketi.

İhtilalci/Devrimci Terörizm
Revolutionary Terror

Kurulu siyasal düzenin meşru kabul etmediği şekilde şiddete başvurarak topluma korku salma, insanları korkutma, yıldırma eylemlerini gerçekleştirerek düzeni yıkmayı ve yerine yeni bir düzen getirmeyi hedefleyen hareketler.

İhtiyaç Tespiti
Needs Assessment

Krizin yaşandığı bölgenin etkilenme derecesi, etkilenen kişi sayısı, kurumların imkân ve kapasiteleri ile bölgeye has durumlar göz önünde bulundurularak yapılacak yardımların ne öncelikle, ne miktarda ve ne kadar süreyle gönderileceğini belirlemeye yönelik yapılan çalışmalar.

İhtiyat Fonu
Contingency Fund

Acil durum, afet ve krizlerde kullanılmak üzere ayrılan para.

İkaz (Uyarı)

Warning

Bir tehlikenin yaklaştığını belirten ve tehlikeye dikkat çekmeyi hedefleyen uyarı amaçlı mesaj.

İkaz ve Alarm İşareti

Warning and Alarm Signal

Tehlike ve tehditlerin siren sistemleri ile halka duyurulmasında kullanılan; anlamları ve duyulunca yapılacak iş ve işlemler önceden ilan edilmiş sinyaller.

İkaz ve Alarm Sistemi

Warning and Alarm System

Haber alma ve yayma sisteminden alınan tehlike haberlerinin; otomatik ya da manuel olarak; siren sistemleri, radyo, televizyon, telefon, telsiz, internet, ses sistemleri, mobil uygulama gibi araçlarla halka ve görevlilere duyurulmasını sağlayan bütünlük sistemi.

İkincil Afet

Secondary Disaster

Bir afetin etkisi veya tetiklemesi ile meydana gelen yeni afetler.

İklim

Climate

Bir yerin uzun dönemdeki atmosferik koşullarının ve meteorolojik parametrelerinin, hava olaylarının genel ortalaması.

İklim Değişikliği

Climate Change

Karşılaştırılabilir zaman dilimlerinde gözlenen doğal iklim değişikliğine ek olarak, doğrudan veya dolaylı olarak küresel atmosferin bileşimini bozan insan faaliyetleri sonucunda iklimde oluşan değişiklik.

İklim Değişikliğine Uyum

Climate Change Adaptation

İklim değişikliği ile mücadele edilmesi, etkilerinin azaltılması ve önlenmesi amacıyla uygun politika ve eylemlerin belirlenerek uygulanması, sistemlerin geliştirilmesi ve yenilenmesi faaliyetleri.

İklim Krizi

Climate Crisis

İklim koşullarında ekolojik dengeye zarar verecek şekilde dengesiz gerçekleşen değişimler.

İklim Parametreleri

Climate Parameters

En az otuz yıllık ortalamalar üzerinden hesaplanmış ortalama yıllık hava sıcaklığı, basınç, yağış, ortalama yıllık buharlaşma ve terleme, rüzgârların yön ve hızları, güneş ışınım miktarı gibi değerler.

İklim Projeksiyonu

Climate Projection

İklim değişkenliklerindeki yıllık, on yıllık ve birden çok on yıllık beklentilerin belirli varsayımlara dayalı benzetim çalışması.

İklim Risk Yönetimi

Climate Risk Management

Çarpık yapılaşma ve iklim değişikliği nedeniyle hızla artmakta olan hidro- meteorolojik afetler ile mücadele için afet yönetimi ve iklim değişikliğine uyum çalışmalarının bütünsel bir anlayışla, birlikte yürütülmesi yaklaşımı.

İklim Riski

Climate Risk

Belli bir bölge ya da bir zaman diliminde klimatolojik istatistiğe dayalı olarak şiddetli hava şartlarının oluşma olasılığı. İklim değişikliği sonucunda doğal sistemin ve insan yaşamının etkilenme riski.

İl Afet ve Acil Durum Yönetim Merkezi

Provincial Disaster and Emergency Management Center

Afet ve acil durumlarda müdahalenin koordine edildiği, 24 saat esasına göre çalışan, kesintisiz ve güvenli bilgi işlem ve haberleşme sistemleri ile donatılan merkez.

İl Siren Kontrol Merkezi (İSKM) *Provincial Siren Control Center*

Bulunduğu ilde kendisine bağlı olan siren birimleri ile diğer yayın sistemlerinin kontrolünü gerçekleştiren merkez.

İletişim Ağı *Communication Network*

Kriz anında koordinasyon sağlanacak kurum/kuruluşlar ve önceden belirlenen temas noktaları ve yetki, sorumluluk, unvan bilgilerinin kayıtlı olduğu sistem.

İletişim Taktikleri *Communication Tactics*

Belirli örgütsel hedeflere ve iletişim hedeflerine ulaşmak için belirlenen stratejinin bir parçası olarak uygulanan eylemler.

İletişim Teknolojileri *Communication Technologies*

Bilgiyi işlemek ve iletmek için kullanılan tüm ekipman ve programlar.

İlk 72 Saat *The First 72 Hours*

Afet ve acil durumlarda ilk tıbbi yardım erişinceye kadar geçen, afetzedelerin kendi başlarına kalabilecekleri ve bu nedenle önceden hazırlık yapılması gereken süreç.

İlk Müdahale *First Response*

Herhangi bir kaza ya da yaşamı tehlikeye düşüren bir durumda, sağlık görevlilerinin tıbbi yardımı sağlanıncaya kadar, hayatın kurtarılması ya da durumun daha kötüye gitmesini önleyebilmek amacı ile olay yerinde, tıbbi araç gereç aranmaksızın mevcut araç ve gereçlerle yapılan ilaçsız uygulama.

İlk Müdahale Ekipleri *First Response Teams*

Olay bölgesinde keşif-tespit, patlayıcı maddeleri zararsız hâle getirme personeli, olay yeri güvenlik, arama-kurtarma, dekontaminasyon, itfaiye ve acil sağlık hizmetlerini yürüten ekiplerin tamamı.

İlk Yardım *First Aid*

Herhangi bir kaza ya da yaşamı tehlikeye düşüren durumda, sağlık görevlilerinin yardımı sağlanıncaya kadar, hayatın kurtarılması ya da durumun daha kötüye gitmesini önleyebilmek amacıyla olay yerinde, tıbbi araç gereç aranmaksızın mevcut araç ve gereçlerle yapılan ilaçsız uygulamalar

İmalat Haritası *Production Plan*

İşletmelerde üretim yapılan yerleri, miktarları, yapılış şeklini, bir sonraki yılın üretim programını, depolanan pasa yerlerini gösteren uygun ölçekli ve üç boyutlu beyan niteliğindeki harita.

İnfodemi *Infodemic*

Kriz anlarında insanların doğru ve güvenilir bilgiye erişemedikleri durumlarda çoğunlukla yanlış bilgi olmakla beraber bilginin gerek olmayan ölçüde çok sayıda ve hızla yayılması.

İnsan Hakları *Human Rights*

Hiçbir ayırım gözetmeksizin tüm insanların sadece insan olmakla sahip olduğu kabul edilen temel hak ve özgürlükler.

İnsan Kaçakçısı *Human Smuggler*

Doğrudan doğruya veya dolaylı olarak maddi menfaat elde etmek amacıyla, yasal olmayan yollardan bir yabancıyı ülkeye sokulmasına veya ülkede kalmasına veya vatandaşlarının ya da yabancıların yasa dışı yollarla yurt dışına çıkmasına imkân sağlayan kişi.

İnsan Kaynaklı Afet *Man-Made Disaster*

İnsan faaliyetlerinin etkisiyle meydana gelen afet.

İnsan Taciri *Trafficker*

Zorla çalıştırma, fuhuşa zorlama, organ ticareti, esarete tabi kılma gibi istismar amacıyla insanların kaçırılmasını, bir yerden bir yere taşınmasını, barınmasını ve teslim edilmesini sağlayan kişi.

İnsan Ticareti *Trafficking in Persons*

Zorlama, kaçırma, hile, aldatma, gücünü kötüye kullanma, kişinin hassasiyetinden yararlanma veya başkası üzerinde denetim yetkisi olan kişilerin rızasını kazanmak için o kişiye veya başkasına kazanç/çıkar sağlama yoluyla kişilerin istismar amaçlı temini, bir yerden bir yere taşınması, devredilmesi, barındırılması teslim alınması.

İnsancıl Hukuk *Humanitarian Law*

Silahlı çatışma sırasında bireylerin korunmasını, insan onuruna ve mirasına saygı gösterilmesini, askerî şiddetin kullanılmasında uyulması gereken esas ve usulleri düzenleyen uluslararası hukuk alt dalı.

İnsani Güvenlik *Humanitarian Security*

İnsanların temel hak ve özgürlüklerinin güvende olması.

İnsani Kriz *Humanitarian Crisis*

Toplumun ya da bir topluluğun sağlık, güvenlik ve refahını olumsuz etkileyen iç veya dış kaynaklı yerel, ulusal ya da uluslararası düzeyde gerçekleşebilecek olaylar.

İnsani Yardım *Humanitarian Aid*

Afetler, savaş ve toplumsal çatışmalar neticesinde ihtiyaç sahibi olan yerlere herhangi bir uluslararası toplumun istikrarı, güvenliği ve sağlığı dışında bir menfaat gözetmeksizin yapılan yardımlar.

İnsani Yardım Lojistiği *Humanitarian Logistics*

Afet ve acil durumlardan etkilenen bölgelere malzeme ve ekipmanların teslimatı ve depolanması.

İnsani Yardım Tedarik Zinciri *Humanitarian Supply Chain*

Afet ve acil durumlardan etkilenen bölge ve insanlara yardım amacıyla malzeme ve ekipmanların tedariki, depolanması, taşınması ve teslimatı süreci.

İnsanlığa Karşı Suçlar

Crimes Against Humanity

Kasten öldürme, kasten yaralama, işkence, eziyet veya köleleştirme, kişiyi hürriyetinden yoksun kılma, bilimsel deneylere tabi kılma, cinsel saldırıda bulunma, çocukların cinsel istismarı, zorla hamile bırakma, zorla fuhuşa sevk etme fillerinin siyasal, felsefi, ırki veya dinî saiklerle toplumun bir kesimine karşı bir plan doğrultusunda sistimli olarak işlenmesi.

İnsansız Hava Aracı (İHA)

Drone/ Unmanned Aerial Vehicle(UAV)

Temel olarak sensörler, GPS modülü, yüksek çözünürlüklü kameralar, algılayıcılar ve benzeri bileşenlerden oluşan yazılımsal olarak uzaktan kontrol edilebilen hava araçları.

İntihar Saldırısı

Suicide Attack

Üzerinde istenilen yer ve zamanda patlatılmak üzere tasarlanmış el yapımı patlayıcı madde bulunan canlılar kullanılarak yapılan saldırılar.

İslam Karşıtlığı / İslamofobi

Anti-Muslim Hatred / Islamophobia

Müslümanların (ya da Müslüman olarak algılanan kişilerin) İslam dinine mensup olmaları nedeniyle ötekileştirilmesi, dışlanması, ayrımcılığa maruz bırakılması.

**İstikamet
Bulucu***Direction
Finding (DF)*

Mevkiyi tam olarak belirlemek için sinyal gönderme işlemi.

İstikrarlı Kriz*Stable Crisis*

Askerî krizde her iki taraf da askerî yetenekleri nedeniyle çok güvende olduğunda ve cezalandırıcı bir karşı saldırı ile yanıt verebileceğinden tamamen emin bir şekilde sürpriz bir saldırıyı bekleyebildiğinde ortaya çıkan durum.

İstilacı Türler*Invasive Species*

Doğal olarak yaşadıkları ekosistemden başka bir ekosisteme giren ve burada aşırı çoğalıp tüm ekosistemi etkisi altına alan türler.

İstinat Duvarı*Retaining Wall*

Çeşitli enkesitlerde olabilen, taş ve beton gibi malzemelerden inşa edilen, toprak veya yapının kaymasını önlemeye yarayan duvar.

**İsyan ve
Ayaklanma***Rebellion*

Belirli bir hedefle kurulu düzene, otoriteye itaat etmemek, kurallara karşı gelmek ve bazı durumlarda organize olarak, örgütlenerek gerçekleştirilen başkaldırma eylemi.

İş Birliği*Cooperation*

Ortak hedef ve menfaatleri olan kişi veya grupların kapasite, faaliyet ve çalışmalarını birleştirmeleri, paydaşlık ilişkisi.

İş Kazası *Occupational Accident*

Sigortalının iş yerinde bulunduğu sırada; işveren tarafından yürütülmekte olan iş veya görevi nedeniyle, sigortalı kendi adına ve hesabına bağımsız çalışıyorsa yürütmekte olduğu iş veya çalışma konusu nedeniyle iş yeri dışında; bir işverene bağlı olarak çalışan sigortalının, görevli olarak iş yeri dışında başka bir yere gönderilmesi nedeniyle asıl işini yapmaksızın geçen zamanlarda; emziren kadın sigortalının, çocuğuna süt vermek için ayrılan zamanlarda; sigortalıların, işverence sağlanan bir taşıtla işin yapıldığı yere gidiş geliş sırasında meydana gelen ve sigortalıyı hemen veya sonradan bedenen ya da ruhen özre uğratan olay.

İş Sağlığı ve Güvenliği *Occupational Health and Safety*

İş yerlerinde faaliyet gösterilen iş nedeniyle oluşabilecek her türlü uzun ve kısa vadeli sağlık problemlerini ortadan kaldırmaya yönelik çalışmaların tümüne verilen isim.

İş Sürekliliği *Business Continuity*

Organizasyon, kurum veya kuruluşların değer yaratan faaliyetlerini felaket, kriz ve afet durumunda, önceden belirlenmiş olan sistematik çerçevesinde yürütebilme becerisi.

İş Yeri Acil Müdahale Planı *Business Emergency Management Plan*

İş yerlerinde meydana gelebilecek acil durumlarda yapılacak iş ve işlemler ile uygulamaya yönelik eylemlerin yer aldığı plan.

İşyeri Sağlık ve Güvenlik Birimi (İSGB)

Workplace Health and Safety Unit

İş yerinde iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerini yürütmek üzere kurulan, gerekli donanım ve personele sahip olan birim.

İtibar Riski

Reputation Risk

Bir kurumun yasal düzenlemelere ve mevzuata uygun davranmaması nedeniyle veya müşteriler, çalışanlar, pay sahipleri, düzenleyici ve denetleyici otoriteler, rakipler, toplum gibi paydaşların kurum hakkında olumsuz düşünceler geliştirmesine sebebiyet vermesinden dolayı, kuruma olan güvenin azalması ya da kurum itibarının zedelenmesi.

İtibar Suikasti

Character Assassination

Belirli bir amaçla ve gerçek dışı isnatlarla hedef kişinin onurunu ve itibarını zedeleme faaliyeti.

İvedi

Urgent

Çabuk yapılması gereken, acil.

İyileştirme

Recovery

Kriz durumundan sonra normal hayata dönüş, toplumun ihtiyaçlarının karşılanması, planların revize edilmesi, sistemlerin güncellenmesi ve kapasitelerinin geliştirilmesi ile itibarın güçlendirilmesi çalışmalarını kapsayan kriz aşaması.

**İzleme
İstasyonu/
Odası**
*Monitoring
Station*

Maden ocağında yer alan, haberleşme, gaz ve personel izleme sistemlerinin bulunduğu oda.

Ji

Kriz Terimleri Sözlüğü

Jandarma İnsanlı Keşif Uçağı

*Gendarmerie
Manned
Reconnaissance
Aircraft*

Görüntü ve istihbarat toplama, arama-kurtarma, keşif, komuta-kontrol, kazazedelerin tespiti ve doğal afetlerde yapılan uçuşlarda havadan keşif yapmak için tasarlanmış ve uyarlanmış, elde ettiği görüntüyü belirlenen merkezlere aktarma kabiliyetine sahip uçak.

Jeoloji

Geology

Yerkürenin oluşumunu ve evrimini, yerküreyi oluşturan malzemeleri, bunların birbirine dönüşümünde etkin olan süreçleri, yerkürenin sığ derinliklerindeki şekil değişimlerine neden olan ve okyanuslar ile kıtaları oluşturan kuvvetleri ve yerküreyi değiştiren süreçleri inceleyen bilim dalı.

Jeolojik Afet

*Geological
Disaster*

Kaynağını yer yüzeyi ya da yer kabuğundaki faaliyetlerden alan deprem, heyelan, kaya düşmesi, volkanik patlama, çamur akıntısı, tsunami gibi doğa kaynaklı olayların yol açtığı afet.

Kk

Kriz Terimleri Sözlüğü

Kabul Edilebilir Risk
Acceptable Risk

İnsanların veya toplumun, mevcut sosyal, ekonomik, politik, kültürel ve teknik koşullar dikkate alındığında, katlanabileceği kayıp ve zararın derecesi.

Kabul Merkezi
Reception Centre

Düzensiz durumdaki sığınmacı veya göçmenlerin ülkeye vardıkları noktada statüleri belirlenirken barınma dâhil insani ihtiyaçlarının karşılandığı merkez.

Kabul ve Barınma Merkezi
Reception Center and Shelter

Başvuru sahibi veya uluslararası koruma statü sahibi kişilerin beslenme, barınma, sağlık, sosyal ve diğer ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla Göç İdaresi Genel Müdürlüğü tarafından kurulan, valiliklerce (il Müdürlüğü) doğrudan işletilen veya kamu kurum ve kuruluşları, Türkiye Kızılay Derneği veya kamu yararına çalışan derneklerden göç alanında uzmanlığı bulunanlarla protokol yapılarak işletirilen merkez.

Kaçak Orman Emvali
Illegal Forest Products

Orman Genel Müdürlüğüne belirlenecek esaslara göre damgaya tabi iken damgasız, nakliye tezkeresine tabi iken nakliye tezkeresiz, faturaya tabi iken faturasız veya sevk irsaliyesiz olan orman ürünleri.

Kaçınılmazlık İlkesi
Principle of Inevitability

Olayın meydana geldiği tarihte bilimsel ve teknik kurallar ve olanaklar gereğince alınacak tüm önlemlere rağmen zararın kısmen veya tamamen meydana gelmesi durumu.

Kadına Şiddet
Violence Against Women

Kadınların cinsiyetleri nedeniyle maruz kaldıkları fiziksel, cinsel, psikolojik acı veya ıstırap veren ya da verebilecek olan her türlü şiddet.

Kaldırma Noktası
Lifting Point

Vinç gibi bir kaldırma cihazının bağlanması için tasarlanmış aparat.

Kamu Bilinci
Public Awareness

Toplumun, özellikle kamu görevlilerinin, herhangi bir konudaki bilinç düzeyi ve farkındalık seviyesi.

Kamu Düzeni
Public Order

Belirli bir ülkede ve belirli bir zamanda asayişin sağlanması, bireylerin ve toplumun çeşitli tehdit veya tehlikelerden korunması ve toplumun sağlıklı bir çevrede yaşamasının sağlanması için gerekli kurallar bütünü.

Kamu Güvenliği
Public Safety

Belli bir ülkede yaşayan insanların, örgütlerin ve kurumların hak ve özgürlüklerinin, refahının tehditlere karşı korunmasını sağlayan bir hükümet işlevi.

Kamu Yararı
Public Interest

Toplumun genel refahını arttıran durumlar.

Kamulaştırma
Expropriation

Mülkiyet hakkının kamu yararı nedeni ile sınırlandırılması ve kamu yararı amacı ile özel hukuk kişilerinin taşınmaz üzerindeki mülkiyet hakkının gerçek bedelinin ödenmesi koşuluyla idareye geçirilmesi işlemi.

Kamuoyu
Public Opinion

Bir konu veya sorun hakkında toplumun düşüncesi ve genel kanısı.

Kamuoyu Oluşturmak
Molding Public Opinion

Bir düşüncüyü yaygınlaştırmak ve halkın dikkatini o düşünce etrafında toplamak ve yoğunlaştırmak.

Kanaat Önderi
Opinion Leaders

Halkın veya grubun fikirlerini, görüşlerini değiştirebilen veya genel olarak oluşmuş fikirleri belirli bir yöne kaydırabilen; bilgi, ikna ve konuşma kabiliyeti bakımından güçlü, etkili ve güvenilir olan insan.

Kanıt
Evidence

Bulguları desteklemek veya ispat etmek üzere toplanan ve kullanılan bilgi ve belgeler.

Kanlı Savaş
*Gory Battle,
Bloody War*

Çok sayıda insanın öldüğü ve yaralandığı savaş.

Kanun Dışı Grev
Illegal Strike

Kanuni grev için aranan şartlar gerçekleşmeden yapılan siyasi, genel ve dayanışma grevi.

Kanun Dışı Lokavt
Illegal Lockout

Kanuni lokavt için aranan şartlar gerçekleşmeden yapılan siyasi, genel ve dayanışma lokavtı.

Kaos
Chaos

Mutlak düzenin olmadığı istikrarsız düzen.

Kapalı Devre Tahlisiye Cihazı
Closed Circuit Breathing Apparatus

Madenlerde ve yer altı çalışmaları esnasında meydana gelen kazalarda, arama ve kurtarma çalışmalarında kullanılan ortam havasından bağımsız çalışan cihaz.

Kapasite
Capacity

Bireylerin, kurumların, insan topluluklarının ya da ülkelerin karşılaşılabilecekleri tehlikeleri öngörme, önleme veya zararlarını azaltma amacıyla sahip olduğu güç ve kaynakların tümü.

Kapasite Analizi*Capacity Analysis*

Tehlike ve riskleri belirleme ile afet ve diğer krizlerde zararların azaltılması amacıyla kullanılacak kapasitelerin ortaya konmasını amaçlayan çalışma.

Kapasite Geliştirme*Capacity Development*

İnsanların, kurum ve kuruluşların; eğitim, farkındalık artırma çalışmaları, sistemlerin geliştirilmesi ve güncellenmesi yolu ile kapasitelerinin artırılması süreci.

Kapsama Alanı*Coverage Area*

Bir sistemin hizmet sunduğu coğrafi etki alanı.

Kar*Snow*

Atmosferdeki su buharının yoğunlaşarak buz kristallerine dönüşmesiyle oluşan, parlak, beyaz, katı ve çok kere altıgen şeklinde olan yağış türü.

Kar Erimesi Seli*Snowmelt Flooding*

İlkbahar aylarında havaların aniden ısınması ve karların hızla erimesinin yol açtığı ani su baskını.

Kar Fırtınası
Snow Storm

Genellikle şiddetli rüzgârlar ve soğuk havayla birlikte oluşan, yoğun kar yağışlı, tehlikeli olabilen meteorolojik olay.

Kar Yüğü
Snow Load

Biriken karların çatılar üzerinde meydana getirdiği ilave yük.

Kara Para
*Dirty Money/
Proceeds Of
Crime*

Yasal olmayan faaliyetler sonucu elde edilen para, mal veya değer.

**Kara Para
Aklama**
*Money
Laundering*

Yasal olmayan yollardan elde edilen mal varlığı değerlerine yasal görüntü kazandırmak amacıyla; mal varlığı değerlerinin niteliğini, kaynağını, yerini, durumunu, hareketini ve kime ait olduğunu saklama, örtme veya olduğundan farklı göstermeye yönelik işlem ve faaliyetler.

Kara Suları
*Territorial
Waters*

Esas hatlardan itibaren en fazla 12 deniz miline kadar uzanabilen, ilgili devletin üzerinde tam egemenliğe sahip olduğu deniz alanı.

Karambol
Collision

Demir yolu taşımacılığında demir yolu vasıtalarının birbirleri ile çarpışması durumu.

Karantina
Quarantine

Bir enfeksiyon ya da kontaminasyonun olası yayılmasını önlemek amacıyla, şüpheli/olası vakaların veya şüpheli yolcu eşyası, konteynerler, taşıtlar veya malların faaliyetlerinin kısıtlanması veya diğerlerinden ayrılması.

Karar Alıcı

Decision Maker

Krizlerde planların hazırlanması ve uygulanması, ilave tedbirler alınması ve kriz aşamalarının yürütülmesinde karar alma haiz ve sorumlu kişi.

Karar Destek Sistemi

Decision Support System

Bir organizasyon içinde analiz yapmaya ve karar vermeye yardımcı olmak için gerekli olan bir dizi ilgili bilgisayar programı ve veri.

Karbonmonoksit Zehirlenmesi

Carbon Monoxide Poisoning

Yapısında karbon bulunan gazların yanması sonucu açığa çıkan renksiz ve kokusuz bir gaz olan karbonmonoksitin solunumu sonucunda genellikle ölümlü neticelenen zehirlenme.

Karışık Akışlar

Mixed Flows

İçerisinde mülteciler, sığınmacılar, ekonomik göçmenler ve diğer göçmenlerin bulunduğu karmaşık nüfus hareketleri.

Karmaşık veya Kompleks Acil Durum *Complex Emergency*

Bir ülke, bölge veya toplumda iç ve dış çatışmalar nedeniyle otoritenin kısmen veya tamamen çökmesi ile meydana gelen, yaygın şiddet ve can kayıplarının olduğu, olağan dışı nüfus hareketlerinin görüldüğü, sosyal ve ekonomik bakımdan yaygın hasar ve büyük ölçekli, çok yönlü insani yardım ihtiyacı bulunan, siyasi ve askerî nedenlerle insani yardımın engellendiği veya insani yardımla görevli kişiler için de güvenlik risklerinin ortaya çıktığı, uluslararası müdahaleyi gerektirebilen, olağan kriz yönetimi sürecinin takip edilemediği acil durum türü.

Karşı İstihbarat *Counter Intelligence*

Yetkili birim veya istihbarat kurumları tarafından gerçekleştirilen, düşman haber alma teşkilatlarının kendilerine karşı bilgi toplama ve elde etmelerini önleme veya elde edilecek bilgiyi manipüle etme faaliyetleri.

Karşı Tarafta İsyan Çıkarma *Revolt on the Opponent*

Aralarında husumet bulunan ülkelerin birbirlerini zayıflatmak amacı ile karşı tarfta ayaklanma çıkartması veya mevcut ayaklanmaları desteklemesi durumu.

Kasırga *Hurricane*

Atmosferde alçak basınç alanlarında oluşan ve kuzey yarım kürede saat ibresinin tersi yönünde, güney yarım kürede ise saat ibresi yönünde kendi etrafında büyük bir hızla dönen, rüzgârları ve sel gibi şiddetli yağmurları olan, kendisine bazen gök gürültülü fırtınaların eşlik ettiği güçlü tropikal siklon.

Katalizör/ Hızlandırıcı *Catalyst*

Kendisi kimyasal olarak değiştirilmeden veya tüketilmeden diğer maddeler arasındaki kimyasal reaksiyonu hızlandıran (katalize eden) madde.

Kaya Düşmesi
Rock Fall

Fiziksel veya kimyasal etkilerle bozulmuş veya parçalanmış, değişik boy ve çeşitteki kaya veya zemin parçalarının, kendiliğinden ya da harici etkilerle aşağı doğru hızla hareket etmesi olayı.

**Kayıt Dışı/
Belgesiz Yabancı**
*Illegal/
Undocumented
Alien*

Uygun belgelere sahip olmayan, yasal olarak belirlenen süreçleri takip etmemiş olan, sahte belge kullanarak ülkeye giriş yapan, yasal belgelerle giriş yaptığı hâlde izin verilen süreyi aşan ve giriş şartlarını ihlal eden yabancı.

Kaza
Accident

Kasıtsız olarak meydana gelen, yaralanma, can veya mal kaybına neden olabilen ani olaylar.

KBRN
CBRN

Kimyasal, biyolojik, radyolojik, nükleer kelime grubunun kısaltması.

**KBRN
Kirlenmesi**
*CBRN
Contamination*

Kimyasal, biyolojik, radyoaktif ve nükleer maddelerin belirli bir bölgeye, kişilere, yapılar, su kaynaklarına ve toprağa bulaşması durumu.

KBRN Olayı
CBRN Incident

Kimyasal, biyolojik, radyoaktif ve nükleer maddelerin kasten veya kazaen yayılmasıyla oluşan, insan ve çevre için zararlı ve tehlikeli durumlar.

**KBRN Risk
Analizi**
*CBRN Risk
Analysis*

KBRN maddelerinin kasten veya kazaen çevreye yayılmasıyla insan sağlığının ve çevrenin zarar görme olasılığının ve bu durum sonucunda oluşabilecek zararın ciddiyet derecesinin değerlendirilmesine ilişkin faaliyetlerin bütünü.

KBRN Riski*CBRN Risk*

İnsan sağlığı ve çevrenin, KBRN maddelerinin kasten veya kazaen çevreye yayılmasından zarar görme olasılığı ve zararın ciddiyet derecesi.

KBRN Silahları*CBRN Weapons*

Kimyasal, biyolojik, radyoaktif ve nükleer maddeleri yaymak için tasarlanan silahlar.

KBRN Tehdit ve Tehlikesi*CBRN Threat and Hazard*

KBRN maddelerinden elde edilmiş silahların terör ve sabotaj eylemleri ile kasten kullanılmasıyla ya da KBRN maddelerinin kazaen çevreye yayılmasıyla oluşan tehdit ve tehlike.

KBRN Terörizmi*CBRN Terrorism*

Kimyasal, biyolojik, radyolojik ve nükleer silahlar kullanılarak gerçekleştirilen terörist eylemler.

KBRN-P*CBRN-e*

Kimyasal, biyolojik, radyolojik, nükleer, patlayıcı kelime grubunun kısaltması.

Kendiliğinden**Tutuşma Sıcaklığı***Autoignition Temperature*

Ateşleme kaynağı (örneğin, kıvılcım veya alev) olmadığına bir maddenin tutuştuğu minimum sıcaklık.

Kent Bilgi Sistemi*Urban Information System*

Kent yönetimine yardımcı olmak, mekânla ilgili karmaşık sorunların çözümünde ve sağlıklı kararların alınmasında kolaylık sağlamak için kurulan ve uygulanan mülkiyet bilgileri, imar planları, altyapı bilgileri, bina, iş yeri, konut, arsa envanterleri, tüm haritaları ile diğer yönetim destek sistemlerini içeren coğrafi bilgi sistemi.

Kentsel Çöküntü Bölgesi

Urban Decline Area

Bir kentin fiziksel, ekonomik ve sosyal açıdan gelişme imkânı kalmamış bölge ya da bölgeleri.

Kentsel Doku Analizi

Urban Texture Analysis

Kentin yerleşimi ve insanların çevreyle etkileşiminin kentsel riskler de göz önünde bulundurularak değerlendirilmesi.

Kentsel Dönüşüm

Urban Regeneration

Kentsel yaşam kalitesinin artırılması amacıyla kent planlamasının sosyal, ekonomik ve toplumsal koşullara göre yeniden ele alınma faaliyeti.

Kentsel Dönüşüm Alanı

Urban Regeneration Area

İmar planı bulunup bulunmamasına bakılmaksızın kentsel yaşam kalitesinin artırılması amacıyla sosyal, ekonomik ve toplumsal koşullara göre kent planlamasının yeniden ele alındığı alan.

Kentsel Risk

Urban Risk

Bir kentte doğal tehlikelerin yanında kentin yerleşimi ve dokusundan kaynaklanan risklerin tümü.

Kentsel Risk Analizi

Urban Risk Analysis

Kentsel yerleşik çevrenin risk faktörleri ile birlikte değerlendirilmesi amacı ile afet tehlikeleri ve senaryoları, kentsel makroform, arazi kullanımı, kentsel doku, yapılaşma, ulaşım ve altyapının oluşturduğu afet risklerinin belirlenmesine yönelik çözümlenme faaliyeti.

Kentsel Risk Yönetimi*Urban Risk Management*

Yerleşim alanlarında meydana gelebilecek sosyal, ekonomik, fiziki ve çevresel risklerin belirlenmesi, bu risklere yönelik önlemlerin uygulanması ve değerlendirilmesini içeren süreç.

Kentsel Yenileme*Urban Renovation*

Çeşitli nedenlerle kentlerin zaman içinde eskimiş, köhnemiş, yıpranmış ve işlevini yitirmiş kesimlerindeki kentsel dokunun değiştirilmesi, ıslah edilmesi, yenilenmesi ve canlandırılarak kente yeniden kazandırılması.

Kesin Hasar Tespiti*Final Damage Assessment*

Afet olayının devam etme olasılığı bulunan durumlarda, genelde ilk olayın üzerinden 10-15 gün geçtikten sonra yapılardaki hasar durumunun ve teknik özelliklerin değerlendirilmesi amacıyla yeniden yapılan hasar tespit çalışması.

Kesintisiz Güç Kaynakları*Uninterruptible Power Supply*

Elektrik enerjisi ile beslenen sistemleri hem şebekede meydana gelen veya gelebilecek çöküntüler, yükselmeler, ani değişiklikler, harmonikler gibi gerilim dalgalanmalarına karşı koruyan hem de enerji kesintisi sırasında enerji üreterek sistemin devamlılığını sağlayan elektronik cihazlar.

Kesintisiz ve Güvenli Haberleşme Sistemi (KGHS)*Uninterrupted and Secure Communication System*

AFAD tarafından kurulan, afet ve acil durum yönetim merkezleri, tehlike uyarı merkezleri ve 112 Acil Çağrı Merkezleri arasında sürekli ve güvenli iletişimi sağlayan haberleşme sistemi.

Kınama*Condemnation*

Üçüncü aktörün açıkça savunmacı tarafın yanında yer alarak saldırganı girişebileceği eylemlerinden caydırabilecek önlemler almasının ön adımı olarak sözsel şekilde saldırganı davranışından ötürü kınaması.

Kırılganlık*Vulnerability*

Mevcut ve potansiyel risklere karşı tepki verme kapasitesini sınırlayan veya riskin gelişimini kolaylaştıran durum ve olaylar.

Kırım*Accident,
Incident*

Bir donanımın geri döndürülebilir hasara uğradığı, yaralanmaların olabileceği, can kaybının yaşanmadığı hadise.

Kırmızı Alarm*Red Alert
Warning*

Hava saldırısı tehlikesi olduğunu belirten 3 dakika süreli dalgalı siren sesi işareti.

Kırmızı Bülten*Red Notice*

Bir ülkenin adli makamlarınca aranan hükümlü, şüpheli veya sanıkların ilgili ülkeye geri verilmesi amacıyla görüldüğü yerde yakalanması için Interpol Genel Sekreterliğince çıkartılan, aranan şahısların açık kimliği ve isnat edilen suça ilişkin adli bilgiler, ilgililerin bulunduğu yer tespit edildiğinde alınması gereken tedbirler ile mevcutsa fotoğraf ve parmak izi fişlerini içeren bir bülten.

Kısa Mesaj Hizmeti*Short Message
Service - SMS*

Mobil cihazlarda işletmeci kodu dâhil olmak üzere toplam 160 karakteri geçmeyen metin tabanlı bir iletişim çeşidi.

Kısıtlı Görüş*Restricted
Visibility*

Görüş kalitesinin ve mesafesinin azalması durumu.

Kısıtlı Saha*Restricted Area*

Gemide güvenlik sebeplerinden dolayı yalnızca görevli personelin girdiği alan.

Kısmi Seferberlik*Partial Mobilization*

Ülkenin bir veya birden fazla bölgesinde uygulanan ve bütün güç ve kaynakların kullanılmasını gerektirmeyen seferberlik hâli.

Kıta Sahaneliği
Continental Shelf

Kıyı devletinin kara ülkesinin denizin altında doğal olarak devam eden deniz yatağı ve onun toprak altında kalan kısmı.

Kıtlık
Famine

Yapılan insani yardımlara rağmen en az beş haneden birinin aşırı derecede gıda ve diğer temel ihtiyaçlardan yoksun olduğu bölgelerde yaşanan aşırı açlık ve yoksunluk durumu.

Kıyı Bölgesi Yönetimi
Coastal Zone Management

Kıyı sularının ve su havzalarının kirlilikten korunması ve azami yararın sağlanması amacıyla yönetimi.

Kıyı Sürüklenmesi
Littoral Drift

Kırılan dalgaların oluşturduğu akıntılarla kumların denize çekilmesi.

Kızılötesi Uydu Görüntüsü
Infrared Satellite Image

Uydu üzerinde bulunan ısıya duyarlı (termal) algılayıcılar ve multispektral kameralar tarafından elde edilen; orman yangınları, okyanus yüzeyindeki sıcaklık değişimi ve bitki hastalıklarında meydana gelen renk değişikliklerinin izlenmesi gibi alanlarda kullanılan yeryüzü görüntülerine verilen isim.

Kimlik Krizi *Identity Crisis*

Kişinin toplumda kendine biçilen rol veya kendi beklentileri ile inşa edilen kimliğin çatışması durumu.

Kimyasal Kaza *Chemical Accident*

İnsan hayatı veya çevre için tehlikeli olan kimyasal maddelerin çevreye kasıtsız olarak yayılımıyla sonuçlanan olay.

Kimyasal Madde *Chemical*

Doğal halde bulunan, üretilen ya da herhangi bir işlem sırasında atık olarak ortaya çıkan veya kazara oluşan her türlü element, bileşik veya karışım.

Kimyasal Savaş Ajamı *Chemical Warfare Agent*

Öldürmek, yaralamak, insanları etkisiz hâle getirmek, bitkisel ve hayvansal besin kaynaklarını, besin stoklarını kirletmek ve yok etmek, ekonomik önemi olan hedefleri işlemez hâle getirmek, kaos ve paniğe neden olmak amacıyla özellikli hedeflere karşı kullanılan, yüksek zehirlilik potansiyeline sahip çeşitli yapılardaki kimyasal madde.

Kimyasal Silah Saldırısı *Chemical Weapons Attack*

Kimyasal silahlar aracılığı ile yürütülen saldırı.

Kimyasal Tehlike *Chemical Hazard*

Canlılar üzerinde tahriş edici, yakıcı, felç edici veya öldürücü etkileri olan, deri, solunum veya sindirim sistemi yoluyla bünyeye girebilen gaz, sıvı ya da katı şekildeki zehirli kimyasal maddelerin kasten veya kazaen çevreye yayılmasına neden olabilecek her türlü tehlike.

Kimyasal Terörizm *Chemical Terrorism*

İnsanları öldürmek veya yaralamak, çevreyi kirliletmek, kaos ve panik yaratmak için kimyasalların toksik özelliklerinin kullanılmasını içeren terörizm biçimi.

Kirleten *Polluter*

Faaliyetleri sırasında veya sonrasında doğrudan veya dolaylı olarak çevre kirliliğine, ekolojik dengenin ve çevrenin bozulmasına neden olan gerçek ve tüzel kişi.

Kirletilmiş Bölge *Contaminated Area*

Kimyasal, biyolojik, radyolojik ve nükleer harp maddelerinin yayılımından sonra kirlenmenin belli bir süre boyunca personel ve malzeme açısından tehlikeli seviyelerde kalabileceği değerlendirilen bölge.

Kirli Balast *Dirty Ballast*

Duran veya seyir hâlindeki tankerden, gemiden veya diğer deniz araçlarından su üzerine bırakıldığında su üstünde veya bitişik sahil hattında petrol, petrol türevi veya yağ izlerinin görülmesine neden olan, su üstünde ya da su altında renk değişikliği oluşturan veya askıda katı madde/emülsiyon hâlinde maddelerin birikmesine yol açan balast suyu.

Kirli Bomba
Dirty Bomb

Çalışma şekli klasik el yapımı patlayıcı madde düzenekleri ile benzerlik gösteren, infilak etmesi durumunda radyolojik maddenin yayılması ile canlıların ölümüne ve ciddi hastalıklara sebebiyet verdiren, toplumda panik havası ve infial yaratmak amacıyla çeşitli terör organizasyonları tarafından kullanılan standart dışı düzenek.

Kirlilik
Contamination

Kimyasal, biyolojik, radyoaktif ve nükleer maddelerin belirli bir bölgeye, kişilere, yapılara, su kaynaklarına ve toprağa bulaşması durumu.

Kirlilik Bildirimi
Pollution Notice

Kirlilik olayının doğasını, kirlilik olayından etkilenen alanı ve halkın sağlığını korumak için yapılması gereken eylemleri açıklayan bildirim.

Kişisel Koruyucu Ekipman
Personal Protective Equipment (PPE)

Kullanıcının vücudunu yaralanmadan korumak için tasarlanmış koruyucu giysiler, kasklar, gözlükler veya diğer giysilerin bütünü.

Kişisel Mevki Göstericisi
Personal Locator Beacon (PLB)

Homing sinyalleri gönderme ve alarm verme için kullanılan kişisel radyo tehlikeli durum göstericisi.

Kitle İletişim
Mass Communication

Belirli bir kaynaktan mesajın tek yönlü olarak kitle iletişim araçları vasıtasıyla büyük bir kitleye iletilmesi süreci.

Kitle İmha Silahı (KİS)*Weapon of Mass Destruction*

Biyosfere, doğal ve insan yapımı yapılara ve/veya çok sayıda insana, altyapıya ve diğer kaynaklara zarar veren yüksek derecede imha yeteneğine sahip silah.

Kitlesele Destek*Mass Care*

Afetten etkilenen kişileri korumak için yapılan eylem.

Kitlesele/ Toplu Göç*Mass/Collective Migration*

Çok sayıda insanın ani göç hareketi.

Klimatolojik Afet*Climatological Disaster*

İklim koşullarından kaynaklanan afet.

Koalisyon*Coalition*

Siyasal rejim özelliklerine göre hükümetin iki veya daha fazla siyasal partinin katılımı ile kurulması.

Komple*Conspiracy*

Bir kişiye ya da kuruluşa karşı diğer insanlarla birlikte o kişiyi ya da kuruluşu güç duruma sokacak gizli planlama faaliyeti.

Komple Teorisi*Conspiracy Theory*

Bir olayın nedenine veya oluş biçimine ilişkin ortaya atılan spekülasyon tahminler.

Komuta Zinciri
Chain of Command

Herhangi bir eylemi hiyerarşik bir düzene tabi kılmak ve bu hiyerarşiyi takip etmek.

Kontrol
Control

Muhtemel bir durumu, olayı, salgını, doğal afeti denetim altına alma ve durumun zararlı hâle gelmesini önleme faaliyeti.

Kontrollü Yakma
Controlled Burning

Önceden saptanan belli bir alandaki vejetasyon ve yanıcı maddeyi uzaklaştırmak/dağıtmak için yapılan yakma işlemi.

Konum Planı
Position Plan

Bir arsa üzerine yapılan yapı veya yapıların alandaki konumu ve alan üzerindeki tesis gibi özel alanları gösteren ve ilgili belediye tarafından onaylanan plan.

Konum Verisi
Location Data

Bir kullanıcının coğrafi koordinatları hakkında bilgiler sağlayan ve çeşitli cihazlar aracılığıyla üretilen coğrafi tabanlı yer verisi.

Konuşlanma
Deployment

Acil müdahale esnasında ekipman ve personelin stratejik olarak yerleştirilmesi.

Konut
Housing

İnsanlar tarafından barınma ve yaşama mekânı olarak kullanılan insan yapımı müstakil ev, apartman gibi bölümler.

Konvansiyonel Savaş
Conventional Warfare

Geleneksel savaş silahları ile simetrik yöntem ve teknikler kullanılarak düzenli yapılarca yürütülen savaş.

**Konvansiyonel
Silah***Conventional
Weapon*

Taraflarca gücü, niteliği bilinen ve klasik olarak kabul edilen, kitle imha silahlarının dışında kalan savaş aracı.

**Koordinasyon
Coordination**

Kriz yönetimi ve iletişimi sürecinde ilgili kişi, birim ve kurumların görev alanlarını belirleyerek uyumlu hareket etmesi ve kriz yönetim sürecinde eş güdüm sağlaması.

**Koordinatör
Coordinator**

Kriz yönetimi ve iletişimi sürecinde ilgili kişi, birim ve kurumların görev alanlarını belirleyerek uyumlu hareket etmesinden sorumlu kişi.

**Korozyon
Corrosion**

İnşaat çeliği ve benzeri metal yapı malzemelerinin maruz kaldıkları nem, su gibi dış etkiler nedeniyle kimyasal bozulmaya uğrayarak özelliklerini kaybetmesi durumu.

**Korsan
Saldırısı
Piracy**

Deniz veya hava araçlarına, araçta bulunan sivillere ve mülklere saldırı ve yağmalama eylemi.

**Koruma
Protection**

İnsan Hakları Hukuku, Uluslararası İnsancıl Hukuku, Göç Hukuku ve Mülteci Hukuku ve ilgili hukuk dallarının ruhu ve lafzına uygun olarak bireysel hak ve özgürlüklere saygı gösterilmesini sağlamak amacıyla gerçekleştirilen bütün faaliyetler.

**Koruma Alanı
Protection Area**

Taşınmaz mal, kültür ve doğa varlıklarının korunması ya da tarihî çevre içinde korunmaları zorunlu olan alan.

Korunma
Protection

Bir tehdit veya tehlikenin neden olacağı zararlardan korunmak için alınan önlem ve gerçekleştirilen faaliyetler bütünü.

Korunma Düzeyi
Protection Level

Bir tehdit veya tehlikenin neden olacağı zararlardan korunmak için alınan önlem ve gerçekleştirilen faaliyetlerin seviyesi ve yoğunluğu.

Kot
Grade

Bir noktanın esas olarak alınan deniz seviyesi düzlemine göre yüksekliğini veya alçaklığını gösteren rakam.

Kovuşturma
Prosecution

İddianamenin kabulüyle başlayıp hükmün kesinleşmesine kadar geçen evre.

Kör Nokta
Blind Spot

Bir radyo vericisinin işaretlerinin yeterince iyi alınmadığı bölge.

Kör/Patlamış Mermi
Unexploded Ordnance (UXO)

Patlamaya hazır hâle getirildikten ve atıldıktan sonra patlamayan ve bu nedenle tehlike yaratan mermi.

Kötü Amaçlı Yazılım
Malware

Bilgisayar ve mobil cihazların işlevini bozmak, kritik bilgileri toplamak, özel bilgisayar sistemlerine erişim sağlamak ve istenmeyen reklamları göstermek amacı ile kullanılan yazılım.

**Kötücül
Bilgi***Malinformation*

Doğru bilgilerin genellikle zarar vermek için paylaşılması veya gizli bilgilerin servis edilmesi durumu.

Krater Gölü*Crater Lake*

Eski volkan kraterlerinin ağzında oluşan küçük göl.

Krip*Creep*

Tektonik kaynaklı gerilmelere bağlı olarak fay zonlarında ve kütle hareketlerinde gözlenen belirli bir yönde, çok yavaş ve kesintisiz olan sürüklenme biçimindeki yer değiştirme hareketi.

Kripto*Crypto*

Verinin güvenli iletilmesi ve saklanması amacıyla şifrelenmesi ve gizli tutulması durumu.

Kritik Altyapı*Critical
Infrastructure*

İşlediği bilgi/verinin gizliliği, bütünlüğü veya erişilebilirliği bozulduğunda can kaybına, büyük ölçekli ekonomik zarara, ulusal güvenlik açıklarına veya kamu düzeninin bozulmasına yol açabilecek bilişim sistemlerini barındıran altyapı.

Kritik Bilgi*Critical
Information*

Güvenlik zafiyeti oluşması durumunda yasal yaptırım uygulanabilecek, içeriğinin yetkisiz personel veya kişiler tarafından görülmesinin kuruma çok ciddi maddi veya manevi zarar vereceği her türlü bilgi/veri.

Kritik Kaynak*Critical Resource*

Afet ve acil durum sırası ve sonrasında can kurtarma, can güvenliği ve normal yaşama geri dönülmesine yönelik hizmetlerin etkin ve hızlı yürütülebilmesi için ön koşul teşkil eden, aynı zamanda miktar, tedarik süresi, tedarik şekli veya ekonomik açıdan tedarikinde zorluk yaşanan/yaşanma ihtimali bulunan kaynaklar.

Kritik Kazanım*Critical Attainment*

Eğitim alanında edinilen önemli bilgi ve nitelikler.

Kritik Tesis*Critical Facility*

Olağanüstü durumlarda toplumun ihtiyaçlarını sürdürmesi için gerekli olan birincil öneme sahip yapı, teknik yapı ve sistem.

Kriz*Crisis*

Beklenmedik bir şekilde meydana gelen ve kısa süre içerisinde stratejik karar alma faaliyetinde bulunulması gereken; ülkenin güvenliğini, kamu düzenini, genel asayiş ve genel sağlığını tehdit eder hâldeki tüm olayların yanı sıra bir bölgede ya da ülkenin tamamında toplumsal hayatı etkileyen afetler, önemli nitelikteki kimyasal ve teknolojik olaylar, ağır ekonomik bunalımlar, göç ve büyük nüfus hareketlerinin ayrı ayrı veya birlikte gerçekleştiği hâller.

Kriz Diplomasisi*Crisis Diplomacy*

Uluslararası ilişkilerin bunalım ve kriz anlarında işletilmesini ifade eden diplomasisi türü.

Kriz Ekonomisi*Crisis Economy*

Kriz dönemlerinde benimsenen ve uygulanan iktisadi politika.

Kriz Emareleri
Indicator of Crisis

Kriz ortaya çıkmadan önce oluşan ve gözlemlenebilen risk göstergeleri.

Kriz Eylem Planı
Crisis Action Plan

Kriz ortaya çıkabilecek konularda sorumluların, eylem ve tedbirlerin belirlendiği özellikli plan.

Kriz İletişimi
Crisis Communication

Kriz hazırlık, kriz anı ve kriz sonrası aşamalarında kamuoyunu doğru ve zamanında bilgilendirme, dezenformasyon, manipülasyon ve kara propaganda ile mücadele, ilgili kurum, kuruluş ve birimlerin koordinasyonu ve ilgili mevzuat ile politika belgelerinde kriz şeklinde tanımlanan tüm hâllere yönelik hazır bulunmaya ve farkındalığın artırılmasına yönelik 360 derece iletişim anlayışıyla yürütülen faaliyetleri kapsayan süreç.

Kriz Karteli
Crisis Cartel

Ekonomik durgunluk ve kıtlık dönemlerinde üretimin ve dağıtımın sekteye uğramaması ve fiyatların belirlenmesi için hükümetler tarafından kurulan kartel.

Kriz Masası
Crisis Desk

Kriz anlarında gerekli, ivedi işlerin yürütülmesi için yetkili kimselerden ve uzman kişilerden oluşturulan kriz yönetim sürecini yürüten ekip.

Kriz Merkezi
Crisis Management Center

Kriz anlarında gerekli, ivedi işlerin yürütülmesi, birimler arası koordinasyonun sağlanması amacıyla oluşturulan yapı.

Kriz Mukabele Harekâtı

Crisis Response Operation (CRO)

Çatışma önleme, barışı koruma veya barış inşa etmeye yönelik gerçekleştirilen operasyonların genel adı.

Kriz Ortamı

Crisis Environment

Krizin gerçekleştiği koşulların tümü.

Kriz Sonrası Evre

Post-Crisis Phase

Kriz aşamasının tamamlanmasını takiben hasar tespit ve iyileştirme çalışmalarını içeren ilgili planların ve sistemlerin revize edildiği kriz aşaması.

Kriz Yönetim Tatbikatı

Crisis Management Exercise

Krizlerin önlenmesi ve kriz yönetim kabiliyetinin geliştirilmesine yönelik usul ve esasların denendiği stratejik, operasyonel ve taktik seviye tatbikatlar.

Kriz Yönetimi

Crisis Management

Kriz öncesinde krize neden olabilecek potansiyel durumların tespiti, takibi, değerlendirilmesi, krizlerin önlenmesi ya da en az kayıpla atlatılması amacıyla yapılan faaliyetler, kriz esnasında sürecin kontrol altına alınması ve normalleşmenin sağlanması ile kriz sonrasında yapılan iyileşme faaliyetlerinin tamamını kapsayan süreç.

Kriz Hazırlık Aşaması

Pre-Crisis Phase

Kriz meydana gelmeden önce gerçekleşen, kriz emareleri takibinin ve krize yönelik plan, eylem planı, kapasite inşası gibi faaliyetlerin gerçekleştirildiği aşama.

Kullanım Hakkı

Right of Use

Bir yapıda kat mülkiyeti bulunanların, ortak malik sıfatıyla paydaşı oldukları yapıdaki genel yerler üzerindeki faydalanma hakkı.

Kumanya

Ready Meal, MRE = Meal Ready-To-Eat (US Army)

Afet ve acil durum sonrasında ilk 72 saat içinde afetzedelerin acil beslenme ihtiyacını karşılamak amacıyla pratik, hijyenik ve sağlıklı koşullarda sunulan beslenme hizmeti türü.

Kuraklık *Drought*

Hava sıcaklığının mevsim normallerinin çok üzerine çıkması ve yıllık yağış ortalamasının ise mevsim normallerinin altına düşmesinin sebep olduğu, barajlar, göller, göletler ve yer altı su seviyesinin uzun süreli yıllık ortalamalarının altına indiği ve insan ve diğer canlılar için yeterli su ve nemin yeterli ölçüde bulunmadığı doğa kaynaklı afet.

Kuraklık Endeksi *Drought Index*

Uzun dönemli meteorolojik gözlem ve kayıtlar esas alınarak aşırı yağışlı ve aşırı kurak dönemleri aylar veya yıllar şeklinde gösteren cetvel.

Kuraklık Yönetim Planı *Drought Management Plan*

Muhtemel kuraklık risklerinin olumsuz etkilerinin kontrolü ve kuraklık problemlerinin çözümüne yönelik olarak kuraklık öncesinde, esnasında ve sonrasında alınacak tedbirleri ihtiva eden yönetim planı.

Kurban *Victim*

Bir suç, kaza, başka bir olay veya eylemin sonucu olarak zarar gören, yaralanan veya öldürülen kişi.

Kurtarma *Rescue*

Afet ve acil durumlarda yaralı olan ya da hayati tehlikesi bulunan, kendi başına kurtulamayan, tehlike altında bulunan kişi, afetzedede veya kazazedenin bulunduğu yerden güvenli bir yere alınması ve kurtarılması faaliyeti.

Kurtarma Alt Merkezi *Rescue Sub Center (RSC)*

Sorumlu yetkililerin özel koşullarına göre son arama kurtarma operasyonunu tamamlamak için kurulmuş olan kurtarma koordinasyon merkezinin emrinde olan birim.

Kurtarma Harekâtı *Rescue Operation*

Kara ve deniz üzerinde tehlike altındaki şahısların aranması ve kurtarılması amacıyla hava ve sath vasıtaları ile özel kurtarma ekipleri ve teçhizatının kullanılması.

Kurtarma Koordinasyon Merkezi *Rescue Coordination Center (RCC)*

Arama ve kurtarma hizmetlerinin efektif bir organizasyonunu sağlamaktan ve arama-kurtarma bölgesi içindeki arama ve kurtarma operasyonlarının yapılmasını koordine etmekten sorumlu birim.

Küresel Kriz *Global Crisis*

Ekonomik, sosyal, kültürel, siyasi ve daha birçok konuda tüm ülkeleri etkileyen savaş, ekonomik gerileme, salgın, aşırı doğa olayları gibi dünya geneline yayılan ve küresel çapta sonuç doğuran kriz.

Küresel Sağlık Krizi *Global Health Crisis*

Ulusal sınırları aşarak dünya geneline yayılan, insan sağlığı ve sağlık sistemi başta olmak üzere küresel çapta olumsuz etki yaratan sağlık krizi.

Kütle Hareketleri *Mass Movement*

Zemin veya kaya kütlelerinin yer çekimi etkisi ve tetikleyici faktörlerle kütleli olarak yer değiştirme olayı.

II

Kriz Terimleri Sözlüğü

Lokal Kullanıcı Terminali*Local User Terminal*

Cospas–Sarsat tarafından gönderilen verici sinyallerini alan, vericilerin mevkilerini belirlemek için onları kullanan ve sinyalleri gönderen karadaki alıcı istasyon.

Lokavt*Lockout*

İş yerinde faaliyetin tamamen durmasına sebep olacak şekilde, işveren veya işveren vekilinin kendi teşebbüsü ile veya bir işveren kuruluşunun verdiği karara uyarak işçilerin topluca işten uzaklaştırılmasıdır.

Mm

Kriz Terimleri Sözlüğü

**Maddi Hasarlı
Trafik Kazası**

*Property
Damage
Only Traffic
Accident*

Bir aracın başka bir araç veya direk, ağaç veya bina gibi diğer sabit veya hareketli engellere çarpması neticesinde maddi hasar ile sonuçlanan trafik kazası.

Maden Kazası

*Mining
Accident*

Maden ocağında madenlerin aranması, çıkarılması, işlenmesi, işleme tabi tutulması, biriktirilmesi sırasında ve sonrasında veya maden atıklarından kaynaklı meydana gelen kaza.

Magnitüd

Magnitude

Depremin ortaya çıkardığı toplam enerjiyi karakterize eden, aletsel ölçüm ve hesaplama sonucunda bulunan ve depremin büyüklüğü olarak da ifade edilen değer.

**Mahallî Bekleme
Noktası**

*Local Waiting
Point*

Tehlikenin henüz önemli boyutlara ulaşmadığı hâllerde kurtarma ve yangınla mücadele ekiplerinin yangın istasyonu veya yakın çevresinde hazırlıklı olarak beklediği yer.

Mali Kriz
Fiscal Crisis

Devletin harcamaları ve vergi gelirleri arasındaki açığı kapatamaması; finans ve bankacılık sistemi dalgalanmalarıyla iç ve uluslararası ödeme ve diğer taahhütlerin süreklilik arz edecek şekilde yerine getirilememesi; para değeri istikrarının sürdürülememesi.

Malullük Derecesi
Degree of Disability

Kişinin %100 olarak kabul edilen vücut bütünlüğündeki eksiklik oranı.

Manipülasyon
Manipulation

Başkalarının algılarını, fikirlerini, tutum davranışlarını ona hissettirmeden çeşitli taktikler ile aldatma yoluyla değiştirmeye yönelik oluşturulan davranışlar.

Maruz Kalma
Exposure

Olumsuz bir etkiye karşı potansiyel duyarlı olmak veya bir riske karşı savunmasız bulunmak.

Mayday
Mayday

Radyo iletişiminde tehlike mesajı vermek için kullanılan kelime.

Mecra
Channel

Stratejik iletişim bağlamında mesajın verildiği ortam ya da kanal.

**Medikal
Kurtarma***Medical Rescue*

Afetlerde ve acil durumlarda, hasta ve yaralılara sağlık personeli tarafından olay yerinde başlatılan ve uygun sağlık tesisi veya ekiplerine teslim edilinceye kadar devam eden acil tıbbi müdahale.

**Medya
Manipülasyonu***Media
Manipulation*

Medya organlarının, kamuoyu algısını bir kişi veya grup lehine ya da aleyhine etkilemeye yönelik gerçekleştirdikleri faaliyet.

**Medya
Okuryazarlığı***Media Literacy*

Çeşitli türden medya mesajlarına erişebilme, erişilen medyaları eleştirel bakış açısıyla çözümlenip değerlendirebilme ve kendi medya iletilerini üretebilme becerisi.

**Medya Yayın
Merkezi (MYM)***Media
Broadcasting
Center*

Haber Alma ve Yayma Sistemi'nden alınan tehlike haberlerinin basın ve yayın araçlarıyla (radyo, televizyon vb.) halka duyurulmasını sağlayan uç birim.

Mekânsal Veri *Spatial Data*

Koordinat, adres gibi konum bilgisi içeren veya harita üzerinde bir konuma bağlanmış olan, mekâna ilişkin her türlü veri.

Menfi Güvenlik Garantileri *Negative Security Assurances*

Nükleer silah sahibi bir devletin nükleer silah sahibi olmayan devletlere karşı nükleer silah kullanmayacağına veya kullanmakla tehdit etmeyeceğine dair verdiği garanti.

Merkez Üssü/ Üst Merkez *Epicenter*

Deprem odak noktasının yeryüzündeki iz düşümü.

Mesajlı Uyarı Sistemi *SMS Warning System*

Afet ve acil durumlarda, tehdit altındaki yerleşim merkezlerinde yaşayan halkı GSM üzerinden uyararak amacı ile AFAD tarafından kurulan sistem.

Meşruiyet Krizi *Legitimation Crisis*

Bir toplumda idari fonksiyon, devlet kurumları ve yöneticilere karşı güvenin sağlanamadığı durum.

Meta Veri *Metadata*

Verinin kimler tarafından ne zaman oluşturulduğu, güncellendiği gibi veriyi açıklayıcı ve tanımlayıcı bilgilerin tümü.

Metan Gazı *Methane Gas*

Çürümekte olan karbonlu maddelerden ve maden çalışmaları sırasında açığa çıkan, ölümcül patlamalara sebep olan, havada sarı renkte alevle yanan, renksiz ve kokusuz bataklık gazı olarak da bilinen gaz.

Meteoroloji *Meteorology*

Dünya atmosferinin yapısını, kimyasal, fiziksel ve dinamik süreçlerini ve yaşamla etkileşimlerini inceleyen, su, hava, iklim gibi atmosferik olayların değişimlerini ölçen, izleyen, modelleyen ve öngören bilim dalı.

Meteorolojik Afet *Meteorological Disaster*

Sıcaklık, yağış gibi atmosferik olayların yol açtığı sel, don, buzlanma, dolu, sıcak ve soğuk hava dalgası, orman yangınları, hava kirliliği, çığ, yıldırım, tayfun, tipi, hortum, kuraklık gibi doğa kaynaklı afet.

Meteorolojik Kuraklık *Meteorological Drought*

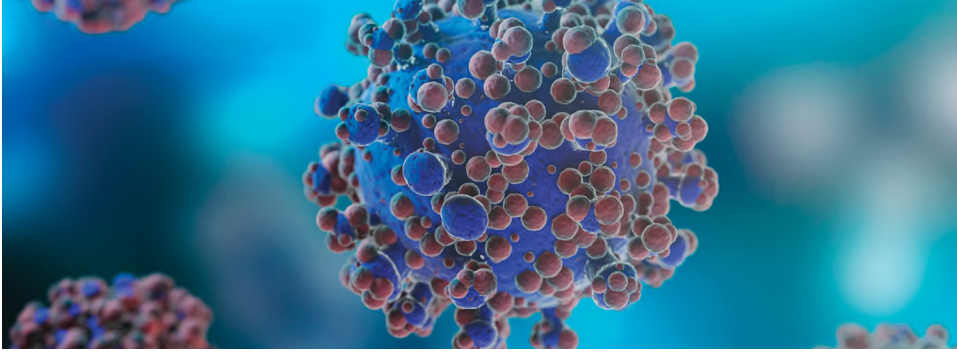
Belli bir gözlem dönemi için belli bir bölgede yağış miktarının ortalamanın altında gerçekleşmesi.

Mezenformasyon *Misinformation*

Yanlış bilginin herhangi bir kasıt olmadan paylaşılması.

Mikrodeprem *Micro Earthquake*

Büyüklikleri 3 ve altında olduğundan kolayca hissedilemeyen, ancak sismik kayıt cihazları tarafından kaydedilen deprem.

Mikroorganizma
Microorganism

Mikroskopik boyutlarda herhangi bir organizmaya verilen isim.

Millî Alarm Sistemi
National Alarm System

Millî güvenliğimize yönelik tehditler karşısında devletin bekasının sağlanması hedefi doğrultusunda zamanında ve koordineli olarak uygulanan seçenekler ile tedbirlerin bütününe içeren sistem.

Millî Alarm Sistemi Tedbirleri
National Alarm System Measures

Millî Alarm Sistemi'nde yer alan Güvenlik Alarm Seviyeleri, Önleyici Hareket Tarzları, Alarm Mukabele Tedbirleri, Baskına Karşı Askerî Tedbirleri ve Karşı Tecavüz Tedbirleri.

Millî Alarm Sistemi Uygulama ve Eş Güdüm Kurulu
National Alarm System Implementation and Coordination Board

Millî Alarm Sistemi'nin işletilmesi ve geliştirilmesi amacıyla teşkil edilen kurul.

Millî Güvenlik*National Security*

Devletin anayasal düzeninin, millî varlığının, bütünlüğü-nün, milletlerarası alanda siyasi, sosyal, kültürel ve eko-nomik dâhil bütün menfaatlerinin ve ahdî hukukunun her türlü dış ve iç tehditlere karşı korunması ve kollanması.

Millî Güvenlik Siyaseti*National Security Policy*

Millî güvenliğin sağlanması ve millî hedeflere ulaşılması amacı ile tespit edilen iç, dış ve savunma hareket tarzla-rına ait esaslar.

Millî Güvenlik Stratejisi*National Security Strategy*

Devletin anayasal düzeninin, millî varlığının, bütünlüğü-nün, milletlerarası alanda siyasi, sosyal, kültürel ve eko-nomik dâhil bütün menfaatlerinin ve ahdî hukukunun her türlü dış ve iç tehditlere karşı korunması ve kollanmasına yönelik izlenecek yol ve yöntem.

MM Deprem Şiddet Cetveli*Modified Mercalli Earthquake Intensity Scale*

1931 yılında Amerikalı sismologlar Wood ve Neuman ta-rafından Mercalli şiddet cetvelinin değiştirilmesiyle oluş-turulan cetvel.

Mobil Alarm Sistemi*Commercial Mobile Alarm System - CMAS*

Afet, acil durumlar ile kamu düzenine, millî güvenliğe ve ulusal siber güvenliğe tehdit oluşturabilecek durumlarda, gerekli teknik özellikleri haiz cihazlara sahip kullanıcıların uyarı bildirimleri almalarını sağlayan, ETSI TS 122 268 standardına veya bu standardın yerini alan ulusal ve uluslararası standartlara uygun sistem.

Mobil Harekât Merkezi

Mobile Operations Center

(Jandarma Genel Komutanlığı Mobil Harekât Merkezi) Doğal afetlerde, toplumsal olaylar ve terör olayları gibi kriz anlarında olay yerinde bulunan Jandarma unsurları ile Jandarma Genel Komutanlığı karargâh ve diğer kurumlar arasında koordineyi sağlayan bir birim.

Mobil Koordinasyon Merkezi

Mobile Coordination Center

Afet ve acil durumun yaşandığı bölgede hareket edebilen, acil durum merkezi işlevi gören, olayın yönetilmesinde eş güdümü sağlayan saha ofisi.

Mobil Mutfak

Mobile Kitchen

Bir araç ile çekilerek istenilen bölgede hizmet vermek üzere tasarlanmış konteyner veya karavan tipi mutfak ekipmanı.

Mobil Sağlık Ünitesi

Mobile Health Unit

Afet ve acil durumlarda ve insani yardım faaliyetlerinde verilecek olan hizmetin türüne göre, sağlık otoritesi tarafından bölgeye yönlendirilen, gerektiğinde yeri kolaylıkla değiştirilebilen, hareketli her türlü araç gereç ve donanımı kapsayan sağlık ünitesi.

**Mobil Veri
Merkezi**
*Mobile Data
Center*

Küçük ve mobil bir tesiste, genellikle standart bir nakliye konteynerinde tasarlanmış ve paketlenmiş bir veri merkezi türü.

**MSK Deprem
Şiddet Cetveli**
*MSK
Earthquake
Intensity Scale*

Avrupa kıtasındaki deprem özellikleri, yapı türleri ve hasar sonuçları esas alınarak Medvedev, Sponheur ve Karnik adlı bilim insanları tarafından 1964 yılında geliştirilmiş ve Avrupa Sismoloji Komisyonu tarafından onaylanmış 12 (XII) derecelik deprem şiddet cetveli.

Muafiyet
Exemption

Bir kişi veya grubun bir uygulama veya yükümlülüğün dışında bırakılması.

Mukavemet
Resistance

Devletin, tehditlerin etkilerine karşı koyabilme imkân ve kabiliyeti ile mezkûr etkilerden devletin ve toplumun zarar görmeden veya en az zararla çıkarılarak avantajı ele alma yeteneği.

Mücvir Alan
*Municipal
Adjacent Area*

Belediye sınırlarına komşu olup kentin ilerideki gelişmesi bakımından gerekli görülen ve imar mevzuatı bakımından belediyelerin denetim ve sorumluluğuna verilmiş olan sınır komşusu alan.

Mücbir Sebep
Force Majeure

İnsan kontrolü dışında gelişen bir sorumluluğun, yükümlülüğün yerine getirilmesine veya bir anlaşmaya uyulmasına engel teşkil eden olay ve durum.

**Müşterek
Kurtarma
Koordinasyon
Merkezi**

*Joint Rescue
Coordination Center*

Denizdeki ve havadaki arama ve kurtarma olaylarından sorumlu arama koordinasyon merkezi.

Mütakabiliyet
Reciprocity

İki devletin birbirlerine tanıdıkları öncelik ve ayrıcalıklarda karşılıklılık esasını gözetmeleri.

Müzakere
Negotiation

Krizin tarafları arasında gerginlik yaratan konunun barışçıl, diplomatik ve siyasi yöntemler kullanılarak ele alınması süreci.

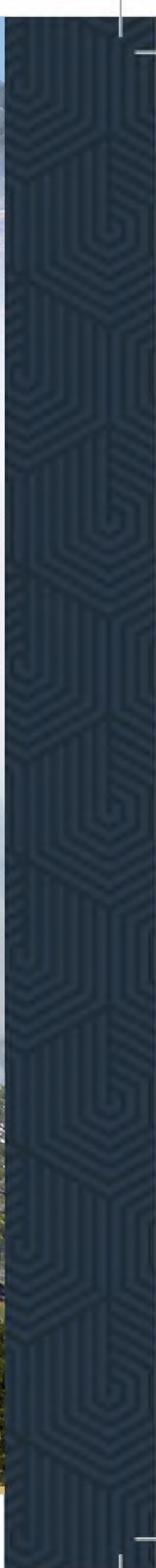
Nn

Kriz Terimleri Sözlüğü

**NATO Sivil
Uzmanı**
*NATO Civil
Expert*

Sivil olağanüstü hâl planlaması alanlarında sivil kaynakların kullanımı hususunda İttifak'a, müttefik ve ortak ülkeler ile planlama gruplarına yardım ve tavsiyede bulunmak üzere, ülkelerin NATO'ya önerdiği isimler arasından seçilerek NATO Sivil Olağanüstü Hâl Planlama Komitesi tarafından görevlendirilen NATO Gizli gizlilik dereceli şahıs güvenlik belgesini haiz uzman personel.

Oo

Kriz Terimleri Sözlüğü

Odak Noktası*Focal Point*

Depremde enerjinin açığa çıktığı noktanın yeryüzünden en yakın mesafesi.

Oksijenli Ferdi Kurtarıcı*Oxygen Self-Rescuer*

Madenlerde ve yer altı çalışmaları sırasında aniden oluşan toksik gazlar ve/veya oksijen eksiliğine karşı koruma sağlayan araç.

Olağanüstü Durum Kurtarma Merkezi*Disaster Recovery Center*

Olağanüstü Durum Kurtarma Merkezi (TÜBİTAK Felaket Kurtarma Merkezi (FKM) olarak çeviri yapmıştır), kurumun bir felaket yaşaması durumunda, mevcut bilişim teknolojileri hizmetlerinin en az kayıp ile tekrar çalışabilmesini sağlayacak şekilde hazırlanmış merkez.

Olağanüstü Hâl*Stage of Emergency*

Savaş, savaşı gerektirecek bir durumun baş göstermesi, seferberlik, ayaklanma, vatan veya Cumhuriyet'e karşı kuvvetli ve eylemli bir kalkışma, ülkenin ve milletin bölünmezliğini içten veya dıştan tehlikeye düşüren şiddet hareketlerinin yaygınlaşması, anayasal düzeni veya temel hak ve hürriyetleri ortadan kaldırmaya yönelik yaygın şiddet hareketlerinin ortaya çıkması, şiddet olayları nedeniyle kamu düzeninin ciddi şekilde bozulması, tabii afet veya tehlikeli salgın hastalık ya da ağır ekonomik bunalımın ortaya çıkması hâllerinde yurdun tamamında veya bir bölgesinde, süresi altı ayı geçmemek üzere Cumhurbaşkanınca ilan edilen durum.

Olası Maksimum**Hasar**

*Probable
Maximum
Damage*

Bir riski sigorta ederken göz önüne alınması gereken yüksek hasar senaryolarına ilişkin değerlendirme.

Olası Maksimum**Taşkın**

*Probable
Maximum Flood*

En büyük yağış ve en ileri seviyede yüzey akışı oluşturacak tüm faktörlerin bir araya gelmesiyle oluşabilecek en büyük taşkın.

Olasılık

Probability

Risk yönetiminde öngörülen riske ilişkin seviyenin belirlenmesinde kullanılan, bir olayın olabilme ihtimalini ifade eden kavram.

**Olasılık
Yöntemi**

*Probability
Method*

Bir olayın meydana gelme ihtimalini belirlemek için kullanılan modelleme ve hesaplama yöntemi.

Olay

Incident, Event

Ortaya çıkan, oluşan durum; ilgiyi çeken veya çekebilecek nitelikte olan her türlü iş, hadise ve vaka.

**Olay Komuta
Sistemi**

*Incident
Command
System*

Tüm tehlikeler ve her düzeydeki acil müdahale durumunun yönetiminde, müdahale edilen olay için eldeki imkânları en doğru ve etkin şekilde kullanabilmek amacıyla oluşturulan geçici ve dar kapsamlı bir modüler taktik acil yönetim sistemi.

**Olay Yeri
Koordinatörü**

*On-Scene
Coordinator (OSC)*

Belirlenmiş bir alanda arama ve kurtarma işlemlerini koordine etmek üzere görevlendirilen kimse.

**Ormanda
Kimyasal
Mücadele**

*Chemical
Control in the
Forest*

Zararlı organizmaları temas, solunum veya sindirim yoluyla etkileyen bitki koruma ürünleri kullanılarak yapılan mücadele.

**Ormanda
Mekanik
Mücadele**

*Physical Control
in the Forest*

Zararlı böceklerin yumurta, larva, nimf, pupa ve erginlerini yakalamak, toplamak, yok etmek ve zarar gören orman bitkilerini alandan uzaklaştırmak ve/veya imha etmek şeklinde yapılan mücadele.

**Ormanda Zararlı
Organizma**

*Harmful
Organism in
the Forest*

Orman bitkisi ve bitkisel ürünleri ile tohumlarına zarar veren bitki, hayvan veya patojenik ajanların tür, streyn veya biyotipleri.

**Ormansızlaşma
Deforestation**

İnsan müdahalesiyle, zararlı organizmalarla (böcek, bakteri, virüs, nematod, mantar, vb.) orman alanlarının ormansız alanlara dönüşmesi durumu.

**Ortak
Güvenlik**
*Common
Security*

Kitle imha silahları, nükleer tehdit, askerî güç ve şiddet tehdidi olmadan insanların ve devletlerin korunduğu durum.

**Otomatik
Tanımlama
Sistemi**
*Automatic
Identification
System*

Gemiler ve gemi trafik sistemleri tarafından, özellikle gemiler görünürde değilken, denizdeki gemileri tanımlamak için kullanılan sistem.

Öö

Kriz Terimleri Sözlüğü

Ölüm Geliri

*Survivor's
benefit /
pension*

İş kazası veya meslek hastalığı sonucu veya sürekli iş göremezlik geliri almakta iken ölen sigortalının hak sahiplerine bağlanan gelir.

**Ölüm Toptan
Ödemesi**

*Full refund of
contributions*

Ölen sigortalıların hak sahiplerine ölüm aylığı bağlanamaması durumunda, sigortalı adına bildirilen veya sigortalının ödediği malullük, yaşlılık ve ölüm sigortaları primlerinin hak sahiplerine bir defaya mahsus olarak ödenmesi.

Ölüm Yardımı

Death Grant

Emekli, adi malullük veya vazife malullüğü aylığı alanların ölümü hâlinde, ödenen nakdi yardım.

**Ölümlü
Trafik Kazası**

*Fatal Traffic
Accident*

Bir aracın başka bir araç, yaya veya ağaç, direk, bina gibi diğer sabit veya hareketli engellere çarpması neticesinde, kazaya karışan araçlar içerisinde bulunan sürücü veya yolculardan biri veya birkaçının ya da araç dışında bulunan diğer insanlardan biri veya birkaçının can kaybı ile neticelenen trafik kazası.

Önlemler Alan

*Area for
Preventive
Actions*

Doğa kaynaklı afet tehlikeleri ve arazinin jeoteknik özellikleri nedeniyle yerleşime açılmadan önce yapısal veya yapısal olmayan önlemler alınmasını gerektiren alan.

Önleyici Hareket Tarzları

Preventive Measures

Muhtemel veya oluşmakta olan gerginlik ve kriz hâlinin sona erdirilmesi veya millî menfaatler doğrultusunda çözümlenmesi ile çatışmaya dönüşmesinin önlenmesine yönelik siyasi, askerî, diplomatik, iktisadi, beşerî ve stratejik iletişim alanlarındaki politika seçenekleri.

Örnek Numune Alma Sampling

Analiz için bir şeyden örnek alma eylemi veya süreci.

Ötrofikasyon *Eutrophication*

Suların besin maddelerince özellikle azot ve/veya fosfor bileşiklerince; alg ve daha yüksek yapıtlı bitkilerin üremesini hızlandıracak, böylece sudaki canlıların dengesini bozacak ve su kalitesinde istenmeyen bozulmalara yol açacak şekilde zenginleşmesi.

Pp

Kriz Terimleri Sözlüğü

Pandemi
Pandemic

İnsanlığın büyük bir kısmını etkileyen ve kolayca yayılan bulaşıcılığı yüksek hastalıklar.

Panik
Panic

Endişe ve korku hâlinde mantık dışı hareketleri beraberinde getiren durum.

PAN-PAN
Pan-Pan

Aciliyet mesajı vermek için kullanılan uluslararası standart acil durum sinyali.

Paramedik
Paramedics

Ambulans ve acil bakım teknikerinden oluşan, acil durumdaki yaralıya ya da hastaya yardım eden sağlık ekibi.

Paratoner
Lightning Rod

Birbirine iletken kablo ile bağlı metal çubuk ve toprakla temas eden bir metal çubuktan oluşan ve yapıları yıldırım düşmesine karşı koruyan sistem.

Parlama Noktası
Flash Point

Bir sıvının yüzeyinde tutuşmaya yetecek kadar buhar verdiği en düşük sıcaklık.

Partiler Üstü *Nonpartisan*

Bir ülkenin siyasi partilerin savunduğu görüş ve politikaların üzerinde olan çıkarları.

Patenta *Ship Sanitation Certificate*

Geminin mevcut mürettebatının, taşıdığı yolcuların ve hareket limanının sağlık durumlarını gösteren, gemide halk sağlığı riski şüphesi bulunmadığını, geminin uğradığı limanlarda uygulanan sağlık tedbirleriyle ilgili bilgileri kapsayan ve limandan ayrılmasında sağlık yönünden sakınca olmadığını gösteren belgenin verilmesi işlemi.

Patlama *Explosion*

Muhteviyatında yakıt ile oksijen barındıran enerjik malzemelerin ani olarak kimyasal tepkimesi sonucu yüksek ısı, şok ve basınç gibi etkilerini ortaya çıkararak mevcut hacminden daha büyük hacme dönüşmesi olayı.

Patlayıcı *Explosive*

Kimyasal enerjinin çok hızlı bir şekilde serbest kalmasını sağlamak için kasıtlı olarak üretilen malzeme.

Patlayıcı Madde *Explosive Material*

Harp maksatları için kullanılan bütün patlayıcıları, silah sevk sistemlerini, patlayıcı ihtiva eden ordu donatım malzemelerini, nükleer silahları ve kimyasal maddeleri de içeren; uçak bombaları, harp başlıkları, güdümlü ve balistik füzeler, el bombaları, roketler, ağır silah mühimmatları, mayınlar, el yapımı patlayıcılar, torpidolar, su bombaları, tahrip kalıpları, payroteknik malzemeler, kesici veya sevkediciler, elektronik patlayıcılar ile benzer şekilde patlama sonucu kişide ölüm veya yaralanma, teçhizat ve binalarda hasara sebep olabilecek her türlü madde.

Patlayıcı Maddeleri Zararsız Hâle Getirme Personeli

Explosive Ordnance Disposal Personnel

Patlayıcı maddeleri zararsız hâle getirme konusunda gerekli eğitimi almış, diploma veya sertifikası ilgili eğitim kurumu veya komutanlık tarafından onaylanmış ve bu konuda görevlendirilmiş personel.

Patlayıcı Ortam

Explosive Atmosphere

Yanıcı maddelerin gaz, buhar, sis ve tozlarının atmosferik şartlar altında hava ile oluşturduğu ve herhangi bir tutuşturucu kaynakla temasında tümüyle yanabilen karışımlar.

Paydaş

Stakeholder

Herhangi bir kurumun girdi ve çıktılarından etkilenen kişi, grup ya da kurumlar.

P-Dalgası

P Wave

Cisim dalgalarının kayıt yapan istasyonlara varan ilk türü.

Petrol Savaşları

Oil Crisis / Oil Wars

Petrolün, kömürün yerini almasından kaynaklı çıkan savaşlar.

Planlama

Planning

Herhangi bir işin fiilî aşamasına geçilmeden önce tasarlanması.

Pnömatik

Pneumatic

Hava basıncıyla çalışan cihaz.

Poliklorobifenil
*Polychlorinated
Biphenyls (PCBs)*

Sanayide çeşitli kullanım alanı olan oldukça toksik, zehirli ve potansiyel olarak kanserojen cilt hastalıklarına neden olduğu bilinen çevresel kirleticiler.

Prestij Krizi
Prestige Crisis

Herhangi bir kişi ya da kurumun saygınlığını hedef alan ve saygınlığına tehdit oluşturan kriz türü.

Proaktiflik
Proactivity

Herhangi bir problem ortaya çıkmadan önce gerekli tedbirleri almak ve problem ortaya çıktığında problemi çözmek için aktif rol izlemek.

**Psikolojik
Trauma**
*Psychological
Trauma*

Aşırı korku ve dehşetle tepki verilen ölüm, yaralanma veya kişisel bütünlüğün tehdit edildiği olay, sarsıntı.

**Psikososyal
Müdahale**
*Psychosocial
Intervention/
Response*

Afetlerden etkilenen bireylerin, normal yaşantılarına geçiş sürecini hızlandırmaya yardımcı olan, bireylerin ve toplumun var olan gereksinimlerini tespit ederek olası afetlerle başa çıkma ve müdahale edebilme kapasitelerinin yanı sıra iyileşme becerilerinin de artırılmasına yönelik faaliyet ve hizmetlerin tümü.

**Psikososyal
Müdahale Aracı**
*Instrument for
Psychosocial
Intervention*

İhtiyaç ve kaynak değerlendirmesi, psikolojik ilk yardım, sevk etme ve yönlendirme, bilgi merkezi oluşturma, toplumu harekete geçirme, sosyal projeler, eğitimler gibi psikososyal müdahalede ihtiyaç duyulan araçların tümü.

Rr

Kriz Terimleri Sözlüğü

Radar Görüntüsü*Radar Imagery*

Radyo dalgalarından yararlanarak uzaktaki nesnelerin mesafe ve hızlarını ölçmek için kullanılan görüntü.

Radyasyon*Radiation*

Bir kaynaktan elektromanyetik dalgalar veya parçacıklar biçimindeki enerji salınımı veya aktarımı.

Radyasyon Dozu*Radiation Dose*

Radyoaktif bir kaynaktan veya radyoaktif bir ortamdan birim zamanda ortama yayılan radyasyonun yoğunluğu veya miktarı.

Radyoaktif*Radioactive*

Kendiliğinden ve sürekli olarak iyon veya iyonlaştırıcı radyasyon yayan madde.

Radyoaktif Serpinti*Radioactive Fallout*

Nükleer patlama sonucu çeşitli yollarla yeryüzüne inen radyoaktif parçacıkların tümü.

Radyoaktif**Serpinti İkazı/****Kimyasal Saldırı Tehlikesi İkazı***Radiological Fallout Warning / Chemical Attack Warning*

3 dakika süreli kesik siren sesi ile duyurulan radyoaktif serpinti tehlikesini ya da kimyasal saldırı tehlikesini işaret eden siyah ikaz.

Radyolojik Tehlike*Radiological Hazard*

Nükleer veya diğer radyolojik ışınım kaynaklarının çevreye yaydığı, radyoaktif maddelere bağlı olarak canlılar üzerinde oluşan zararlı veya ölümcül tehlike.

**Randevu
Noktası***Rendezvous
Point*

Acil duruma müdahale edecek personel ve araçların uçak kaza-kırımında olay yerine gitmeden önce talimat almaları için belirlenmiş yer.

Ray Kırılması*Rail Fracture*

Demir yolu ray bütünlüğünün kaybolması durumu.

Reaktif*Reactive*

Diğer kimyasallarla kolayca reaksiyona giren madde.

Reaktiflik*Reactivity*

Bir olayın yaşanmasından sonra harekete geçilmesi, önlem alınması ve strateji belirlenmesi durumu.

Referans Alan*Reference Area*

Yer üstü sularında, insani faaliyetlerden kaynaklı baskıların olmadığı veya bu faaliyetlerin etkilerinin sucul ekosistemin işleyişini bozmadığı, doğala yakın özellikteki alan.

Rehabilitasyon*Rehabilitation*

Bir kimsenin iş yapmaya engel durumunun giderilmesi, hasara uğramış veya fonksiyonunu kaybetmiş hizmetlerin, altyapının ve binaların kısa sürede onararak çalışabilir hâle getirilmesi faaliyetleri.

Restorasyon
Restoration

Dünyada nadir görülen doğal çevreleri ve yapıları koruyabilme ve gelecek nesillere ulaştırabilme amacıyla, mümkün olduğunca çok az müdahale ile onarma işi.

Revizyon Planı
Revision Plan

Önceden hazırlanan mevcut koşullarda kullanılamaması veya yetersiz olması durumunda planın tamamı veya büyük bir kısmının yenilenmesi sonucu elde edilen plandır.

Rezervuar
Reservoir

İçinde enfeksiyöz etkenin doğal bir şekilde yaşadığı ve varlığı halk sağlığı riski oluşturabilen bir hayvan, bitki ya da madde.

Richter Ölçeği
Richter Scale

Bilim adamı Charles Francis Richter tarafından geliştirilen ve depremlerin aletsel büyüklüğünü tanımlamak için kullanılan ölçek.

Risk
Risk

Doğa ve insan kaynaklı tehlikelerin yol açabileceği yaralanma, ölüm, mal kaybı, ekonomik aktivitenin sekteye uğraması, çevrenin zarar görmesi gibi istenmeyen sonuçların ortaya çıkma olasılığı.

Risk Algısı
Risk Perception

Spesifik bir kaza ya da tehlikeli olayın meydana gelme olasılığı ve kişiyi ne derecede ilgilendirdiği ya da endişelendirdiğinin öznel bir değerlendirmesi.

Riskli Alan
Risky Area

Genel olarak risk tespit edilen, özel olarak zemin yapısı veya üzerindeki yapılaşma sebebiyle can ve mal kaybına yol açma riski taşıyan, Cumhurbaşkanınca kararlaştırılan alan.

Riskli Yapı
*Risky
Construction*

Riskli alan içinde veya dışında olup ekonomik ömrünü tamamlamış olan ya da yıkılma veya ağır hasar görme riski taşıdığı ilmî ve teknik verilere dayanılarak tespit edilen yapı veya yapılar.

**Röle
(Tekrarlayıcı
Telsiz)**
Relay Station

Arazi durumu ve uzaklık nedeniyle telsiz haberleşmesinin yapılamaması hâlinde; telsiz cihazları arasında haberleşmeyi sağlamak için aldığı sinyalleri güçlendirerek yayınlayan ve haberleşme alanının genişletilmesini sağlayan aktarıcı cihaz.

Rücu
Recourse

Başkasına ait bir borcu yerine getiren kişinin mal varlığında meydana gelen kaybı gidermeye yönelik tazminat niteliğinde bir talep hakkı.

Rüzgâr
Wind

Yön, hız ve şiddeti ile ölçülebilen, havanın yer yüzeyine göre yatay hareket etmesi.

Ss

Kriz Terimleri Sözlüğü

S Dalgası
S Wave

Hızı P dalgasına göre daha düşük olan, sıvı ortamda yayılmayan, yapılarda hasara ve yıkıma sebep olan ikincil dalga.

Sabit Telsiz
Fixed Radio

Taşınabilir olmayan, sabit bir enerji kaynağı ve antene bağlı olarak çalışan telsiz cihazı.

Sabotaj
Sabotage

Yıkıma uğratma, zarar verme veya etkinliğini azaltma amacıyla belirli bir hedefe karşı gerçekleştirilen kötü niyetli kasti eylem.

SafetyNET
SafetyNET

Tehlikeli durum alarmlarının sahilden gemiye gönderilmesi ve arama kurtarma koordinasyonlarına ilişkin muhabere de dâhil olmak üzere denizde güvenlik bilgisinin Inmarsat aracılığıyla yayınlanması için verilen muhabere hizmeti.

Safha
Phase

Bir faaliyet veya harekâtın belirli bir kısmı veya devresi.

Sağanak
Shower

Aniden başlayan ve genellikle kısa süre devam eden, yağış miktarı ve süresine bağlı olarak ani sel oluşturabilen şiddetli yağmur.

Sağlık Afet Koordinasyon Merkezi (SAKOM)
Health Disaster Coordination Center

Afet ve acil durumlarda sağlık hizmetlerinin kaliteli, etkin ve verimli bir şekilde yürütülmesini sağlamak ve koordine etmek amacıyla, olayların takip edildiği, bilgilerin toplanarak süreç yönetiminde kullanıldığı, verilerin ilgili makamlar ve kurumlar ile paylaşıldığı merkez.

Sağlık Değerlendirmesi

Health Assessment

Bir kişinin veya topluluğun sağlık durumlarının ve tıbbi kayıtlarının incelenmesi.

Sağlık Etki Değerlendirmesi

Health Impact Assessment

Bir politika, plan ya da durumun kişi, grup veya toplum üzerindeki etkilerinin incelenmesi için gerçekleştirilen faaliyetlerin tümü.

Sağlık Komuta Kontrol Merkezi (KKM)

Health Command Control Center

112 Acil Çağrı Merkezleri içerisinde yer alan sağlık komuta kontrol merkezleri.

Sahil Kara İstasyonu

Coast Earth Station(CES)

Gemi kara istasyonları ile kara iletişim ağları arasında bağlantı kuran sahil esaslı Inmarsat istasyonunun denizcilikteki adı.

Sahte İçerik

Fabricated Content

Bireyleri, insan gruplarını veya bir topluluğu aldatmak ve onlara zarar vermek için tasarlanmış yanlış haber içeriği.

Saldırı

Assault

Bir devletin egemenliğine, ülke bütünlüğüne veya siyasi bağımsızlığına karşı ve Birleşmiş Milletler Antlaşması ile bağdaşmayan diğer herhangi bir tarzda silahlı kuvvet kullanılması.

Saldırı Eylemi

Act of Aggression

Bir devletin başka bir devletin egemenliğine, toprak bütünlüğüne, siyasi bağımsızlığına karşı veya Birleşmiş Milletler şartı ile bağdaşmayan herhangi bir şekilde silahlı kuvvet kullanması.

Saldırı Suçu/ Barışa Karşı Suç

*Crime of Aggression/
Crime Against Peace*

Bir devletin askerî gücünü kullanarak BM şartının açık bir ihlalini oluşturacak şekilde büyük ölçekli ve ciddi bir saldırı eylemini planlaması, başlatması, yürütmesi veya bu nitelikteki bir eyleme dâhil olması.

Salgın/Epidemi
Epidemic

Bir bölge veya yerleşmede her zaman görülen enfeksiyon hastalıklarının sayıca anormal miktarda artması ve yayılması durumu.

Sanayi Kazası
Industrial Accident

Sanayi tesislerinde meydana gelen insan veya teknoloji kaynaklı kaza.

Sarı İkaz
Yellow Alarm Signal

Hava saldırısı ihtimali olduğunu belirten 3 dakika süreli düz siren sesi.

Savaş
War

Devletin bekasını temin etmek, millî menfaatleri sağlamak ve millî hedefleri elde etmek amacıyla, başta askerî güç olmak üzere, devletin maddi ve manevi tüm güç ve kaynaklarının, hiçbir sınırlamaya tabi tutulmadan kullanılmasını gerektiren silahlı mücadele.

**Savaş Aldatmacası/
Savaş Hilesi**
Ruse of War

Düşmanı yanlış yönlendirmeyi hedefleyen yanlış bilgi yayma, kamuflaj, yem ve simülasyon kullanma gibi insancıl hukuku ihlal etmeyen ve savaş suçu olmayan eylemler.

Savaş Bölgesi
*War Theatre,
Region of War*

Savaşın gerçekleştiği ve etkilerinin doğrudan hissedildiği alan.

Savaş İlanı
Declaration of War

Bir devletin diğerine karşı savaş eylemini başlatacağını duyurduğu resmî beyan.

Savaş Suçları*War Crimes*

Özel koruma gerektiren kişilere, insani yardım ve barışı koruma operasyonları sağlayanlara, mülkiyete ve diğer haklara karşı cinayet; sakatlama, zalimane muamele ve işkence; rehinelere alınması; kasıtlı olarak sivil halka yönelik saldırılar düzenlemek; dine, eğitime, sanata, bilime veya hayır amaçlı binalara, tarihî anıtlara veya hastanelere kasıtlı olarak saldırı düzenlemek; yağma; tecavüz, cinsel kölelik, zorla hamile bırakma veya diğer herhangi bir cinsel şiddet biçimi gibi yasaklı savaş yöntemlerinin uygulanması, 15 yaş altındaki çocukların silahlı kuvvet ve gruplara dahil edilmesini kapsayan suç.

Savaş Tazminatı*War Reparation*

Savaşlarda yenilen devlet veya devletlerin galip devletlere savaş süresince verdikleri zararın karşılığında ödemekle mükellef oldukları tazminat.

**Savaş Tutsağı/
Savaş Esiri***Prisoner of War*

Bir savaş süresince savaşan devlet vatandaşlarından düşman taraf eline düşen, belirli özelliklere ve statüye sahip kimselere verilen ad.

Seferberlik*Mobilization*

Devletin tüm güç ve kaynaklarının, başta askerî güç olmak üzere, savaşın ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde hazırlanması, toplanması, tertiplenmesi ve kullanılmasına ilişkin bütün faaliyetlerin uygulandığı; hak ve hürriyetlerin kanunlarla kısmen veya tamamen sınırlandırıldığı hâl.

Sel *Flood*

Suların bulunduğu yerde yükselerek veya başka bir yerden gelerek, genellikle kuru olan yüzeyleri kaplaması olayı.

Sel Kontrolü *Flood Control*

Selleri önlemek amacıyla su kaynaklarının barajlar, göletler, bentler, mahmuzlar ve seddeler gibi mühendislik yapıları kurularak kontrol edilmesi süreci ve işi.

Sel Sigortası *Flood Insurance*

Mal sigortalarına konu olan menfaatin, deniz, göl, nehir, dere veya kanalların taşması ya da olağanüstü yağışlar nedeniyle su baskınına uğraması sonucunda oluşacak hasarları teminat altına alan sigorta türü.

Senaryo *Scenario*

Krizlere hazır olunması amacıyla krize ilişkin gerçekleşmesi muhtemel görülen olay ve durumların akışının oluşturulması ve önlemlerin geliştirilmesi.

Sera Etkisi *Greenhouse Effect*

Atmosferde bulunan sera gazlarının neden olduğu, ısınma sonucunda meydana gelen ve küresel iklim değişimine sebep olan etki.

Sera Gazları *Greenhouse Gases*

Doğal ya da insan kaynaklı olabilen atmosferdeki kızıl ötesi radyasyonu emen ve tekrar yayan atmosferdeki su buharı, karbondioksit, metan, ozon, kloroflorokarbon gibi gaz oluşumları.

Serbest Bölge *Free Zone*

İhracata yönelik yatırım ve üretimi teşvik etmek, doğrudan yabancı yatırımları ve teknoloji girişini hızlandırmak, işletmeleri ihracata yönlendirmek ve uluslararası ticareti geliştirmek amacıyla tespit edilen özel statülü bölge.

Serbest Pratika *Free Pratique*

Bir geminin, bir limana giriş, indirme veya bindirme, yük ve ambar yükleme veya boşaltma; bir hava taşıtının, inişten sonra indirme veya bindirme, yük ve ambar yükleme veya boşaltma; bir kara taşıma aracının, varıştan sonra indirme veya bindirme, yük ve ambar yükleme veya boşaltma izni.

Serpinti *Fallout*

Nükleer bir patlama sonucunda oluşan ve çeşitli yollarla yeryüzüne inen radyoaktif madde parçacıklarının tümü.

Sevk *Transfer*

Düzensiz göçmenlerin, buldukları geri gönderme merkezlerinden ya da doğrudan sınır dışı edilecek olanların kolluk birimlerince bekletildikleri yerlerden ülkeden çıkışlarının sağlanacağı hudut kapısına götürülmelerini, geri gönderme merkezleri arası seyahatlerini veya ihtiyaçlar doğrultusunda geri gönderme merkezinden hastane, noter, banka, vb. yerlere götürülme süreci.

Sevk Merkezi *Referral Center*

Yabancıların, kamplara sevk edilinceye veya kamp dışında kalacaklarsa ikametlerine yönlendirilinceye kadar kayıt işlemlerinin yapıldığı ve bu süre zarfında geçici olarak bekletildikleri yer.

Seyyar Hastane *Field Hospital*

Afetlerde ve acil durumlarda, insani yardım faaliyetlerinde, kitlesel organizasyonlarda, toplumsal olaylarda alınan sağlık tedbirleri ile her türlü nüfus hareketlerinde sağlık hizmeti verilmesi amacıyla hizmetin türüne göre, sağlık otoritesi tarafından bölgeye yönlendirilen, gerektiğinde yeri kolaylıkla değiştirilebilen her türlü araç gereç ve donanımı (şişme tip çadır, konstrüksiyonlu tip çadır ve konteyner tip seyyar hastaneler ile tarama, tanı ve tedavi üniteleri, mobil komuta araçları, gemi hastane, dekontaminasyon üniteleri ve benzeri) kapsayan sağlık ünitesi.

**Seyyar
Havacılık
İstasyonu**
*Aeronautical
Mobile Station*

Havacılık istasyonları ile hava aracı istasyonları arasında acil durum pozisyon belirleyici radyo cihazları, önceden belirlenmiş acil durum frekansları ile teçhiz edilmiş arama kurtarma istasyonu olarak görev yapan istasyon.

**Seyyar Sahra
Hastanesi**
Field Hospital

Yaralılara ve hastalara acil cerrahi yardım sağlayacak tesislere sahip seyyar hastane.

Sıcak Bölge
Hot Zone

KBRN maddeleri ile kirlendiği tespit edilmiş, çevreyi ve yaşamı tehdit eden bölge.

**Sıcak Hava
Dalgası**
Hot Wave

Geniş bir alanda üç gün veya daha fazla süren ya da sürmesi beklenen anormal ve rahatsız edici düzeyde, genellikle nemli, sıcak hava.

Sıcak Savaş
Shooting-War

Askerî operasyonları ve silahlı kuvvetler arasındaki fiilî çatışmayı içeren savaş.

Sığınak
Shelter

Nükleer ve konvansiyonel silahlarla, biyolojik ve kimyevi harp maddelerinin tesirlerinden ve tabii afetlerden insanlarla, insanların yaşaması ve ülkenin harp gücünün devamı için zaruri canlı ve cansız kıymetleri korumak amacıyla inşa edilen korunma yerleri.

Sığınma
Asylum

Bir devletin geri göndermeme (non-refulman) ilkesi ve uluslararası veya ulusal düzeyde tanıdığı mülteci haklarına dayalı olarak topraklarında verdiği bir koruma türü.

KAREKODU
OKUTUNUZ

Sığınma Hakkı *Right to Asylum*

Zulüm, baskı nedeniyle yabancı bir ülkeye kaçma veya yabancı bir ülkedeyken geri verilmemeyi isteme hakkı.

Sığınmacı *Asylum Seeker*

Zulüm veya ciddi zarardan korunmak amacıyla, kendi ülkesi dışında bir ülkede güvenlik arayışında olan ve ilgili ulusal ya da uluslararası belgeler çerçevesinde mültecilik statüsüne ilişkin yaptığı başvurunun sonucunu bekleyen kişi.

Sıkıyönetim *Martial Law*

Devletin tüm güç ve kaynaklarının, başta askerî güç olmak üzere, savaşın ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde hazırlanması, toplanması, tertiplenmesi ve kullanılmasına ilişkin bütün faaliyetlerin uygulandığı; hak ve hürriyetlerin kanunlarla kısmen veya tamamen sınırlandırıldığı hâl.

Sınıflandırma *Classification*

Bir organizasyonun sahip olduğu verilerin kritiklik seviyelerine göre kategorize edilerek düzenlemesi.

Sınır *Border*

Bir devletin kara ülkesini ya da deniz alanlarını başka devletinkinden ayıran çizgi.

Sınır Dışı Edilen Yolcu *Deportee*

Ülkede kalış hakkı bulunmayan ve ülkeden çıkarılması amacıyla hakkında sınır dışı etme kararı alınan kişi.

Sınır Kontrolü *Border Control*

Bir devletin egemenliğini kullanarak sınırlarında kişi, eşya ve taşıtlara ilişkin giriş çıkışları denetim altında tutması, incelemesi ve sınır güvenliğini sağlaması.

Sınır Yönetimi***Border
Management***

Deniz, hava, kara ve demir yolu sınır kapıları ile diğer sınırlarda ilgili kamu kurumlarının kişi, eşya ve taşıtlara ilişkin yürüttükleri faaliyetler.

**Sınırda Geri
Çevirme*****Refusal***

Sığınmacının olası sığınma ülkesine girmesine izin verilmemesi durumu.

**Sınır Dışı Etme
Deportation**

Kanunun sınır dışı edileceklere ilişkin hükümlerini ihlal edenler hakkında resen veya Göç İdaresi Başkanlığının talimatı üzerine valiliklerce alınan kararın uygulanması.

**Sınır Dışı Etme
Kararı*****Decision to
Deport***

Kanunun sınır dışı edileceklere ilişkin hükümlerini ihlal edenler hakkında resen veya Göç İdaresi Başkanlığının talimatı üzerine valiliklerce alınan karar.

**Sınırlı Savaş/
Kısıtlı Savaş*****Limited War***

Savaşa girme amaçları, taraf sayısı, kapsamı, etkisi ve süresi bakımından kısıtlı savaş.

Sınırlı Seyir***Limited Speed***

Olağan dışı durumlarda, araçların normal hızından daha düşük şekilde kısıtlanmış hızı geçmeden ve bir engelle karşılaşıldığında hemen durabilecek şekilde yol alması.

Sıyırıcı***Skimmer***

Çeşitli mekanik yöntemlerden herhangi biriyle (örneğin, bent, oleofilik kayış veya tambur) su yüzeyinden yağı çıkarmak için kullanılan yüzer bir cihaz.

Sızıntıya Müdahale Planı

Spill Response Plan

Petrol döküntüsü müdahalesi için önceden belirlenmiş talimatlar.

Sızma

Infiltration

Suçu ortaya çıkarma ya da istihbarat sağlama amacıyla resmî bir görevlinin gerçek kimliğini saklayarak, başka ad, görüntü ve hayat tarzı ile suç örgütünün içine girmesi.

Sızma

Leaking

Su, yağ gibi sıvıların borulardan, kazanlardan ya da tanklardan akarak kaçması ya da teknedeki bir hasardan dolayı deniz suyunun az miktarda gemiye girmesi.

Siber Güvenlik

Cyber Security

Siber uzayı oluşturan bilişim sistemlerinin saldırılardan korunmasını, bu ortamda işlenen bilginin/verinin gizliliği, bütünlüğü ve erişilebilirliğinin güvence altına alınmasını, saldırıların ve siber olayların tespit edilmesini, bu tespitlere karşı tepki mekanizmalarının devreye alınmasını ve sonrasında ise sistemlerin yaşanan siber olay öncesi durumlarına geri döndürülmesini kapsayan faaliyetler bütünü.

Siber Güvenlik Zafiyeti*Cyber Security Vulnerability*

Siber uzayda yer alan varlıkların herhangi bir siber tehdit tarafından kullanılabilirlik açıkları.

Siber Olay*Cyber Incident*

Bilişim ve endüstriyel kontrol sistemlerinin veya bu sistemler tarafından işlenen bilginin/verinin gizliliği, bütünlüğü veya erişilebilirliğinin ihlal edilmesi.

Siber Operasyon Merkezi (SOME)*Cyber Operation Center (CEC)*

Siber güvenlik durumunu izlemek, analiz etmek ve karşılaşılan sorunlara müdahale etmekle sorumlu ekiplerin bulunduğu merkez.

Siber Risk*Cyber Risk*

Siber tehditlerin bir veya birden çok bilgi varlığındaki açıklığı kullanarak zarar yaratma potansiyeli. Siber olayın olumsuz sonuçlarına ilişkin olasılıklar kombinasyonu.

Siber Saldırı*Cyber Attack*

Siber uzaydaki bilişim ve endüstriyel kontrol sistemlerinin veya bu sistemler tarafından işlenen bilginin/verinin gizliliği, bütünlüğü veya erişilebilirliğini ortadan kaldırmak amacıyla, siber uzayın herhangi bir yerindeki kişi ve/veya bilişim sistemleri tarafından kasıtlı olarak yapılan işlemler.

Siber Savaş*Cyberwarfare*

Bir devletin başka bir devletin bilgisayar ağlarına ve sistemlerine zarar vermek amacıyla gerçekleştirdiği sızma faaliyeti.

Siber Tehdit
Cyber Security Threat

Bir kurumun veya sistemin zarar görmesi ile sonuçlanabilecek istenmeyen bir siber olayın potansiyel nedeni.

Siber Tehlike
Cyber Danger

Bilgisayar ağlarını kullanan erişim ve iletişim sistemlerinin, kötü amaçlı kişilerin (hacker) sanal ortamdaki saldırısı nedeniyle çökmesi veya devre dışı kalmasına sebep olan tehdit.

Siber Terörizm
Cyber Terrorism

Sivil nüfusu zorlamak ve hedef hükûmetin politikasını veya karar alıcıların davranışını etkilemek, baskı oluşturmak ve korkutmak amacıyla bilgi ve iletişim teknolojilerinin saldırı aracı olarak kullanılması.

Siber Uzay
Cyberspace

İnternet ve benzeri ağları, bu ağlara bağlı cihaz, yazılım, süreç, hizmet, sistem ve insanların tümünü kapsayan yapı. ISO 27032 standardına göre, fiziksel biçimde var olmayan; teknolojik cihazlar, ağlar, yazılımlar ve insanların etkileşiminden ortaya çıkan karmaşık yapı.

Sigorta
Insurance

Bir şirketin veya devletin belirli bir primin ödenmesi karşılığında belirli kayıp, hasar, hastalık veya ölüm için bir tazminat garantisi sağlamayı taahhüt ettiği düzenleme.

SİHA
Unmanned Combat Aerial Vehicle (UCAV)

Havadan yer ünitelerine görüntü aktaran, üzerinde bulunan silah sistemi ile de müdahalede kullanılan ve uzaktan komuta ile sevk ve idare edilen hava aracı.

Siklon
Cyclone

Atmosferde alçak basınç alanlarında oluşan ve kuzey yarım kürede saat ibresinin tersi yönünde, güney yarım kürede ise saat ibresi yönünde kendi etrafında büyük bir hızla dönen, rüzgârları ve şiddetli yağmurları olan, kendisine bazen gök gürültülü fırtınaların eşlik ettiği güçlü tropikal fırtına.

Silahlanma
Armament

Silah sayısının ve silahlı kuvvetlerde insan kaynağı ve ekipman sayısının artırılmasını ve geliştirilmesini içeren süreç.

Silahlı Çatışma
Armed Conflict

İki devlet arasında veya bir devletle silahlı grup arasında gerçekleşen tanıma beyanı sayılmayan ve savaş ilanı gerektirmeyen çatışma.

Silahlı İsyan
Armed Rebellion

Devlet otoritesini yok etme niyeti ile gerçekleştirilen silahlı şiddet eylemi içeren isyan veya isyana kışkırtma eylemi.

Silahlı Saldırı
Armed Attack

Zarar vermek amacı ile bir kişiye, gruba ya da bir şeye karşı silahlı eylemde bulunma.

**Simpleks
Haberleşme**
*Simplex
Communication*

Arada röle (aracı) olmadan doğrudan bir telsizden diğer telsizle yapılan kısa mesafeli haberleşme.

Siren Sistemi
Siren System

Haber Alma ve Yayma Sistemi (HAY) üzerinden gelen tehlike haberlerinin çeşitli ses sinyalleri ve anonsları ile halka duyurulması amacıyla yerleşim merkezlerinde kurulan sistem.

Sis
Fog

Atmosferik su buharının çok küçük su damlaları şeklinde yoğunlaşarak, yerde yatay görüşü engelleyen ve yatay görüşü 1000 metrenin altına düşüren bulut oluşturmaları.

Sismisite
Seismicity

Depremlerin zaman ve mekân içindeki oluşum miktarı ve sıklığı.

Sismoloji
Seismology

Depremlerin oluş nedenleri, deprem dalgalarının yerküre içinde nasıl yayıldıkları, zayıf ve kuvvetli yer hareketinin kayıt edilmesi, ölçülmesi ve değerlendirilmesi teknikleri, deprem tehlikesinin belirlenmesi ve zararlarının azaltılması konuları ile uğraşan jeofizik biliminin uzmanlık alanı.

Sismometre
Seismometer

Sismik enerjii elektrik voltajına çeviren sismik kayıt aleti veya sistemi.

Sit Alanı
Protected Area

Doğal, tarihî, kültürel ve arkeolojik özelliklerinden dolayı koruma statüsü verilerek gelecek kuşaklara taşınmak istenen alan.

Sivil Asker
İş Birliği
Civil-Military
Cooperation

Doğa, teknoloji ve insan kaynaklı afetler ile olağanüstü hâl ve kriz durumunda, ihtiyaç hâlinde, sivil kurum ve kuruluşlarla silahlı kuvvetler arasında yürütülen iş birliği ve koordinasyon çalışması.

Sivil Eş Güdüm
Civil
Coordination

Ülkedeki özel sektör, sivil toplum kuruluşları ve siviller arasında gerekli durumlarda koordinasyon ve uyumun sağlanması.

Sivil Hazırlık *Civil Preparation*

Hibrit ve/veya hibrit olmayan tehditlerle mücadele kapsamında, millî güç unsurlarının mukavemetini artırarak hükûmetin, kamu hizmetlerinin, kritik altyapı hizmetlerinin sürekliliğinin sağlanması ile Türk Silahlı Kuvvetlerinin ihtiyaçlarının kesintisiz biçimde karşılanmasına yönelik olarak barıştan itibaren yapılan planlama ve alınan tedbirler.

Sivil Hazırlık Planları *Civil Preparedness Plans*

Hibrit tehditlerde, gerginlik ve buhran hallerinde ve/veya savaş durumunda yedi temel gerekliliğin yerine getirilmesinin sağlanması, mukavemetin artırılması, Türk Silahlı Kuvvetlerinin ihtiyaçlarının kesintisiz biçimde desteklenmesi maksadıyla alınacak önlemlerle ast birimler dâhil, verilecek görevleri belirleyen ve ilgili bakanlık, kurum ve kuruluşlarca barıştan itibaren hazırlanarak gerektiğinde uygulanan düzenleme.

Sivil Itaatsizlik *Civil Unrest*

Kanunların ya da hükûmet politikalarının değiştirilmesini amaçlayan ve kamuya açık bir tarzda gerçekleştirilen, şiddet içermeyen, vicdani ve aynı zamanda siyasi nitelikli bir protesto biçimi.

Sivil Korunma *Civil Protection*

Afet, acil durum, sivil savunma, savaş gibi konuların yanında halkın her türlü tehlike ve riske karşı korunması.

Sivil Savunma *Civil Defense*

Düşman saldırılarına karşı halkın can ve mal kaybının en az seviyeye indirilmesi, hayati önem taşıyan her türlü resmî ve özel kuruluşların korunması ve faaliyetlerinin devamını sağlayacak iyileştirmenin yapılması, savunma gayretlerinin halk tarafından en yüksek seviyede desteklenmesi ve halkın moralini yüksek tutmak için alınacak her türlü silahsız koruyucu ve kurtarıcı tedbir ve faaliyet.

Sivil Toplum *Civil Society*

Siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel alanlarda faaliyet gösteren, hükümet-dışı (non-governmental) kuruluşlar.

Sivil Toplum Kuruluşu (STK) *Non- governmental Organization (NGO)*

Herhangi bir hükümetten bağımsız olarak çalışan, genellikle amacı sosyal veya politik bir konuyu ele almak olan kâr amacı gütmeyen kuruluş.

Kriz Terimleri Sözlüğü

Sivil Ulaştırma Sistemi *Civil Transport System*

İnsan ve eşyaların belirli ve iyi tanımlanmış bir şekilde ulaşımı ile ilgili tüm fiziksel, sosyal, ekonomik ve kurumsal bileşenlerin bir araya getirilmesiyle oluşan bir küme.

Siyah Alarm *Black Alarm*

Radyoaktif serpinti veya kimyasal saldırı tehlikesi olduğunu belirten kesik kesik siren sesi işareti.

Siyasi Kriz
Political Crisis

Ülke siyasetinde meydana gelen beklenmedik olayların güvensizlik ve belirsizlik yarattığı durum.

Soğuk Bölge
Cold Zone

Sıcak bölgede tespit edilmiş KBRN maddesi ile kirlenmesi muhtemel olmayan, acil tıbbi müdahale ve ambulans hizmetlerinin yürütüldüğü temiz bölge.

Soğuk Dalga
Cold Wave

Tarım, endüstri, ticaret ve sosyal yaşantının devamı için koruma önlemi gerektirecek şekilde 24 saat içinde ve hissedilir derecede sıcaklık düşüşü ile oluşan hava durumu.

Sorumlu Taraf
Responsible Party

Zarara sebep olan taraf.

Soruşturma
Investigation

Yetkili mercilerce suç şüphesinin öğrenilmesinden iddianamenin kabulüne kadar geçen evre.

Sosyal Ağ
Social Network

İnternet ortamında kullanıcıların birbirleri ile iletişim kurabildiği çeşitli etkileşim yollarının tasarlandığı internet sitesi veya uygulamalar.

Sosyal Güvenlik Ağı
Social Safety Net

Belirli bir gelir seviyesinin altında olan kesimlerin asgari düzeyde mali koruma, gıda, kamu altyapısına erişim veya tıbbi hizmetlerden yararlanması için oluşturulan yardım programları.

Sosyal Medya
Social Media

İnsanların çevrim içi içerik yayınlamak, iletişime geçmek ve paylaşım yapmak için kullandığı interaktif platformlar.

Sosyal Proje *Social Project*

Toplumda dezavantajlı grupların ihtiyaç ve sorunları doğrultusunda harekete geçmelerine, başa çıkma kapasitelerinin gelişmesine, yaşamlarının kontrolünü yeniden sağlama duygusunu hissetmelerine ve sorumluluk almalarına fırsat veren projeler.

Sosyal Rehabilitasyon *Social Rehabilitation*

Dezavantajlı kişilere evde, merkezde ve sosyal çevrelerinde psiko-sosyal uyumlarını desteklemek ve sorunlarında yardımcı olmak, resmî/resmî olmayan kurumlarla etkin bir iletişim kurmalarını sağlamak amacıyla yapılan çalışmalar.

Sosyal ve Kültürel Altyapı *Social and Cultural Infrastructure*

Güvenli, sağlıklı ve düzenli bir yaşam çevresi oluşturmak amacıyla yapılan eğitim, sağlık, spor, dinî ve idari yapılar ile parklar, dinlenme alanları, çocuk bahçeleri, fuar, piknik alanları, botanik ve hayvanat bahçeleri, yeşil alan gibi yerlerin tümü.

Sosyal Zarar Görebilirlik/ Sosyal Hassasiyet/ Sosyal Kırılganlık *Social Vulnerability*

Bir kişi veya grubun sosyal bir durumun, tehlikenin, krizin olumsuz etkilerine karşı koyabilme ve baş edebilme yeteneği.

Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırmaları *Socio-Economic Development Index*

Politika, strateji ve kamu uygulamalarına girdi sağlamak amacıyla Türkiye'deki Düzey-II bölgelerinin, illerin ve ilçelerin sosyo-ekonomik gelişmişliklerini nesnel olarak ölçen ve karşılaştıran analiz çalışmaları.

Soykırım
Genocide

Bir planın icrası suretiyle, millî, etnik, ırki veya dinî bir grubun tamamen veya kısmen yok edilmesi maksadıyla, bu grupların üyelerine karşı kasten öldürme, kişilerin bedensel veya ruhsal bütünlüklerine ağır zarar verme, grubun, tamamen veya kısmen yok edilmesi sonucunu doğuracak koşullarda yaşamaya zorlanması, grup içinde doğumlara engel olmaya yönelik tedbirlerin alınması, gruba ait çocukların bir başka gruba zorla nakledilmesi fillerden birinin işlenmesi.

Söylem
Discourse

Dilin, belirli bir amaca uygun olarak yapılandırılmış kullanımı.

Söylem Birliği
*Unity in
Discourse*

Kurum, kuruluş ve ilgili birimler arasında açıklamaların ve argümanların uyumlu hâle getirilmesi, iletişimin senkronize edilmesi.

**SQL Saldırısı/
SQL Enjeksiyonu**
*Structured
Query
Language (SQL)
Injection*

Bir saldırganın bir uygulamanın veri tabanına sorgu dili aracılığı ile müdahale etmesi ve verilere erişmesi.

**Standart
Operasyon
Prosedürü**
*Standard
Operating
Procedure*

Acil durumlarda olayın yeri ve niteliğine göre nasıl harekete geçileceğinin, hangi zamanlama ve sırayla nelerin yapılacağıının önceden planlanmış hâli.

Stokçuluk
Stockpiling

Olağanüstü hâl, afet ve ekonomik dalgalanma dönemleri ile diğer acil durumlarda üretici, tedarikçi ve perakende işletmelerin piyasada darlık yaratan, piyasa dengesini ve serbest rekabeti bozan ve tüketicinin mallara ulaşmasını engelleyen faaliyetleri.

Strateji
Strategy

Belirli bir hedefe ulaşmak için askerî, sivil, ekonomik güçlerin bir arada kullanılmasında izlenen yol.

Stratejik İletişim
Strategic Communication

Ulusal ve uluslararası hedeflere ulaşabilmek için stratejik ve operasyonel, hedef kitlesi olan ve belirlenen kitleleri ikna eden, belirli davranış türlerini teşvik eden ve iletişimi sürdürmek için etkili kanalları belirleyen, sistematik bir şekilde sürdürülebilir ve tutarlı bir dizi iletişim faaliyeti.

Stratejik Plan
Strategic Plan

Kurum ve kuruluşların orta ve uzun vadeli amaçlarını, temel ilke ve politikalarını, hedef ve önceliklerini, performans ölçütlerini, hedeflerine ulaşabilmek için izlenecek yöntemler ile kaynak dağılımını içeren plan.

Stratejik Planlama
Strategic Planning

Kuruluşların mevcut durum, misyon ve temel ilkelerinden hareketle, geleceğe yönelik bir vizyon oluşturmalarına, bu vizyona uygun orta ve uzun vadeli amaçlarını, temel ilke ve politikalarını, hedef ve önceliklerini, performans ölçütlerini, hedeflerine ulaşabilmek için izlenecek yöntemler ile kaynak dağılımını belirlemelerine ve ölçülebilir göstergeler geliştirerek faaliyetlerini izleme ve değerlendirmelerine imkân sağlayan, katılımcı ve esnek bir planlama süreci.

**Stratejik
Sessizlik**
*Strategic
Silence*

Bakış açısını veya olayı yayınlama ve yayma yeteneğine sahip olanların, bunu yapmanın yararlarını ve maliyetlerini tarttığı ve sessiz kalmayı tercih ettiği bir editoryal takdir mekanizması.

Su Alma
Bilging

Gemiye büyük kontrolsüz deniz suyu akışı.

**Sürekli İş
Göremezlik**
*Permanent
Incapacity for
Work*

İş kazası veya meslek hastalığı sonucu oluşan hastalık ve özürler nedeniyle kurumca yetkilendirilen sağlık hizmeti sunucularının sağlık kurulları tarafından verilen raporlara istinaden meslekte kazanma gücünün en az %10 oranında azalmış olma durumu.

**Sürekli İş
Göremezlik
Geliri**
*Permanent
Incapacity for
Work Benefit*

İş kazası veya meslek hastalığı sonucu meslekte kazanma gücü en az %10 oranında azalmış bulunduğu belirtilen ve kurum sağlık kurulunca bu durumu onaylanan sigortalının almaya hak kazandığı gelir.

Sürüklenme
Adrift

Kontrolsüz ve belirlenemeyen bir yönde sürüklenme.

**Sürüntü
Numune**
Swab Sample

Numune alınacak sıvı veya toz maddenin ortamda yeterli miktarda mevcut olmadığı durumlarda ucu pamuklu bir çubuk yardımıyla kirliliğin pamuğa emdirilmesi prensibine göre alınan numune.

SWOT Analizi
*SWOT
Analysis*

Bir projede ya da ticari girişimde kurumun, tekniğin, sürecin, durumun veya kişinin güçlü ve zayıf yönlerini belirlemek, iç ve dış çevreden kaynaklanan fırsat ve tehditleri saptamak için kullanılan stratejik teknik.

S S

Kriz Terimleri Sözlüğü

Ŗüpheli Cisim*Suspect Material*

İçinde patlayıcı madde ihtiva ettiği zannedilen, buldukları çevrede tehdit oluŖturan veya ne oldukları bilinmeyen cisimler.

T

Kriz Terimleri Sözlüğü

**Taarruz
Helikopteri***Attack
Helicopter*

Yüksek manevra kabiliyetli, farklı silah ve mühimmatları taşıyabilme kapasitesine sahip, beka kapasitesi yüksek silahlı helikopter.

Tahdit*Limitation*

Giriş yasakları, ön izin kararları ve idari takip kodları.

Tahditli Saha*Restricted
Field*

Bir ülkenin hükümrantlık bölgesinde olup içinde uçuş yapılmasının belli şartlara bağlandığı saha.

Tahlisiye*Rescuing*

Can kurtarma faaliyeti.

Tahlisiye Ekibi*Rescue Team*

Yer altı maden ocaklarında meydana gelebilecek kazalarda ilk müdahaleyi yapmakla görevli ekip.

**Tahlisiye
İstasyonu***Rescue Station*

Tahlisiye çalışmalarında kullanılacak malzeme, teçhizat ve bunların yedeklerinin bulundurulduğu oda.

Tahliye*Evacuation*

Tehlike anlarında boşaltılması gereken yapıların veya bir bölgenin, önceden belirlenmiş yollar kullanılarak hızlı ve düzenli bir şekilde boşaltılıp insan ve canlıların güvenli yerlere nakledilmesi işlemi.

**Tahliye
Güzergâhı***Evacuation
Route*

Bir tehlike anında insanları, tehlikeli bölgelerden güvenli uzaklaştırabilmek için önceden belirlenmiş ve işaretlenmiş nakil yolu.

Tahliye Planı*Evacuation
Plan*

Bir tehlike anında başvurulacak tahliye işleminin hangi yollar ve araçlar kullanılarak yapılacağı ile insanların nakledileceği yerleri gösteren ayrıntılı plan.

Tahmin*Prediction*

Meydana gelmesi muhtemel bir doğa olayını gözlemsel, deneysel, matematiksel veya olasılık yöntemleri kullanılarak öngöründe bulunma faaliyeti.

**Taktik
İstihbarat***Tactical
Intelligence*

Karar alıcılar ve askeriyede üst düzey askerî personelin karşılaştığı acil durum ve tehditlerin araştırılması için kullanılan kısa süreli ve dar kapsamlı istihbarat.

**Tali Komuta
Merkezi (TKM)***Secondary
Command Center*

Bir siren sisteminde, Yerel Komuta Merkezinin (YKM) devre dışı kalması durumunda, İl Siren Kontrol Merkezinin görevini devralacak birim.

Talimat*Instruction*

Bir üst kademe tarafından görevin gerektirdiği türlü hizmetlerin gereğince yürütülmesi için verilen buyruk.

Tarafsızlık*Neutrality*

Silahlı çatışma zamanlarında devletlerin ihtilafı taraf tutmaması ve ihtilafın taraflarıyla barışçıl münasebetlerini sürdürmesi.

**Tarımsal
Kuraklık***Agricultural
Drought*

Büyüme periyodu boyunca, belirli bir bitkinin suya ihtiyaç duyduğu kritik döneminde yeterli toprak nemi olmadığı zaman meydana gelen bitkinin kök bölgesinde, büyüyüp gelişmesi için yeterli nem bulunmaması durumu.

Tasman *Subsidence*

Madencilik faaliyetleri sebebiyle yer altında oluşan boşluklardan dolayı, üst formasyonların oturması sonucu yer yüzeyinde meydana gelen çöküntü.

Taşıyıcı Olmayan Sistem *Non-Carrier System*

Merdivenler, dolgu duvarlar, balkon ve parapetler, tesisat, kaplamalar gibi yük taşımayan ve yük aktarmayan yapı elemanlarından oluşan sistem.

Taşıyıcı Sistem *Carrier System*

Yapılarda, yük taşıma ve aktarma kapasitesi olan elemanlardan oluşan sistem.

Taşkın *Flood*

Bir akarsuyun, çeşitli sebeplerle yatağından taşarak çevresindeki arazilere, yerleşim yerlerine, altyapı tesislerine ve canlılara zarar vermek suretiyle etki bölgesinde normal sosyoekonomik hayatı kesintiye uğratabilecek ölçüde bir akış büyüklüğü oluşturması.

Taşkın Erken Uyarısı *Flood Early Warning*

Belirli bir lokasyon, akarsu yatağının etrafı ya da bir nehir havzasında, yakın bir gelecekte (saat ya da gün mertebesinde) taşkın hadisesinin meydana gelebileceğinin önceden duyurulması durumu.

Taşkın Kontrolü

Flood Control

Taşkınların yol açtığı zararı önlemek ya da asgariye indirmek için kullanılan set, kanal, bent ve baraj gibi yapıları yapma işi ve bu yöndeki faaliyetler.

Taşkın Risk Haritası

Flood Risk Map

İlgili debiye göre taşkın olumsuz etkilerinin, taşkından etkilenmesi muhtemel nüfusun, ekonomik faaliyetin/faaliyetlerin cinsinin, kirliliğe sebep olabilecek tesislerin ve etkilenmesi muhtemel korunan alanların gösterildiği haritalar.

Taşkın Tehlike Haritası

Flood Hazard Map

Farklı taşkın tekerrür debilerindeki su hızı ve su yüksekliği kullanılarak yapılan ve taşkın alanındaki tehlikeyi gösteren haritalar.

Taşkın Yönetim Planı

Flood Management Plan

Taşkın tehlike ve taşkın risk haritalarına dayanan, taşkın riski altında olan alanlarda riskin yönetilmesi için uygun hedefleri ve bu hedeflere ulaşılması için alınması gereken önlemleri içeren plan.

Tatbikat

Exercise

Olumsuz ve beklenmeyen olaylarla karşılaşmadan önce, kriz anında nasıl davranılacağı konusunda deneyim kazanmak amacıyla yapılan uygulama.

Tayfun

Typhoon

Kuzey Pasifik Okyanusu' nun batısında gelişen tropikal fırtınalarda, yer rüzgârının 65 Knots (74 mil/saat) veya daha fazla esmesi durumunda, tropikal siklonlara verilen isim.

**Tecrit
(İzolasyon)***Isolation*

Hasta ya da kontamine olmuş kişi veya etkilenmiş yolcu eşyasının yükünün, konteyner, taşıt veya posta paketinin enfeksiyonun yayılmasını önleyecek şekilde diğerlerinden ayrılması.

**Tedarik/ İkmal
Noktası***Supply Point*

Personel, hizmet, teçhizat ve ikmal maddelerinin yurt içi ve yurt dışı kaynaklardan sağlanması ve bu fonksiyonları kapsayan işlemler zinciri.

Tedbir*Precaution*

Öngörülen bir tehlike, olumsuz durum veya kriz durumuna hazır olmak ve olumsuz etkilerini azaltmak için belirlenen koruma eylemi, önlem.

Tedbir Almak*To Take
Precaution/
Measure/
Action/Step*

Zararı önlemek ve insan hayatının güvence altına almak için önceden önlem alınması.

Tehdit*Threat*

Devletin, kurum ve kuruluşların sunduğu hizmeti kesintiye uğratabilecek ve toplumun güvende ve sağlıklı olma durumuna zarar verebilecek insan yapımı veya doğal bir durumun göstergesi veya uyarısı.

Tehlike*Hazard*

Büyük zarara ya da yok olmaya yol açabilecek durum ya da olay.

Tehlike Analizi*Hazard
Analysis*

Tehlikenin kaynağı, büyüklüğü, oluş sıklığı, süresi ve olası etkileri ile ilgili bilgilerin toplanmasına yönelik çalışma.

Tehlike Değerlendirmesi

Hazard Evaluation

Belirli bir alan veya bölgede tehlikelerin büyüklük, tekrarlanma, olma olasılığı, belirsizlikler gibi özellikleri ile ortaya çıkarılmasına ilişkin değerlendirme çalışması.

Tehlike Haritası

Hazard Map

Doğa, insan ve teknoloji kaynaklı tehlikelerin muhtemel yaygınlık ve şiddet derecelerini ortaya koymak için belirli ölçütlere göre hazırlanmış harita.

Tehlikeli Bölge

Danger Zone

Kişilerin sağlık ve güvenlik yönünden riske maruz kalabileceği, iş ekipmanında veya çevresinde bulunan bölge.

Tehlikeli Durum Alarmı

Distress Alert

Tehlikeli durumu, yardımı verecek veya koordine edecek bir birime bildirme eylemi.

Tehlikeli Durum Safhası

Distress Phase

Bir tekne veya bir uçak ya da bir kişiyi kapsayan diğer bir aracın vahim ve yakın bir tehlike içinde olduğu hemen yardım gerektiren durum.

Tehlikeli Kimyasal *Hazardous Chemical*

Patlayıcı, oksitleyici, çok kolay alevlenir, kolay alevlenir, alevlenir, çok toksik, toksik, zararlı, aşındırıcı, tahriş edici, alerjik, kanserojen, mutajen, üreme için toksik ve çevre için tehlikeli özelliklerden bir veya birkaçına sahip madde ve müstahzarlar.

Tehlikeli Madde *Hazardous Material (HAZMAT)*

Kimyasal yapıları sebebiyle serbest kaldıkları veya hatalı kullanıldıklarında çevre güvenliğini, hayvanları, insanları ve genel güvenliğini tehlikeye düşürme potansiyeline sahip maddeler.

Tehlikeli ve Zararlı Madde *Hazardous and Noxious Substance*

Çevreye salındıklarında potansiyel olarak zararlı olabilecek yanıcı, patlayıcı, toksik, aşındırıcı veya reaktif olabilen maddeler.

Tehlikeli Yapı *Dangerous Structure*

Kendiliğinden veya bir dış etken nedeniyle çökme, can ve mal kaybına yol açma ihtimali olan yapı.

Teknik İş Birliği *Technical Cooperation*

Bilgi, beceri, teknik bilgi veya üretkenlik düzeyini artıran faaliyetlerde tarafların birlikte çalışması.

Teknolojik Afetler *Technological Disasters*

İnsan faaliyetleri ya da doğa kaynaklı afetlerin tetiklenmesi sonucunda oluşan endüstriyel, maden, nükleer ve ulaşım kazaları, kritik yapılara yönelik tehditler, siber tehlikeler, büyük yangınlar, terörizm (kimyasal, biyolojik, radyolojik, nükleer tehditler) ile çevresel tehlikeler gibi can kaybına, hastalıklara, sosyal, ekonomik ve çevresel bozulmalara neden olan afet ya da acil durum.

Tektonik *Tectonic*

Yer kabuğunun katı litosfer tabakasının yapısını ve kıta kabuğunun oluşumunu, bunun sürekli değişimine neden olan kuvvetleri ve levha sınırlarındaki levhaların birbirleri ile hareketlerini, bu hareketler sonucu oluşan deprem, volkanik faaliyet ve dağ oluşumu gibi olayları araştıran yer bilimlerinin bir kolu.

Telafi Edici Kontroller *Compensating Controls*

Olmayan ya da maliyeti çok yüksek olabilecek kontrollerin yerini kısmen de olsa doldurabilen, telafi etmeye yönelik kontroller.

Telsiz *Wireless System*

Aralarında herhangi bir fiziki bağlantı olmaksızın elektromanyetik dalgalar yolu ile açık kodlu veya kriptolu ses ve verileri vermeye ya da almaya yarayan sistem.

Temas *Contact*

Enfekte bir kişi veya hayvan ya da kontamine (bulaşık) bir ortamla enfeksiyonu kapacak şekilde ilişki içerisine giren bir kişi veya hayvan.

Temaslı Takibi
Contact Tracing

Enfekte olmuş kişi veya bulaşıcı maddelerle temas etmiş olabilecek kişilerin tespiti ve takibi.

Temiz Hava Solunum Cihazı
Fresh Air Breathing Apparatus

Arama ve kurtarma çalışmalarında toksik gazlar ve/veya oksijen eksikliğine karşı koruma sağlayan cihaz.

Terör Örgütü
Terrorist Organization

Belirli bir amaçla sosyal, politik ve dinsel hedeflere ulaşmak için şiddet içerikli terör eylemlerini araç olarak kullanan siyasi hareket ve gruplar.

Terör Saldırısı
Terrorist Attack

Halkı sindirmek, siyasi, dinî, ırksal veya ideolojik bir amaçla gerçekleştirilen korku ve psikolojik baskı yaratmayı hedefleyen şiddet içeren eylemler.

Terör Suçları
Terror Crimes

3713 sayılı Kanunun üçüncü ve dördüncü maddesinde sayılan, Türkiye aleyhine gerçekleştiren eylemleri içeren terör suçu ve terör amacıyla işlenen suçlar ile terörün finansman suçu.

Terör Yuvası
Terrorist Safe Haven

Teröristlerin eğitim ve beyin yıkama faaliyetlerini sürdürmek ve örgütlenmek üzere bir araya geldiği, terör eylemlerinin ve operasyonlarının planlandığı görece güvenli terörist sığınakları.

Teröre Teşvik
Incitement to Terrorism

Terörizmi, kanun koyucular tarafından ilan edilen terör örgütlerinin cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru gösterecek veya övecek ya da bu yöntemlere başvurmaya özendirecek şekilde eylemlerde ve beyanlarda bulunma.

Terörizm
Terrorism

Siyasal amaçlar için mevcut durumu yasa dışı yollardan değiştirmek amacıyla örgütlü, sistemli ve sürekli terör eylemlerini kullanmayı bir yöntem olarak benimseme.

Terörizmin Finansmanı
Financing of Terrorism

Terör örgütlerine finans sağlamak amacıyla, terör örgütü tarafından kullanılacağını bilerek ve isteyerek bir teröriste veya terör örgütlerine fon sağlamak veya toplamak.

Tesadüfi Kriz
Accidental Crisis

Krize sebep olan eylem ve/veya olayın taraflardan herhangi birinin kriz çıkartmak amacıyla tasarlamış olmaması durumu.

Tespit Edici Kontroller
Detective Controls

İstenmeyen sonuçlar meydana geldikten sonra bu sonuçları tespit etmeye ve düzeltmeye yönelik kontroller.

Teyit*Confirmation*

Bir iddianın gerçek olup olmadığını güvenli ve mümkünse birincil kaynaklardan kontrol ederek doğrulama işlemi.

Tıbbi İlk Yardım*Medical First Aid*

Acil durumlarda insanları ve onların mal ve mülklerini korumak üzere özel sorumlulukları olan kurum ve kuruluşlarca yerine getirilen hizmetler.

Tıbbi Jeoloji*Medical Geology*

Jeolojik çevrenin insan sağlığı, hayvan ve bitkiler üzerindeki olumlu veya olumsuz etkisini inceleyen bilim dalı.

Tipi*Blizzard*

Çoğunlukla yerden aldığı kar ve buz parçacıklarını havada savuran, şiddetli, yoğun ve soğuk rüzgârlı fırtına.

Toksik*Toxic*

Tıbbi bakımdan zehirli ve zehir niteliği taşıyan zararlı maddelere verilen genel isim.

Toksik Madde*Toxic Substance*

Az miktarlarda solunduğunda, ağız yoluyla alındığında, deri yoluyla emildiğinde insan sağlığı üzerinde akut veya kronik hasarlara veya ölüme neden olan maddeler.

Toplanma Alanı/Noktası*Assembly Area*

Afet ve acil durumlar sonrasında halkın tehlikeli bölgeden uzaklaşarak toplanabileceği güvenli alanlar.

Toplanma Listesi*Muster List*

Mürettebatın, yolcuların bir talimdeki ya da tehlike durumundaki görevlerinin listesi.

Toplu Barınma
*Collective
Center*

Barınma hizmeti gerektiren kriz, afet ve acil durumlarda kişilerin acil barınma ihtiyaçlarının sağlanabilmesi amacıyla kamu binaları, misafırhaneler, spor salonları, sosyal tesisler, okullar, büyük çadırlar gibi yapılarda toplu bir şekilde geçici olarak barındırılması.

Toplu Göç
Mass Migration

Belirli bir zamanda toplumun belirli bir kısmının menşe ülke dışına istisnai ve düzensiz gruplar hâlinde hareket etmesi.

Toplu Sınır Dışı
*Mass
Deportation*

Bir devletin yabancıları bireysel şartlarını gözetmeksizin grup hâlinde topraklarından ayrılmaya zorlama eylemi.

Toplum Afet Müdahale Ekibi
*Community
Volunteer Team
for Disaster
Response*

Afet gönüllülerinin oluşturduğu afete müdahale ekibi.

Toplumda Farkındalık Yaratma
*Raising Awareness
in Society*

Tehlike ve riskler hakkında halkın bilinç düzeyini arttırmak amacıyla yapılan kamuoyunu bilgilendirme çalışmaları.

Toplumsal Çatışma
Social Conflict

Kişiyi ya da toplumsal kümeler arasında zıt fikir ve hedeflerden kaynaklanan anlaşmazlıkların derinleşmesi ve bunun sonucunda gerçekleşen, birbirlerinin amaçlarını engellemeye, çıkarlarının gerçekleşmesini önlemeye yönelik çalışmaların yarattığı durum.

Toplumsal Olay
Social Event

Toplumsal düzeni etkileyen veya bozan, kamu otoritesini zayıflatan, maddi hasarlara, yaralanmalara ve can kayıplarına da yol açabilen, organize gösteri ve eylemlerin tümü.

Toprak Kayması
Landslide

Kaya, toprak veya arazi parçalarının, yer çekimi, depremler, eğim, su ve benzeri diğer kuvvetlerin etkisiyle aşağı doğru kayması veya hareket etmesi durumu.

Toprak Korunması
Soil Protection

Toprağın en üst katmanının erozyondan korunması veya aşırı kullanım, asitlenme, tuzlanma veya diğer kimyasal toprak kirlenmesinin neden olduğu düşük doğurganlığın önlenmesi.

Tüm-Tehlikeler Yaklaşımı
All-Hazards Approach

Acil durum planlaması ve risk değerlendirmesi yapılırken potansiyel tüm tehlike ve durumların göz önünde bulundurularak hazırlık yapılması.

Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP)
Türkiye's National Disaster Response Plan

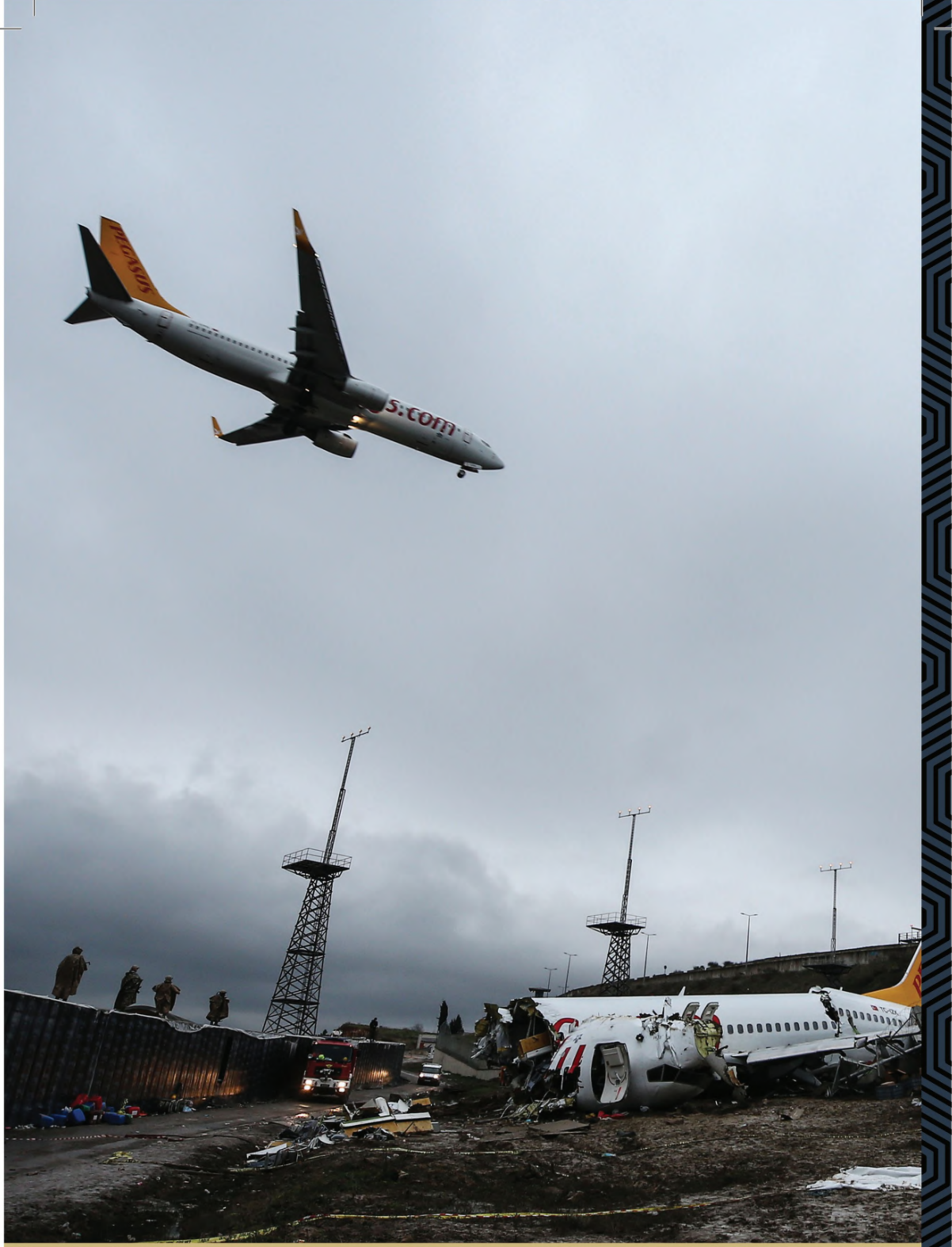
Tüm afet türleri ve ölçeğine uyarlanabilir, esnek ve modüler yapıya sahip ulusal ve yerel boyutta müdahale çalışmalarının nasıl yürütüleceğini açıklayan ulusal ölçekli plan.

Türkiye Ulusal Risk Kalkanı Modeli
Türkiye National Risk Shield Model

Ülkemizi etkileme potansiyeli olan bütün risk ve tehditlere karşı şehirlerimizin tarihiyle, kültürüyle, demografisiyle, sanayisiyle, altyapısıyla bir bütün olarak yeniden inşasını ele alan ve başta deprem olmak üzere iklim krizinin sebep olabileceği sel, yangın gibi bütün afetlere karşı şehirlerimizi dirençli hale getirmeyi amaçlayan plan.

Uu

Kriz Terimleri Sözlüğü

Uçak Kazası*Aviation
Accident*

Meteorolojik, teknik ya da başka nedenlerle uçakların çarpışması, düşmesi veya zorunlu inişleri sonucunda oluşan kaza.

**Uçak
Koordinatörü***Aircraft
Coordinator
(ACO)*

Arama kurtarma operasyonlarında birden fazla uçağın görev alması durumunda koordinasyonu sağlayan kimse.

**Uçucu Organik
Bileşik***Volatile Organic
Compound
(VOC)*

Havada bulunan ve toksik olabilen hidrokarbon bileşikler.

**Uçuş Bilgi
Merkezi***Flight
Information
Center (FIC)*

Uçuş bilgisi ve alarm verme hizmeti vermek için kurulmuş birim.

**Ulaştırma ve
İntikal***Movement and
Transportation
(M&T)*

Harekât ve lojistik sevk ve idarenin isteklerine uygun olarak her çeşit ikmal maddesi, personel ve birliklerin intikal, yer değiştirme ve yük aktarma faaliyetlerinin planlaması, ulaştırma yeteneğinin temin ve tahsisi, programlama, icra ve icrayı kontrol etmek suretiyle yapılan teknik ağırlıklı hizmet.

**Ulusal Acil
Eylem Planı***National
Contingency Plan*

İlgili kurumların hem petrol sızıntılarına hem de tehlikeli madde salınımlarına müdahale planı.

Ulusal Acil Müdahale Merkezi

National Response Center

Petrol ve kimyasal sızıntılarla ilgili çevresel acil durumlar hakkındaki eylemlerin koordine edildiği yer.

Ulusal Afet Müdahale Sistemi

National Disaster Response System

Türkiye Afet Müdahale Planı (TAMP) ile ulusal ve yerel düzey planların oluşturduğu, afet ve acil durumlara ilişkin müdahale çalışmalarında görev alacak hizmet grupları ve koordinasyon birimlerine ait rolleri ve sorumlulukları tanımlayan, afet öncesi, sırası ve sonrasındaki müdahale planlamasının temel prensiplerini belirleyen sistem.

Ulusal Bütünleşik Erken Uyarı Sistemi (UBEUS)

National Integrated Early Warning System

İnsanların can ve mal güvenliğini sağlamak amacıyla tehlikeleri önceden haber vermek üzere; ülkemizde bulunan tüm erken uyarı sistemleri, haber alma ve yayma sistemi ve ikaz ve alarm sistemlerinin entegrasyonu ile ülke çapında oluşturulan bütünleşik sistem.

Ulusal Medikal Kurtarma Ekibi (UMKE) Personeli

National Medical Rescue Team (UMKE) Personnel

Afetlerde ve acil durumlarda görev yapmak üzere birime gönüllü olarak şahsen yazılı başvuru yapan sağlık personeli arasından seçilerek UMKE temel eğitimini başarı ile tamamlayan ve belge almaya hak kazanmış sağlık personeli.

Ulusal Mobil Uyarı Sistemi *National Mobile Alert System*

Afet, acil durumlar ile kamu düzenine, millî güvenliğe ve ulusal siber güvenliğe tehdit oluşturabilecek durumlarda kullanıcıların coğrafi olarak belirli bölgelerde uyarı bildirimlerini CMAS, CBS, çağrı öncesi anonsu ve SMS yöntemlerinden asgari biri ile almalarını sağlayan sistem.

Ulusal Temas Noktası *National Contact Point (NPCs)*

Ulusal makamlar tarafından ülkelerindeki potansiyel başvuru sahiplerine yardım sağlamak üzere görevlendirilen kişiler.

Uluslararası Barış ve Güvenlik *International Peace and Security*

Barışa yönelik tehditlerin önlenmesi, ortadan kaldırılması ve saldırganlık eylemlerinin veya barışın diğer ihlallerinin bastırılması için etkin toplu önlemler alınarak barışın ihlaline yol açabilecek uluslararası anlaşmazlıkların veya durumların bertaraf edildiği durum.

Uluslararası Ceza Mahkemesi *International Criminal Court*

Hollanda'nın Lahey kentinde bulunan ve 1 Temmuz 2002 tarihinde kurulan insanlığa karşı suçlar, soykırım suçları ve savaş suçlarını inceleyen uluslararası mahkeme.

Uluslararası Göç *International Migration*

Kişilerin geçici veya daimî olarak başka bir ülkeye yerleşmek üzere menşe ülkelerinden veya mutat olarak ikamet ettikleri ülkeden ayrılmaları.

**Uluslararası
Güvenlik***International
Security*

Küresel güvenlik olarak da adlandırılan, devletler veya Birleşmiş Milletler ya da Avrupa Birliği gibi uluslararası kuruluşlar tarafından karşılıklı olarak hayatta kalma ve güvenliği sağlamak için alınan önlemler.

**Uluslararası
Koruma***International
Protection*

Önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya korku nedeniyle dönmek istemeyen kişiye, yaptığı başvuru üzerine başka bir devletçe sağlanan koruma.

**Uyuşturucu/
Uyarıcı Madde
Ticareti***Drug Trafficking*

Haksız ekonomik çıkar sağlama amacıyla uyuşturucu veya uyarıcı maddeleri ruhsata aykırı olarak ithal ve ihraç etmek.

**Uzaktan
Algılama***Remote Sensing*

Uzaktan algılama, belirli bir mesafeden yansıyan ve yayılan radyasyonu ölçerek bir alanın fiziksel özelliklerini tespit etme ve izleme işlemi.

Uzay Tehditleri*Space Threats*

Uzaydan gelebilecek ve dünya üzerinde belirli bir bölgeyi, şehri veya kıtayı etkileyebilecek felaketlere yol açabilecek doğal olaylar.

Vv

Kriz Terimleri Sözlüğü

Veri Sızıntısı
Data Leak

Verilerin tamamının veya bir kısmının hatalı veya kasıtlı uygulamalar neticesinde yanlış hedefe gönderilmesi, çalınması, kaybedilmesi veya sızdırılması.

Verimlilik
Efficiency

Kullanılan kaynaklarla, bir faaliyetin sonuçlarını ya da çıktılarını azamiye çıkarma.

Virüs
Virus

Bir genetik materyali bulunan, hücre zarı, çekirdek, sitoplazma ve organelleri olmayan, yalnızca konak hücre içinde çoğalabilen, bazıları insanda hastalık yapan varlık.

Vizkozite/Akma Direnci
Viscosity

Bir sıvının akmaya ve yayılmaya karşı direncinin bir ölçüsü.

Volkan Patlaması
Volcanic Eruption

Aktif volkanların çevresinde magmanın yüzeye çıkması sırası ve sonrasında meydana gelen patlama.

Volkanik Deprem
Volcanic Earthquake

Aktif volkanların çevresinde magmanın yüzeye çıkması öncesi, sırası ve sonrasında meydana gelen deprem.

Yy

Kriz Terimleri Sözlüğü

Yabancı
Foreigner

Türkiye Cumhuriyeti ile vatandaşlık bağı bulunmayan kişi.

Yabancı Basın
Foreign Press

Yabancı gazete ve dergiler, yabancı menşeli haber ajansları ve bunların çalışanları ile yurt dışında üretilen haberler.

Yabancı Hükûmet Bursiyeri
Foreign Government Scholarship Holder

Eğitim ve kültür alanlarındaki uluslararası anlaşmalar kapsamında, yabancı hükûmetler tarafından burslandırılarak yurt dışında öğrenim gören Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları.

Yabancı Hükûmet Bursu
Foreign Government Scholarship

Eğitim ve kültür alanlarındaki uluslararası anlaşmalar kapsamında, yabancı hükûmetler tarafından Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarına yönelik lisans, yüksek lisans, doktora, araştırma ve dil kursları gibi farklı alanlar için verilen burs.

Yabancı Kamuoyu Görevlisi
Foreign Public Official

Yabancı bir ülkenin yasama, idari veya yargı görevlerinde bulunan, atanmış veya seçilmiş olsun, uluslararası bir kuruluşta bulunan herhangi bir kişi veya yabancı bir ülkede kamu görevi yürüten herhangi bir kişi.

Yabancı Kimlik Numarası
Foreigner ID

Yabancılar kütüğünde kayıtlı bulunan kişilerin kaydına ulaşmak, nüfus kayıtları arasında bağ kurmak, kamu kuruluşlarında yabancılarla ilgili olarak tutulan kayıtları ilişkilendirmek ve kimlik numaralarının zorunlu tutulduğu diğer işlemlerde karşılaşılabilecekleri sıkıntıları gidermek amacıyla İl Göç İdaresi Müdürlükleri tarafından verilen 11 haneden oluşan kimlik numarası.

**Yabancı
Terörist***Foreign
Terrorist*

İkamet ettiği veya vatandaşı olduğu bir devletten başka bir devlette terörist faaliyetleri gerçekleştiren, planlayan, hazırlığında olan veya katılma amacıyla seyahat eden ya da silahlı çatışmalarla ilişkili olanlar dâhil olmak üzere terör eğitimi alan ya da veren bireyler.

**Yağ Çeken
Sıyırıcı***Oleophilic
Skimmer*

Yağı emen yağı toplayan sıyırıcı türü.

Yağma*Looting/Pillage*

Failin bir malı, şiddet ve tehdit kullanılarak zorla alması.

Yakıt Sızıntısı*Oil Spill*

Petrolün denize veya başka bir su kütesine dökülmesi.

**Yakıt Sızıntısına
Müdahale***Oil Spill
Response*

Petrol ve tehlikeli maddelerin dökülmesine karşı sorumlulukların yerine getirilmesinde alınan tüm eylemler, örneğin bildirimlerin alınması ve yapılması; bilgi toplama ve teknik danışmanlık telefon görüşmeleri; dökülme alanlarına hazırlık ve bu alanlara gidiş ve dönüş; temizleme faaliyetlerinin yönü; hasar değerlendirmeleri; rapor yazımı, icra soruşturmaları ve eylemleri; maliyet kurtarma ve program geliştirme faaliyetlerinin tümü.

Yalan Beyan*Perjury*

Kamu otoritesini veya yargıyı yanıltmak, gerçekleri çarpıtmak amacı ile gerçeğe aykırı ifade kullanma veya belge ibraz etme.

Yalan Haber *Fake News*

Yalan ve/veya yanlış yönlendirici haberlerin maksatlı olarak doğru haber gibi medya organları aracılığıyla yayılması.

Yan Taramalı Uçak Radarı *Side-Looking Airborne Radar (SLAR)*

Radyasyon yayarak dönüş sinyallerinden veri toplayan hava gözlem aracı.

Yangın *Fire*

Yanıcı maddenin yeterli derecede ısı ve oksijen (hava) ile birleşmesi sonucunda yanarak kimyasal şekil değişikliğine uğraması olayı.

Yangın Tatbikatı *Fire Drill*

Yangın anında nasıl davranılacağı konusunda deneyim kazanmak amacıyla yapılan uygulama.

Yangın Tehlikesi
Fire Danger

Bir bölgede, ormanlık alanda, iş yeri veya konutta yangın çıkmasına ve yayılmasına uygun şartların bulunduğu ve zararlı sonuçların öngörüldüğü durum.

Yangına İlk Müdahale
First Response to Fire

Belirlenen yangının bölgesi ve sınıfına göre (Avrupa Birliği tarafından yanıcı madde çeşidine göre yangın çeşitleri ve sınıflandırması) yangına seyyar yangın söndürücü çeşitlerinden uygun olan ile ilk müdahale yapılması.

Yangınla Mücadele Ekipmanları
Fire-fighting Equipment

Yangın anında yangının söndürülmesi için gerçekleştirilen müdahale girişimlerinde kullanılan (yangın söndürme tüpü, yangın söndürme hortumu vs.) ekipmanların tümü.

Yanıcı Madde
Combustible Substance

Ateşlenebilir veya yakılabilir madde.

Yanıcılık
Flammability

Bir maddenin tutuşma veya alev alma eğilimi.

Yanma Aralığı
Flammable Range

Havadaki bir gazın alt ve üst patlama limitleri (Lower-Upper Explosive Limit, LEL ve UEL) arasındaki konsantrasyon aralığı.

Yapı
Structure

Karada ve suda, daimî veya geçici, resmî ve özel, yer altı ve yer üstünde inşa edilen sabit veya hareketli tesis.

Yapı Hasar Tespiti*Structure Damage Detection*

Bir afet sonrasında yapıların görmüş olduğu hasarların teknik ekipler tarafından önceden tanımlanmış form ve standartlara uygun olarak belirlenmesi ve kullanımlarına ilişkin karar verilmesi işlemi.

Yapı Hasarı*Building Damage*

Kullanımdan doğan hasarlar hariç, yapının fen ve sanat kurallarına aykırı, eksik, hatalı ve kusurlu yapılması nedeniyle meydana gelen ve yapının kullanımını engelleyen veya yapıda kapasite ve değer kaybı oluşturan her türlü hasar.

Yapısal Hasar*Structural Damage*

Bir yapının taşıyıcı sistem elemanlarında afet veya başka bir nedenle meydana gelen çatlak, kırılma, ezilme, çökme gibi hasarlar.

Yapısal Olmayan Hasar*Non-Structural Damage*

Binanın yapısal elemanları (temel, kolonlar, kirişler, döşemeler, taşıyıcı duvarlar, çatı) dışında kalan diğer kısımları ile bina içinde ve çevresindeki her türlü eşya ve donanımda meydana gelen hasar.

Yapısal Olmayan Önlem*Non-Structural Measure*

Afet risklerini ve etkilerini azaltmak için politikalar, kanunlar, halkın bilinçlendirilmesi, yapının taşıyıcı sistemi haricindeki bütün kısımları ve binanın içindeki unsurlardan kaynaklanabilen yapısal olmayan tehlikelerin azaltılması (YOTA) için yapılacak çalışmalar ve eğitim ve öğretim gibi yollarla alınan önlemler.

Yapısal Olmayan Risk*Non-Structural Risk*

Bir yapının taşıyıcı sistemi haricindeki bütün kısımları ve binanın içindeki unsurlardan kaynaklanabilecek risklerin tümü.

**Yapısal Olmayan
Tehlike**
*Non-Structural
Danger*

Yapıların yük taşıyan ve aktaran elemanlarının dışında kalan bölme ve kalkan duvarlar, iç ve dış cephe kaplamaları, tesisatlar, avizeler, tavan kaplamaları gibi elemanları ile yapı içindeki eşyalar, ekipman ve malzemelerden kaynaklanan tehditlerin tümü.

**Yaralınalı
Trafik Kazası**
*Traffic Accident
with Injuries*

Bir aracın başka bir araç, yaya veya ağaç, direk veya bina gibi diğer sabit veya hareketli engellere çarpması neticesinde kazaya karışan araçlar içerisinde bulunan sürücü veya yolculardan biri veya birkaçının veyahut araç dışında bulunan diğer insanlardan biri veya birkaçının çarpışmadan dolayı yaralanması ile neticelenen trafik kazaları.

Yaralı
Casualty

Bir savaşta veya kazada yaralanan kişi.

Yardım Harekâtı
Relief Operation

Doğal afet veya çatışma bölgesindeki insanlara, yetkili makamların yeterli himaye, koruma ve hizmet sağlamaları, isteksiz olmaları durumunda veya özellikle iç çatışma, olağanüstü durumlar ve uluslararası silahlı çatışmalarda belli bir topluluğa karşı temel hak ve özgürlüklerin ortadan kaldırılması ve yoğun insan hakları ihlali bulunması durumunda halka temel hizmetleri sağlamak ve sıkıntılarını hafifletmek amacıyla icra edilen faaliyetler.

Yasa Dışı Göç
Illegal Migration

Gönderen, transit ve alıcı ülkelerin düzenleme normlarının dışında bir ülkeye yasa dışı giriş yapmak, bir ülkede yasa dışı şekilde kalmak veya yasal yollarla girip yasal süresi içerisinde çıkmamak.

Yasa Dışı Göçmen *Illegal Migrant*

Yasa dışı giriş veya vizenin geçerlilik tarihinin sona ermesi yüzünden transit veya ev sahibi ülkede hukuki statüden yoksun kişi.

Yasak Bölge *Off Limits*

Yurt savunması bakımından hayati öneme sahip askerî tesisler ve bölgeler ile sınırların güvenlik ve gizliliğini sağlamak için bunların çevrelerinde, kıyılarında ve havalarında Genelkurmay Başkanlığının göstereceği lüzum üzerine ilgili merci kararı ile tesis edilen ve içindeki sınırlamaların ilgili kanun ve yönetmelikle belirlendiği bölge.

Yasaklanmış Afet Bölgesi *Forbidden Disaster Area*

Yetkili makamlarca tehlikeli görülerek sınırları harita veya krokilerle belirlenen alan.

Yaşam Odası *Refuge Chamber*

Yer altı maden ocaklarında sadece kaza durumlarında kullanılmak üzere her zaman hazır hâlde tutulan, hayat hattı ile erişimi sağlanmış oda.

Yaşam/ Hayat Hattı *Life Line*

Madenlerde acil durum planına uygun şekilde çalışanların en kısa sürede madeni terk edecek şekilde yerleştirilen reflektör levhalı ve konik göstergeli halat.

Yayılım *Spreading*

Temiz su yüzeylerine ham petrol veya rafine petrol ürünü döküldüğünde, ince bir film hâlinde yayılma eğilimi göstermesi.

Yedi Temel Gerekliklik *Seven Basic Requirement*

Hibrit tehditlerde, krizlerde ve/veya savaş durumunda kamu idamesi ve halka yönelik temel kamu hizmetlerinin devamlılığı, enerji arzının dayanıklılığı, kontrolsüz nüfus hareketleriyle etkili biçimde başa çıkma yeteneği, gıda ve su kaynaklarının dayanıklılığı, toplu can kayıplarıyla baş edebilme yeteneği, sivil iletişim sistemlerinin dayanıklılığı, sivil ulaştırma sistemlerinin dayanıklılığının sağlanmasını içeren gereklikler.

Yeniden İnşa *Reconstruction*

Afet sonrası yeniden yapılanma çabalarını, maddi yeniden yapılanmayı ve afetten etkilenen toplulukların sosyal ve ekonomik iyileşmesini kapsayan süreç.

Yönetişim *Governance*

Örgütün amaçlarına ulaşmaya yönelik olarak, paydaşlar tarafından, örgüt faaliyetlerinin yönlendirilmesi, yönetilmesi ve gözlenmesi gayesiyle uygulanan yapı ve süreçlerin birleşimi.

Yüzer Bariyer *Floating Barrier*

Petrol sızıntısını kontrol altına almak, kıyı şeritlerini ve diğer kaynakları kirlenme olasılığını azaltmak ve kurtarmayı kolaylaştırmak için kullanılan geçici yüzer engeller.

Zz

Kriz Terimleri Sözlüğü

Zenginleştirilmiş**Uranyum***Enriched Uranium*

Doğal uranyuma kıyasla daha fazla oranda Uranyum-235 izotopu içeren madde.

Zirai Don*Agricultural Frost*

Bitkinin bünyesindeki suyun donması sonucu, büyüme ve gelişmesini yerine getiremeyecek duruma gelmesi.

Zorla Geri Gönderme*Forced Repatriation*

Yabancıнын refakatçi eşliğinde geri gönderilmesi.

Zorla Göç*Forced Migration*

Doğal veya insan kaynaklı, yaşama ve geçim kaynaklarına yönelik tehditler gibi bir zorlama unsurunun sonucu olan zaruri göç durumu.

Zorlama*Coercion*

Kuvvet veya tehdit kullanarak, birini bir şey yapmaya ikna etmek.

